

Strategia Rozwoju Gminy Herby na lata 2016 - 2025

Gmina Herby, grudzień 2015

Opracowanie sporządził

ul. Częstochowska 63
93-121 Łódź

biuro@phin.pl
www.phin.pl

tel. +48 42 250 79 93
fax +48 42 250 79 94

Spis treści

Wprowadzenie	4
1. Metodologia procesu opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Herby	5
2. Podsumowanie realizacji celów poprzedniej Strategii Rozwoju Gminy Herby	8
3. Diagnoza stanu obecnego - charakterystyka gminy Herby	10
3.1. Położenie gminy Herby.....	10
3.2. Historia gminy Herby	13
3.3. Atrakcje turystyczne gminy Herby.....	14
4. Środowisko przyrodnicze i użytkowanie gruntów.....	20
4.1. Klimat.....	20
4.2. Ukształtowanie terenu	20
4.3. Gleby.....	21
4.4. Sieć wodna.....	22
4.5. Roślinność.....	24
4.6. Użytkowanie gruntów	25
5. Otoczenie społeczno-gospodarcze gminy	27
5.1. Migracje.....	30
5.2. Bezrobocie.....	31
5.3. Rozwój gospodarczy	35
5.4. Infrastruktura	39
5.4.1. Komunikacja	39
5.4.2. Zaopatrzenie w wodę i gospodarka ściekowa.....	40
5.4.3. Gospodarka odpadami	44
5.4.4. Sieć gazowa	45
5.4.5. Mieszkalnictwo.....	45
5.4.6. Ciepłownictwo.....	46
5.5. Bezpieczeństwo	47
5.6. Pomoc społeczna	48
5.7. Edukacja.....	52
5.8. Ochrona zdrowia	53
5.9. Sport i kultura	54
5.10. Turystyka	56
6. Stan finansów gminy Herby.....	57
7. Raport z przeprowadzonych badań ankietowych w gminie Herby	64
7.1 Struktura badanej próby	65

7.2.	Ocena poziomu zadowolenia mieszkańców z faktu zamieszkania w gminie.....	67
7.3.	Ocena poziomu funkcjonowania poszczególnych obszarów gminy w opinii respondentów	69
7.4.	Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców gminy	74
7.5.	Działalność gminy na rzecz osób niepełnosprawnych	75
7.6.	Budżet gminy na lata 2015-2020.....	75
7.7.	Przedsięwzięcia na lata 2015-2030	77
7.8.	Mocne strony gminy	77
7.9.	Słabe strony gminy	78
7.10.	Kluczowe szanse gminy Herby	78
7.11.	Zagrożenia dla rozwoju gminy Herby	79
7.12.	Odnawialne źródła energii	80
7.13.	Źródła informacji o działaniach podejmowanych przez władze	81
7.14.	Wyniki badania	82
8.	Analiza SWOT	84
9.	Wizja i misja Gminy Herby.....	87
9.	Plan operacyjny, obszary priorytetowe, cele i działania	90
9.1.	Edukacja i gospodarka.....	92
9.2.	Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, turystyka i rekreacja.....	96
9.3.	Usługi publiczne	99
9.4.	Zarządzanie rozwojem gminy.....	103
10.	Spójność Strategii z innymi dokumentami strategicznymi.....	106
11.	Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Herby.....	111
11.1.	Finansowanie Strategii Rozwoju	111
11.2.	Wdrażanie i monitorowanie Strategii Rozwoju	113
12.	Spis ilustracji, wykresów, tabel i schematów	115
13.	Bibliografia.....	117

Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Gminy Herby jest najważniejszym dokumentem programowym gminy, określa obszary priorytetowe i cele, które umożliwią rozwój społeczno-gospodarczy jej obszaru. Cele, jakie stoją przed gminą zostały określone na podstawie analizy stanu obecnego oraz zestawienia silnych i słabych stron gminy, a także szans, jakie przed nią stoją oraz potencjalnych zagrożeń. Niniejsza strategia powstała z inicjatywy władz lokalnych, dostrzegających potrzebę kompleksowego rozwoju gminy. Jest odpowiedzią na nieustannie zmieniające się wewnętrzne i zewnętrzne warunki gospodarowania oraz wzrost konkurencyjności otoczenia. Powstały dokument gwarantuje, że podejmowane działania wpisują się w wizję regionu i są z nią komplementarne, co z kolei ma znaczenie przy aplikowaniu o środki unijne.

Z uwagi na wieloaspektowość i wielopodmiotowość Strategii do udziału w jej opracowaniu zaproszono przedstawicieli władz, radnych, pracowników Urzędu Gminy w Herbach, mieszkańców gminy. W trakcie prac nad dokumentem zostały przeprowadzone konsultacje społeczne, które pomogły poznać opinie mieszkańców dotyczące obecnej sytuacji gminy oraz ich zdanie na temat przyszłych działań, jakie gmina powinna podjąć, by umożliwić jak największy rozwój społeczno-gospodarczy. Dzięki przeprowadzonym konsultacjom przyjęta polityka rozwoju gminy będzie zgodna z oczekiwaniami społecznymi. Strategia powinna przyczynić się do wzrostu atrakcyjności życia społeczno-kulturalnego, zaktywizować społeczność lokalną oraz zwiększyć jej poczucie tożsamości z miejscem, które zamieszkuje.

Najważniejszym celem Strategii jest jednak poprawa warunków życia mieszkańców. Opracowanie tego dokumentu pozytywnie wpłynie na planowanie rozwoju gminy, jak również ułatwi codzienną działalność i podejmowanie decyzji przez władze gminy. Strategia stanowi ponadto cenne źródło informacji dla potencjalnych inwestorów o przyjętych i zakładanych przez gminę ścieżkach rozwoju.

1. Metodologia procesu opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Herby

Główną i najważniejszą potrzebą opracowania niniejszego dokumentu było stworzenie listy celów strategicznych, które wyznaczą finalne, długoterminowe kierunki rozwoju Gminy Herby, będące spójnymi z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla:

Wykres1. Poziomy planowania strategicznego w procesie tworzenia strategii

POZIOM EUROPEJSKI				
Strategia „Europa 2020”				
POZIOM KRAJOWY				
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030	Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020	Krajowy Program Reform	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2020	Umowa Partnerstwa
POZIOM REGIONALNY				
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego 2020		Plan zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020		
POZIOM POWIATU				
Strategia Rozwoju Powiatu Lublinieckiego				
POZIOM GMINY				
Strategia Rozwoju Gminy Herby				

Źródło: opracowanie własne.

„Strategia Rozwoju Gminy Herby” pełni następujące funkcje:

- **Kierunkową** dla władz gminnych, środowisk naukowych i biznesowych, organizacji pozarządowych oraz innych instytucji, jak również dla wszystkich mieszkańców regionu;
- **Koordynacyjną** dla innych dokumentów programowych i planistycznych na poziomie gminnym;
- **Informacyjną** dla mieszkańców, inwestorów, partnerów, itp.;
- **Promocyjną** w kontekście lokalnym, regionalnym, krajowym oraz ponadnarodowym.

Strategia wyraża długoterminowe cele gminy Herby, które odpowiadają generalnym kierunkom działania oraz obejmuje:

- Diagnozę obecnej sytuacji społeczno-gospodarczej;
- Identyfikację strategicznych obszarów rozwoju wraz z realizacją analizy SWOT dla każdego z nich;
- Wskazanie spójności strategii z dokumentami z poziomu regionalnego, krajowego oraz unijnego;
- Wskazanie głównych kierunków rozwoju, celów oraz działań niezbędnych do podjęcia.

Diagnozę obecnej sytuacji gminy Herby przeprowadzono na podstawie:

- Weryfikacji osiągnięcia celów „Strategii Rozwoju Gminy Herby”;
- Analizy danych zastanych – dane statystyczne, dane udostępnione przez Urząd Gminy w Herbach (deskresearch);
- Badania ankietowego wśród mieszkańców gminy oraz urzędników Urzędu Gminy (kwestionariusz ankiety);
- Wywiadów zogniskowanych z pracownikami Urzędu Gminy (FGI);
- Konsultacji społecznych w gminie.

Metody badań dobrane zostały zgodnie z zasadą triangulacji metod i źródeł danych rozumianej jako zwielokrotnienie:

- metod i technik badawczych (triangulacja metodologiczna) polegająca na kontrolowaniu spójności wniosków formułowanych przy wykorzystaniu różnych technik gromadzenia danych;
- źródeł informacji (triangulacja źródeł informacji) polegająca na zwielokrotnieniu źródeł informacji w ramach tej samej metody ich gromadzenia, uwzględnionych w badaniu perspektyw;
- perspektyw badawczych osób realizujących badanie (triangulacja analityczna) związaną ze zwiększeniem liczby osób analizujących wnioski z badań.

Podejście takie pozwoli na uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu (np. udzielenie odpowiedzi na pytania o skalę zjawisk dzięki zastosowaniu metod ilościowych oraz głębsze zrozumienie specyfiki problemów, dzięki zastosowaniu metod jakościowych), pozwoli też wykorzystać mocne strony każdej metody przy wzajemnej neutralizacji ich słabości.

Zestawienie metod i technik zastosowanych przy diagnozie sytuacji powiatu oraz dobór próby ilustruje tabela:

Wykres2. Zestawienie metod i technik wraz z dobozem próby

Technika badawcza	Dobór próby	Realizacja badania
Analiza danych zastanych (deskresearch)	<ul style="list-style-type: none"> • Strategia Rozwoju Gminy Herby, • Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT), • Strategia Europa 2020, • Strategia Rozwoju Kraju 2030, • Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020, • Krajowy Program Reform, • Umowa Partnerstwa 2014-2020, • Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego 2020, • Wojewódzka Strategia w Zakresie Polityki Społecznej na lata 2007-2020, • Dokumenty strategiczne i planistyczne szczebla lokalnego i gminnego (Strategia Rozwoju Powiatu Lublinieckiego), • Dane dot. sytuacji społeczno-gospodarczej powiatu i gminy 	Analiza dokumentów zgodnie z poszukiwanymi informacjami, porównywanie danych statystycznych, kontakt z organizacjami, instytucjami dysponującymi danymi.
Badanie ankietowe	<ul style="list-style-type: none"> • Przedstawiciele: Gminy Herby; • Przedstawiciele społeczności lokalnej gminy, • Przedstawiciele przedsiębiorców z gminy, 	W badaniu ankietowym możliwość udziału mieli wszyscy mieszkańcy Gminy Herby. Kwestionariusz był dostępny w formie online na oficjalnej stronie internetowej Urzędu Gminy w Herbach, a także w formie papierowej w Urzędzie Gminy. Przeprowadzono 162 ankiety.

Konsultacje społeczne	<ul style="list-style-type: none"> • Przedstawiciele: Gminy Herby; • Przedstawiciele społeczności lokalnej gminy, • Przedstawiciele przedsiębiorców z gminy, 	Zrealizowano spotkanie konsultacyjne w gminie.
------------------------------	---	--

Źródło: opracowanie własne.

2. Podsumowanie realizacji celów poprzedniej Strategii Rozwoju Gminy Herby

Władze Gminy Herby dążyły do zachowania zrównoważonego rozwoju gminy i stałej poprawy warunków życia mieszkańców, które to działania zostały określone, jako główny cel poprzedniej Strategii Rozwoju Gminy Herby. Gmina Herby realizowała cele związane min. z poprawą stanu środowiska naturalnego, racjonalnym zagospodarowaniem przestrzeni oraz poprawą stanu oświaty, kultury i sportu.

Podjęto szereg działań i zrealizowano wiele inwestycji, które przyczyniły się do osiągnięcia głównego celu wyżej wymienionej strategii, min.:

W zakresie dbałości o środowisko naturalne:

1. Prowadzono budowę sieci wodociągowej, dzięki czemu gmina jest w pełni zwodociągowana, rozbudowie podlegać będą jeszcze niewielkie końcowe odcinki sieci;
2. Rozbudowano sieć kanalizacji sanitarnej;
3. Wprowadzono system selektywnej zbiórki odpadów, wyposażono posesje w kubły i worki do segregacji śmieci;
4. Rozpoczęto proces gazyfikacji gminy;
5. Zrealizowano *Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Herby*. Wymieniono w latach 2007 - 2008 i 2012 łącznie 54 szt. starych kotłów na ekologiczne kotły retortowe opalane ekogroszkiem oraz zainstalowano 17 instalacji solarnych;
6. Dokonano termomodernizacji wszystkich obiektów oświatowych, użyteczności publicznej, komunalnych, remiz OSP;

7. Dokonano montażu 36 szt. kolektorów słonecznych dla potrzeb podgrzewania powietrza wentylacji wody basenowej i c.w.u. dla krytej pływalni;
8. Zabudowano instalacje fotowoltaiczne na Oczyszczalniach Ścieków w Herbach i Lisowie, Stacji Uzdatniania Wody w Herbach, ujęciach wody w Herbach (studnia nr 6) i Lisowie, budynku szkoły w Hadrze oraz wykonano instalację fotowoltaiczną dla krytej pływalni.

W zakresie infrastruktury drogowej:

1. Sukcesywnie, w każdym roku przebudowywano i remontowano drogi gminne, tym samym zwiększeniu uległa długość dróg o nawierzchni bitumicznej;
2. Wybudowano ścieżkę pieszo - rowerową pomiędzy miejscowościami Herby – Kalina – Olszyna oraz rozpoczęto budowę kolejnych pomiędzy miejscowościami Herby – Pietrzaki i Herby – Lisów;
3. Remontowano, budowano nowe i utrzymywano przystanki autobusowe;
4. Zgodnie z zapotrzebowaniem wybudowano parkingi min. w centrum Olszyny, przy ZPO w Lisowie, przy Krytej pływalni w Herbach.

W zakresie rozwoju gospodarczego gminy:

1. Uchwalono Plan zagospodarowania Przestrzennego zapewniający tereny pod działalność gospodarczą, mieszkalnictwo oraz turystykę i rekreację;
2. W miarę zgłaszanych potrzeb uzbrajano tereny w media;
3. Nastąpił rozwój budownictwa jednorodzinnego i letniskowego.

W zakresie oświaty, kultury, sportu opieki społecznej:

1. Dostosowano sieć szkół i przedszkoli zgodnie z zapotrzebowaniem,
2. Zrealizowano projekty w zakresie szkoleń dla kadry pedagogicznej, zajęć dodatkowych oraz doposażenia w pomoce naukowe,
3. W sposób bieżący gmina realizowała remonty placówek oświatowych;
4. Wybudowano obiekt Gminnego Centrum Kultury i informacji;
5. Wybudowano pełnowymiarową halę sportową i krytą pływalnię,
6. Wybudowano 4 boiska wielofunkcyjne z nawierzchnią poliuretanową w Herbach, Olszynie, Hadrze i Lisowie;
7. Wybudowano 4 boiska do siatkówki plażowej w Herbach, Olszynie, Hadrze i Lisowie;

8. Sukcesywnie modernizowano piłkarskie boiska trawiaste;
9. Wybudowano 2 siłownie na wolnym powietrzu w Herbach i Lisowie,
10. Sukcesywnie remontowano i doposażano place zabaw;
11. Utworzono dodatkowe filie Gminnej Biblioteki Publicznej w Olszynie i Hadrze;
12. Utworzono Dom Pomocy Społecznej;
13. Promowano gminę poprzez Lokalną Grupę Działania „Spichlerz Górnego Śląska” i „Leśna Kraina Górnego Śląska”.

Władze w Herbach dbały także o rozwój gospodarczy gminy m.in. podatki były utrzymywane na niskim poziomie przez wiele lat, a obecnie podatki ulegają sukcesywnemu obniżaniu.

3. Diagnoza stanu obecnego - charakterystyka gminy Herby

3.1. Położenie gminy Herby

Gmina Herby jest jedną ze 167 gmin województwa śląskiego położoną w jego północno-wschodniej części, w dorzeczu rzeki Liswarty. Zajmuje powierzchnię 87,8 km² powiatu lublinieckiego. Gmina umiejscowiona jest w odległości około 18 km od Częstochowy, oraz około 70 km od miasta wojewódzkiego – Katowic.

Ilustracja 1. Położenie powiatu lublinieckiego na mapie województwa

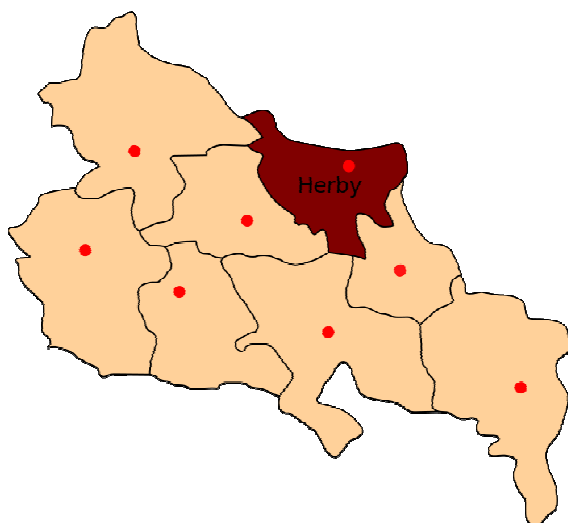
Źródło: wikipedia.org

Obszar gminy jest dość zwarty. Rozległość gminy z północy na południe wynosi około 13 km, a z zachodu na wschód 15 km.

Punkty skrajne gminy położone są:

- na północy $50^{\circ} 47' 51''$ N
- na południu $50^{\circ} 41' 04''$ N
- na zachodzie $18^{\circ} 43' 56''$ E
- na wschodzie $18^{\circ} 45' 35''$ E

Ilustracja 2. Położenie gminy na tle powiatu lublinieckiego

Źródło: wikipedia.org

Według podziału fizyczno-geograficznego gmina położona jest na Wyżynie Woźnicko-Wieluńskiej w obrębie dwóch regionów: Obniżenia Liswarty i Progu Herbskiego. Główną rzeką gminy jest Liswarta, należąca do zlewni Warty. Przepływa przez zachodnią część gminy, obierając kierunek południowego-wschodu na północny-zachód. W dolinie rzeki i jej dopływów występują liczne stawy. Pierwotnie pełniły one funkcję zbiorników przemysłowych, obecnie wykorzystywane są do celów hodowlanych. W górnej części doliny, w rejonie wsi Kierzki, Mochała i Hadra występują obszary bagienne.

Rzeźba terenu charakteryzuje się małym zróżnicowaniem, jest lekko falista z niewielkimi wzniesieniami osiągającymi wysokości względne do kilkunastu metrów. Lasy na terenie gminy zajmują ponad 70% jej powierzchni, co sprawia, że należy ona do najbardziej zalesionych gmin w regionie. W większości są to sztuczne monokultury sosnowe z małą domieszką innych gatunków – dębu, brzozy, modrzewia i świerku. Gmina należy do ubogich w surowce mineralne. Jedyną grupą są liasowe oraz czwartorzędowe piaski i żwiry. Ponadto wokół wsi Mochała, Hadra, Chwostek, Tanina i Łębki tylko niewielkie obszary wykorzystywane są w celach uprawnych. Przy miejscowości gminnej nie ma użytków rolnych w ogóle. Kompleks pól uprawnych znajduje się jedynie w sąsiedztwie wsi Olszyna i Kalina. Gleby należą w większości do klas V i VI, użytki wyższych klas bonitacyjnych tworzą kilka skupisk w dolinie Liswarty, między Lisowem a Hadrą.

Rzeźba terenu, w większości naturalny charakter rzek i strumieni, jak również duży udział powierzchni zalesionych, są cennym walorem krajobrazowym, który spowodował włączenie terenu gminy do Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”.

Tabela 1. Sołectwa gminy Herby

SOŁECTWO	MIEJSCOWOŚCI
CHWOSTEK	miejsowości: Chwostek, Drapacz, Oleksiki, Otrzęsie
HADRA	miejsowości: Hadra, Kierzki, Mochała , Piłka
HERBY	miejsowości: Herby, Pietrzaki, Cztery Kopy
KALINA	miejsowość: Kalina
LISÓW	miejsowości: Lisów, Kolonia Lisów, Głąby, Pustkowie
ŁEBKI	miejsowość: Łebki
OLSZYNA	miejsowość: Olszyna
TANINA	miejsowości: Tanina, Brasowe, Braszczok, Łęg, Niwy, Turza

Źródło: opracowanie własne.

3.2. Historia gminy Herby

Osadnictwo na terenie gminy Herby było początkowo związane z wykorzystaniem zasobów naturalnych – przede wszystkim lasów, później natomiast wybudowanie linii kolejowej Częstochowa-Lubliniec i Śląsk-Porty wpłynęło na dalszy rozwój Herb.

Gmina Herby leży na historycznej granicy Małopolski i Śląska, która w latach 1815-1915 była granicą Imperium Rosyjskiego i Królestwa Prus (Rzeszy Niemieckiej). Stąd też, w pierwszych latach XX wieku, rozwijającej się osadzie nadano nazwę Herby. Krańce terytoriów należących do zaborców oznaczane były godłami państwowymi, dlatego też nazwa osady znalazła swoje źródło w oznaczeniach herbowych zaborców: Herby Ruskie (Russkije Herby), później Herby Polskie oraz Herby Pruskie (Preußisch-Herby), później Herby Śląskie¹. Na granicy zaborów istniało

¹Józef Andrzej Bossowski, Zdzisław Urbański, *Historia kolei Herby-Częstochowa*, Częstochowa 2002.

tu przejście graniczne, po 1887 roku pierwsze budynki celne zastąpiły drewnianą gospodę graniczną.

Na początku XX wieku wybudowano mieszkania dla celników, po obu stronach granicy wybudowano dworce kolejowe, których budynki zachowały się do dzisiaj. Dawny rosyjski dworzec kolejowy to obecnie budynek mieszkalny, natomiast dworzec pruski, to obecny dworzec Herby Stare.

W latach 1958-1972 Herby miały status osiedla. W roku 1972 uzyskały status gminy, natomiast w obecnym kształcie gmina Herby istnieje od 1 stycznia 1993 roku² po odłączeniu terenów obecnej Gminy Boronów.

3.3. Atrakcje turystyczne gminy Herby

Gmina Herby nazywana „zieloną gminą”, której 70% powierzchni stanowią lasy. Jest ona obszarem, który atrakcyjność turystyczną zawdzięcza położeniu na terenie parku krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”. Ponadto na terenie gminy znajdują się rezerваты „Cisy nad Liswartą”, „Cisy w łębkach” oraz torfowiska „Bagna Kierzkowskie”. Dla turystów zwiedzających park przygotowane zostały ścieżki dydaktyczne, m.in. „Kierzkowskie bagna” i „Cisy nad Liswartą”. Pierwsza ze ścieżek, licząca 1,5 kilometra długości została wytyczona granicą użytku ekologicznego. Jej podstawowym walorem jest bogata roślinność wodno-błotna oraz możliwość obserwacji ptactwa wodnego. Stwierdzono tu gniazdowanie 127 gatunków ptaków, m.in. bielika, rybołowa, orlika krzykliwego, błotniaka, bociana czarnego. Ścieżki wyznaczone zostały pomiędzy miejscowościami Kierzki i Mochała i są przystosowane zarówno do wycieczek pieszych, jak i rowerowych. Natomiast ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna o długości 800 m, znajdująca się w rezerwacie „Cisy nad Liswartą”, ze względu na swój uciążliwy charakter, przeznaczona jest wyłącznie do wycieczek pieszych. Atrakcją wyznaczonej trasy jest występowanie w naturalnym środowisku cisa pospolitego w łągu jesionowo-olszowym.

W samym centrum Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą” w miejscowości Kalina znajduje się Ośrodek Edukacji Ekologicznej, w którym prowadzone są zajęcia dla dzieci i młodzieży.

² Informacje dotyczące historii gminy Herby zaczerpnięte ze strony Spichlerz Górnego Śląska spichlerz.org.pl.

Zabytki:

1. Kościół pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Olszynie z 1888 r.,

Jest najstarszym istniejącym kościołem na terenie gminy. Murowany kościół wybudowano tu i poświęcono w 1888 roku. Samodzielną parafię utworzono 1 sierpnia 1926 r.

Ilustracja 3. Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Olszynie

Kościół dawniej przed rozbudową

Obecnie - zabytkowy kościół z dobudowanym nowym

Źródło: UG Herby

2. Zespół zabudowań folwarcznych

Na terenie gminy Herby znajduje się zespół zabudowań folwarcznych, który został wpisany do rejestru zabytków. W jego skład wchodzi:

- rządówka,
- spichlerz,
- czworak,
- obora.

Ilustracja 4. Fragment dawnych zabudowań folwarcznych w Hadrze, powiat lubliniecki

Źródło: wikipedia.org

Ilustracja 5. Budynek magazynu zbożowego w Hadrze, powiat lubliniecki

Źródło: wikipedia.org

Zabudowania folwarczne znajdujące się na terenie gminy są budowlami ciekawymi etnograficznie, które świadczą o dużych umiejętnościach cieśli. Walory architektoniczne budowli odpowiadały statusowi społecznemu właścicieli. Zazwyczaj były one piętrowe, z dachami krytymi gontem i piętrami od zewnątrz oddzielonymi zadaszeniami z małymi okienkami.

3. Kapliczki

Na terenie gminy znajdują się kapliczki z przełomu XIX i XX wieku. Jedną z nich jest Kaplica św. Anny w Hadrze, św. Jana Nepomucena w Lisowie oraz Matki Boskiej Siewnej w Kalinie.

Ilustracja 6. Kaplica św. Anny w Hadrze

Źródło: wikipedia.org

Ilustracja 7. Kapliczka św. Jana Nepomucena w Lisowie

Źródło: wikipedia.org

Ilustracja 8. Kapliczka Matki Boskiej Siewnej w Kalinie

Źródło: UG Herby.

4. Sala Tradycji Magistrali Węglowej Śląsk-Porty im. Inż. Józefa Nowkuńskiego – budynek stacji PKP w Herbach Nowych

Sala Magistrali Węglowej została otwarta w grudniu 1998 r. Zbiory ilustrują historię Herb i ich rozwój, który gmina zawdzięcza głównie kolei.

Ilustracja 9. Herby Nowe. Izba Tradycji Magistrali Węglowej Śląsk-Porty

Źródło: <http://www.map4u.pl/>

fot. Krzysztof Jędryczkowski

Budowa magistrali w latach 1925-1933 była największą inwestycją komunikacyjną II Rzeczypospolitej Polskiej, jedną z trzech najważniejszych inwestycji gospodarczych kraju ze względu na umożliwienie bezpośredniego połączenia Śląska z portem w Gdyni. Salę otwarto

dzięki zaangażowaniu Henryka Dąbrowskiego, byłego zwiadowcy stacji Herby Nowe. Znajdują się tam unikalne eksponaty, które głównie stanowią pamiątkę po budowniczym magistrali inż. Józefie Nowkuńskim. Prezentowane są tam lampy, narzędzia, urządzenia kolejowe, zdjęcia, przedmioty, meble oraz osobiste pamiątki po Józefie Nowkuńskim.

5. Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Herbach

Budowa kościoła Najświętszego Serca Pana Jezusa w Herbach rozpoczęła się pod koniec 1937 roku na terenie położonym obok dworca PKP Herby Śląskie. Budowa w stanie podstawowym została ukończona przed wybuchem II wojny światowej. Do 1945 roku opiekę duszpasterską nad filią, należącą do parafii Olszyna, sprawowali Ojcowie Oblaci z Lublińca. Nowy kościół został poświęcony w 1943 roku, natomiast w 1961 roku wybudowano plebanię i zorganizowano duszpasterstwo. Parafię erygowano 1 lutego 1976 roku.

Ilustracja 10. Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Herbach

Źródło: www.slaskie.fotopolska.eu

4. Środowisko przyrodnicze i użytkowanie gruntów

4.1. Klimat

Gmina Herby położona jest na terenie województwa śląskiego, na którego klimat – tak jak na klimat całej Polski – oddziałują czynniki takie jak: ukształtowanie powierzchni, wysokość nad poziomem morza, czy odległości od zbiorników wodnych. Klimat cechuje przejściowość pomiędzy klimatem umiarkowanym morskim i lądowym. Dla klimatu województwa śląskiego, ważnym czynnikiem jest bliskość Bramy Morawskiej, która umożliwia przenikanie ciepłych mas powietrza znad Morza Śródziemnomorskiego³. Średnia temperatura powietrza na terenie województwa śląskiego waha się w granicach 7-8 stopni C. W miesiącu styczniu i lutym średnie temperatury wahają się w granicach -2 do -3 st. C. W lipcu natomiast średnia temperatura powietrza wynosi od 14 do 16 st. C. Północna część województwa (w tym także teren gminy Herby) charakteryzują wyższe temperatury lipca sięgające nawet do 21 st. C. W przypadku opadów atmosferycznych, województwo śląskie ze względu na zróżnicowanie ukształtowania terenu, cechuje zróżnicowany rozkład przestrzenny opadów. Większa część województwa cechuje się opadami od 600 do 800 mm. Średnia suma opadów rośnie w kierunku południowym województwa. Miesiącem o najniższej średniej sumie opadów jest październik, natomiast najwyższa średnia obserwowana jest w miesiącu lipcu. Opadem, o którym należy również wspomnieć, jest śnieg. Pokrywa śnieżna na terenie województwa, z wykluczeniem terenów górskich, utrzymuje się od 50 do 70 dni w roku. Wartości usłonecznienia wahają się w granicach 1600 do 1900 godzin rocznie. Także zachmurzenie na obszarze województwa śląskiego waha się w granicach 60%-80%. Największe zachmurzenie cechuje miesiąc styczeń, najmniejsze lipiec.

4.2. Ukształtowanie terenu

Według podziału fizyczno-geograficznego J.Kondrackiego (1998) gmina należy do prowincji – Wyżyna Śląsko-Krakowska, makroregionu – Wyżyna Woźnicko-Wieluńska, mezoregionu – Obniżenie Liswarty-Prosny (obniżenie warcińsko-prośnieńskie). Północno-wschodnia część gminy wchodzi w skład mezoregionu Próg Herbski (środkowo jurajski), a południowo-zachodnia do mezoregionu Próg Woźnicki.

³<http://przyroda.katowice.pl/pl/przyroda-nieozywiona/klimat/127-klimat>

Próg Herbski zbudowany jest z odpornych na wietrze piaskowców jury środkowej i stanowi pas łagodnych kopulastych pagórków o względnej różnicy wzniesień około 50 m. Obniżenie Liswarty-Prosny jest terenem o charakterze nizinnym i utworzone zostało w miękkich utworach dolnej i środkowej jury⁴. Rzeźba terenu powstała głównie w wyniku erozyjno-denudacyjnego przekształcania powierzchni zasypanej podczas zlodowacenia odrzańskiego i warciańskiego piaszczystymi osadami wodnolodowcowymi i rzecznyymi. Rozległe, niskie i równinne działy przecięte są tu płaskodennymi dolinami rzecznyymi i przemodelowane przez procesy eoliczne⁵. Główną rzeką gminy jest Liswarta, która jest największym dopływem Warty o długości 93 km. Przepływa ona na całej długości przez zachodnią część gminy, obierając kierunek południowego-wschodu na północny-zachód. W dolinie rzeki i jej dopływów występują liczne stawy. Rzeźba terenu jest mało zróżnicowana, ma charakter lekko falisty. Występujące miejscami niewielkie wzniesienia osiągają wysokości względne do kilkunastu metrów. Teren opada generalnie z południowego wschodu na północny zachód. Deniwelacja w granicach gminy przekracza nieco 70 m. Najwyższy punkt – na zboczu bezimiennej góry na wschód od wsi Kalina, na granicy z Gminą Konopiska – ma wysokość 316 m n.p.m., najniższy – w dolinie Liswarty (na wyplywie rzeki na północny-zachód od wsi Łębki) – 242,8 m n.p.m.⁶.

4.3. Gleby

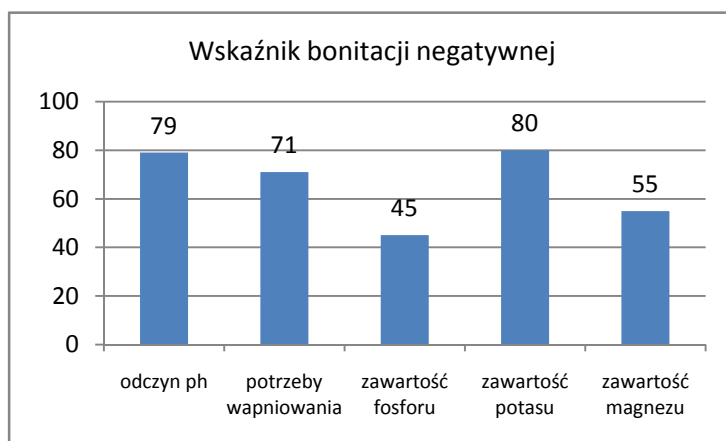
Gleby na terenie gminy podzielić możemy na trzy rodzaje: leśne, rolne oraz zurbanizowane. W 2004 roku przeprowadzono badanie, które wykazało, że znaczna część gleb występujących na terenie gminy to gleby kwaśne, które sprzyjają migracji metali ciężkich. W wyniku zakwaszenia obniża się zawartość wapnia i magnezu w glebie wskutek intensywnego wymywania z jednoczesnym wzrostem stężenia jonów potencjalnie toksycznych dla korzeni roślin. Istnieje zatem potrzeba wapniowania gleb, aby wspomagać wzrost i rozwój większości uprawianych roślin. W przypadku zakwaszenia gleb oraz skażenia metalami ciężkimi, uzasadnione jest korzystanie ze wsparcia długofalowych programów umożliwiających dofinansowanie rolnictwa w celu poprawy warunków gospodarowania.

⁴ Gminny Program Ochrony Środowiska gminy Herby na lata 2008-2013, z perspektywą do 2020 r., s. 10-11.

⁵ <http://przyroda.katowice.pl/pl/przyroda-nieozywiona/rzezba-terenu/138-rzezba-nizinna>

⁶ Gminny Program Ochrony Środowiska..., s. 11.

Wykres 3. Wskaźnik bonitacji negatywnej [w %] w powiecie lublinieckim⁷

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach.

4.4. Sieć wodna

Wody powierzchniowe na terenie gminy Herby, to rzeka Liswarta i jej dopływy: Olszynka i Turza, oraz stawy w Hadrze, Lisowie i Olszynie. Ze względu na położenie rzeki Liswarty na terenie Parku Krajobrazowego, czystość wód powinna posiadać I klasę. Niestety z badań prowadzonych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska jakość wód odbiega od projektowanej klasy czystości. Wpływ na stan czystości, bezpośrednio lub pośrednio, mają ścieki oraz spływy zanieczyszczeń z pól uprawnych. Pomiary stopnia czystości wód wykonywane były w punkcie pomiarowym w Bronowie. Stężenia zanieczyszczeń wód w gminie Herby przedstawiono w tabeli 2.

⁷ Gleby. Stan gleb w województwie śląskim w oparciu o wyniki badań przeprowadzonych przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Gliwicach, Z. Adrianek, K. Skowronek, s. 125, www.katowice.pios.gov.pl/monitoring/raporty/2005/gleby.pdf

Tabela 2. Stężenia zanieczyszczeń wody w punkcie pomiarowym w Bronowie

Wskaźnik zanieczyszczeń	Stężenie zanieczyszczeń	Dopuszczalne stężenie zanieczyszczeń	Stwierdzona klasa czystości
pH	7,0-7,5	6,5-8,5	
Tlen rozpuszczony mgO ₂ /dm ³	6,5	>6	I
BZT mgO ₂ /dm ³	5,3	<4,0	II
Azot amonowy mgN/dm ³	1,1	<1,0	II
Azot azotynowy mgN/dm ³	0,8	<0,02	N
Azot ogólny mgN/dm ³	12	<5,0	III
Fosforany mgPO ₄ /dm ³	0,7	<0,2	III
Fosfor ogólny mgP/dm ³	0,3	<0,3	III
miano Coli ml/bakt.	0,000375	>1,0	N

Źródło: opracowanie własne, Gminny program ochrony środowiska gminy Herby.

Źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych są wody opadowe, które spłukują nawozy i środki ochrony roślin z obszarów rolnych oraz smary i paliwa z powierzchni utwardzonych. Zanieczyszczenia wpływają na wzrost w wodach azotanów, fosforanów i zanieczyszczeń bakteriologicznych.

Spośród elementów fizykochemicznych jedynie OWO i azot azotanowy oceniono w klasie II, pozostałe znalazły się w klasie I poziomu czystości wód⁸. Z danych przedstawionych przez „Gminny Program Ochrony Środowiska Gminy Herby”, na obszarze gminy występują wody w utworach czwartorzędowych (choć mają one mniejsze znaczenie użytkowe), oraz mezozoicznych, które stanowią główny poziom użytkowy wód tego regionu. Jakość wód z okresu jurajskiego jest stosunkowo dobra, zaliczana do wód wysoko węglonowo-wapniowo-sodowych. Wykazują one jednak podwyższoną zawartość żelaza i manganu, co jest charakterystyczne dla całego regionu. W przypadku wód z utworów triasowych, eksploatacja nie odbywa się ze względu na dużą głębokość zalegania.

⁸ Stan Środowiska w województwie śląskim w 2013 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach, praca zbiorowa: A. Wrześniak, J. Kopyczok, s. 73.

4.5. Roślinność

Głównym walorem gminy Herby jest jej położenie na terenie **Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”**⁹. Park utworzono w 1998 roku na obszarze lasów lublinieckich, w drzewostanie których przeważa sosna. W lasach parku można spotkać również olchy, dęby i jesiony. Teren Lasów nad Górną Liswartą to także wilgotne łąki, wrzosowiska i zbiorowiska roślinności wodno-torfowiskowej. Do rzadkich roślin należą: różanecznik katawbijski, wawrzynek wilczytoko, lilia złotogłów, rosziczka okrągłolistna oraz storczyki. Warto jednocześnie podkreślić, że także świat zwierząt – szczególnie ptaków – jest w tym regionie wyjątkowy. Występują tu rzadkie gatunki ptaków drapieżnych np. orzeł bielik, orlik krzykliwy, czy rybołów. Jest to również dogodne środowisko dla bociana czarnego. Przez centralną część obszaru płynie rzeka Liswarta. Najcenniejsze fragmenty parku znajdujące się na terenie gminy Herby objęto ochroną rezerwatów: „Cisy w Łębkach” oraz „Cisy nad Liswartą”. Inną formę ochrony cennych elementów przyrody stanowią pomniki przyrody oraz użytki ekologiczne.

Rezerwat „Cisy nad Liswartą” – Cis pospolity jest głównym przedmiotem ochrony na obszarze rezerwatu. Znajduje się on na terenie dwóch zbiorowisk leśnych. Są to przystrumykowy łąg jesionowo-olszowy o charakterze podgórskim, oraz bór bagienny. Zbiorowiska te mają w dużej mierze charakter naturalny. Łągi jesionowo-olszowe są charakterystycznymi zbiorowiskami leśnymi występującymi nad rzekami i potokami. Zagrożenie lasów łągowych wynika z nieprzemysłanej gospodarki wodnej. Drugim rodzajem zbiorowiska leśnego występującym na terenie rezerwatu jest bór bagienny, który zdominowany jest przez sosny. Domieszkę siedliska stanowi również brzoza omszona oraz świerk.

Rezerwat „Cisy w Łębkach” – to dolina śródleśnego strumienia, nad którym przystrumykowy łąg olszowy zachował się w doskonałym stanie. Pośród drzewostanu dominuje olsza czarna. Na terenie rezerwatu spotkać można także wiele innych gatunków drzew, takich jak: jesion wyniosły, klon pospolity, brzoza omszona, sosna zwyczajna, świerk pospolity, jodła i wiąz. Przede wszystkim jednak o wysokiej wartości przyrodniczej tego obszaru decyduje obecność cisów. Podobnie jak w przypadku rezerwatu „Cisy nad Liswartą”, źle prowadzona gospodarka wodna – nadmierne melioracje oraz nieprzemysłana regulacja rzek – stanowią istotne zagrożenie dla lasów tego rodzaju.

⁹ Informacje dotyczące regionu pochodzą ze strony: Śląski System Informacji Turystycznej www.slaskie.travel.

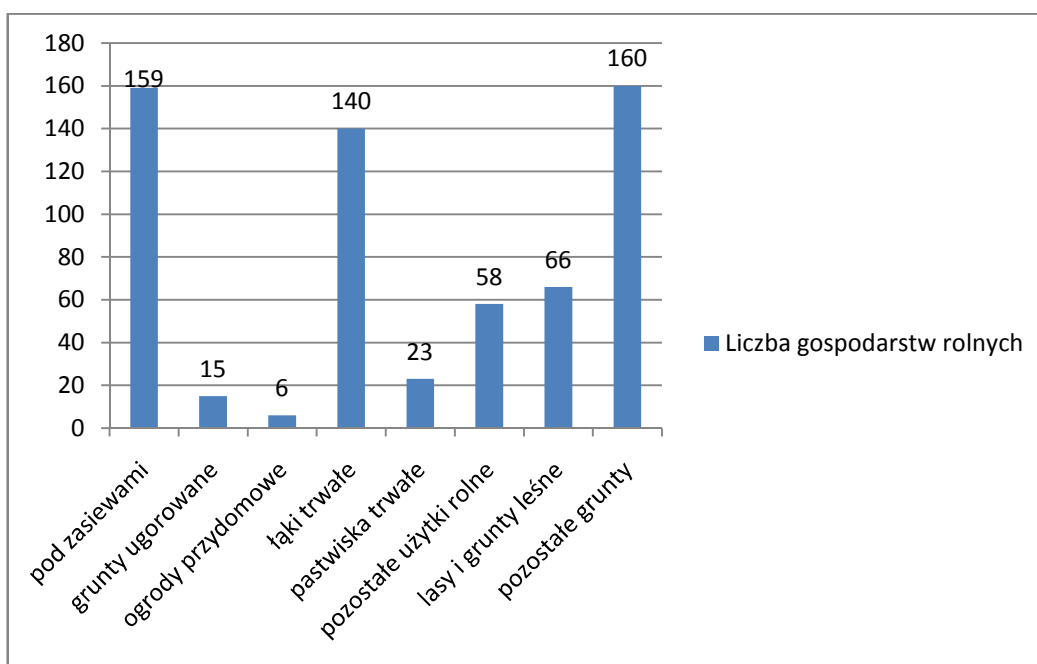
Do **pomników przyrody** występujących na terenie gminy zaliczamy:

1. Leśnictwo Herby – lipa drobnolistna w Pietrzakach;
2. Olszyna ul. Jałowcowa – głaz narzutowy, granit czerwony, tzw. „Diabelski kamień”;
3. Olszyna ul. Klonowa – grupa 2 klonów, wiek 200 lat;
4. Leśnictwo Cieszowa – lipa drobnolistna w Hadrze.

4.6. Użytkowanie gruntów

Gmina Herby jest gminą o charakterze przemysłowo-rolniczym. Dominują przede wszystkim gospodarstwa indywidualne. Przeważają gleby V i VI klasy bonitacyjnej charakteryzujące się małą żyznością. Są lekkie, zbyt suche, kamieniste i płytkie. Należą do kompleksu żyniego słabego lub zbożowo-pastewnego słabego. Według ostatniego spisu powszechnego z 2010 r. na terenie gminy znajduje się 213 gospodarstw, z czego 182 prowadzi działalność rolniczą. Użytkowanie gruntów na terenie gminy przedstawia wykres 4. Pod zasiewami znajduje się 159 gospodarstw łącznie o powierzchni 1067,76 ha, natomiast teren 273,88 ha zajmuje 140 łąk trwałych, a 107,11 ha zajmują lasy i grunty leśne.

Wykres 4. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych

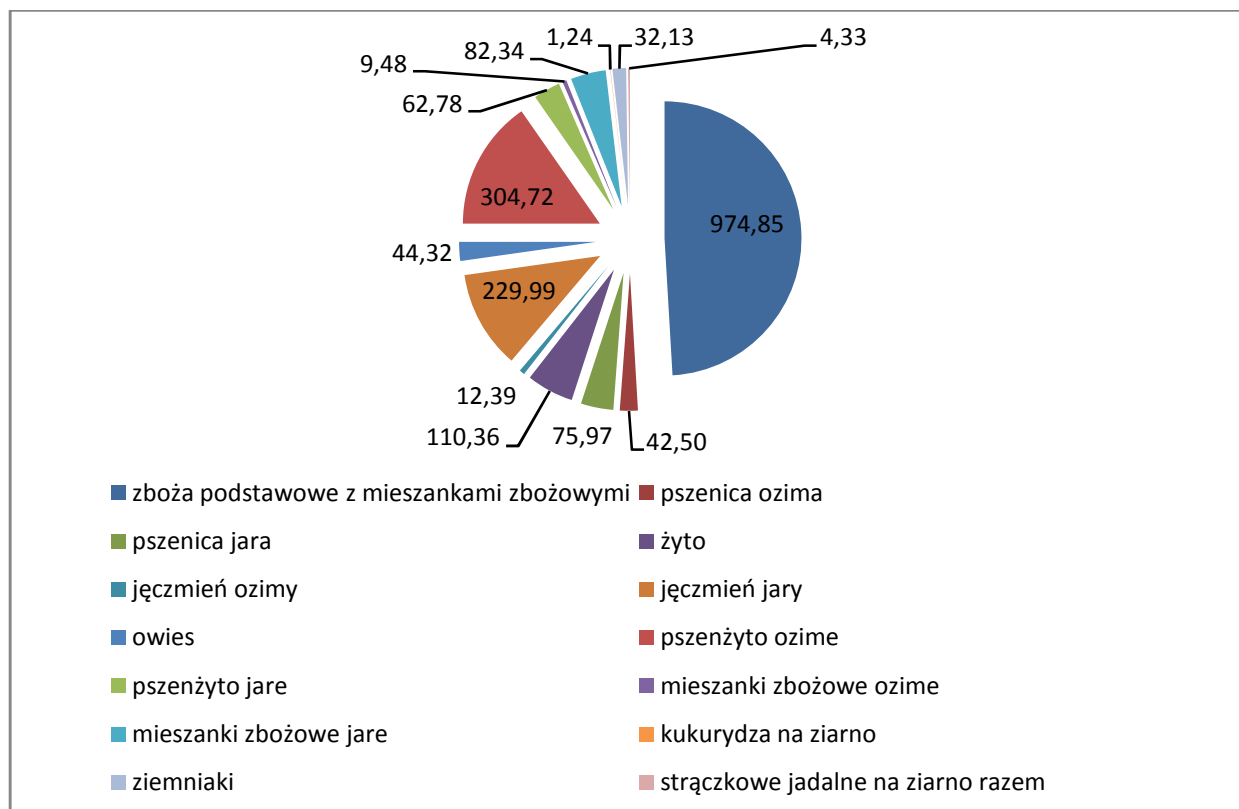

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS, Spis powszechny 2010 r.

Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach prowadzących działalność rolniczą wynosi 7,91 ha. Powierzchnia zasiewów głównych ziemiopłodów wynosi 1067,76 ha i przedstawia się następująco:

- zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi – 974,85 ha,
- pszenżyto ozime – 304,72 ha,
- jęczmień jary – 229,99 ha,
- żyto – 110,36 ha,
- mieszanki zbożowe jare – 82,34 ha,
- pszenica jara – 75,97 ha,
- pszenżyto jare – 62,78 ha,
- owies – 44,32 ha,
- pszenica ozima – 42,50 ha,
- ziemniaki – 32,13 ha,
- jęczmień ozimy – 12,39 ha,
- mieszanki zbożowe ozime – 9,48 ha,
- strączkowe jadalne – 4,33 ha,
- kukurydza na ziarno – 1,24 ha.

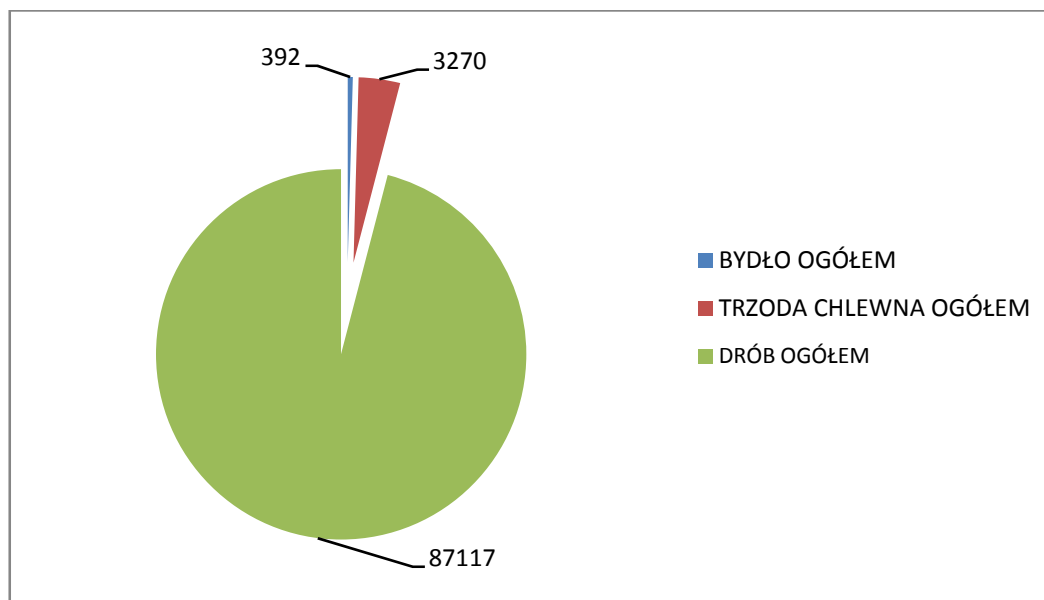
Wykres 5. Powierzchnia zasiewów według typu gospodarstwa

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS, Spis powszechny 2010 r.

Na terenie gminy funkcjonują 124 gospodarstwa utrzymujące duże zwierzęta gospodarskie, przede wszystkim jednak dominują hodowle drobiu 87117 sztuk (w tym hodowla drobiu kurzego 86608 sztuk). Trzoda chlewna hodowana jest w liczbie 3270 sztuk, natomiast bydło, to 392 sztuk.

Wykres 6. Pogłowie zwierząt hodowlanych w sztukach

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS, Spis powszechny 2010 r.

5. Otoczenie społeczno-gospodarcze gminy

Według stanu z dnia 31 grudnia 2014 r. (dane pochodzące z Lokalnej Bazy Danych GUS) w ogólnej liczbie ludności zamieszkującej tereny powiatu lublinieckiego, mieszkańcy gminy Herby stanowią 8,9% populacji. Obszar gminy zamieszkuje 6886 osób. Kobiety stanowią 50,1% ogółu mieszkańców. Jest to niewielka różnica w udziale kobiet i mężczyzn w społeczeństwie. Najlepiej prezentuje to współczynnik feminizacji, który w przypadku gminy Herby wynosi 100 kobiet na 100 mężczyzn. Należy jednak podkreślić, że współczynnik ten zmienia się w zależności od wieku, ponieważ – jak wynika z dostępnych danych – współczynnik feminizacji jest wyższy w grupie wiekowej powyżej 65 roku życia, w której na 100 mężczyzn przypada 150 kobiet. Jest to rezultat dłuższego okresu życia kobiet. Skutkiem przemian demograficznych jest także zmniejszenie się liczby dzieci i młodzieży. Pod koniec 2014 roku statystyczny mieszkaniec gminy Herby miał 35,5 lat (mediana wieku). Mediana wieku kobiet – ze względu na dłuższy okres trwania życia – znajduje się w przedziale wiekowym powyżej 70 roku życia.

Tabela 3. Ludność wg grup wieku i płci (stan na 31.XII.2014 r.)

Ludność według grupy wieku	ogółem	kobiety	mężczyźni
0-4	330	155	175
5-9	374	192	182
10-14	356	179	177
15-19	359	151	208
20-24	453	221	232
25-29	563	254	309
30-34	538	243	295
35-39	521	265	256
40-44	489	225	264
45-49	421	203	218
50-54	487	245	242
55-59	524	272	252
60-64	473	245	228
65-69	331	176	155
70 i więcej	667	424	243
OGÓŁEM	6886	3450	3436

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS.

Tabela 4 prezentuje strukturę ludności w podziale na wiek i płeć. Według danych GUS, ludność w wieku produkcyjnym (od 15 do 64 roku życia) stanowi 66,5% mieszkańców gminy. Wśród osób w omawianej grupie wiekowej, nieznacznie większą, stanowiącą 60,5% populacji gminy, jest grupa osób w niemobilnym wieku produkcyjnym (do 45 roku życia), czyli osób, które nie są już chętne do zmian miejsca pracy, doksztalcania, a także przekwalifikowywania się. Wskaźnik obciążenia demograficznego dla gminy Herby, czyli stosunku liczby osób w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym, wynosi 58,1, co oznacza, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 58,1 osób w wieku nieprodukcyjnym. Prognozy dotyczące kształtowania się liczby osób w wieku produkcyjnym mają duże znaczenie dla rozwoju gospodarczego, pozwalają one bowiem przewidywać obciążenie systemu zabezpieczeń społecznych, zasobów czynnika pracy, jak również zasobów żłobków, przedszkoli oraz szkół.

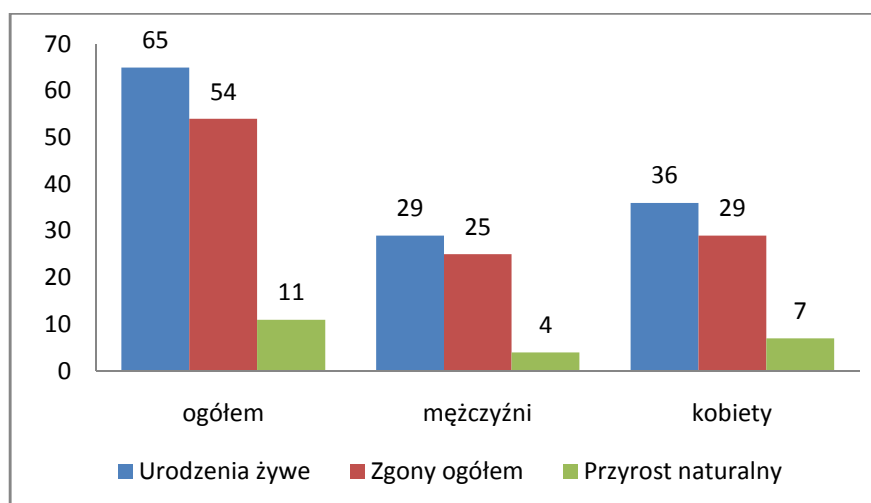
Tabela 4. Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym

Struktura ludności	ogółem	kobiety	mężczyźni
Wiek przedprodukcyjny (0-14)	1060	526	534
Wiek produkcyjny (15-64)	4583	2079	2504
Wiek poprodukcyjny (powyżej 64)	998	600	398

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS, 31.XII. 2014 r.

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń i zgonów w badanym okresie, był równy 11. Warto podkreślić, że w Polsce w 2014 roku odnotowano dodatni przyrost naturalny. Było to spowodowane mniejszą niż w poprzednim roku liczbą zgonów oraz niewielkim niż w poprzednich latach wzrostem liczby urodzeń. Podobnie sytuacja kształtowała się również w gminie Herby. Współczynnik przyrostu naturalnego (liczony na 1000 osób) wyniósł 1,59‰, gdy w Polsce współczynnik ten oszacowano na 0,1‰. Współczynnik przyrostu naturalnego przyjmuje od wielu lat niskie wartości. Jest to konsekwencja wydłużania się życia ludzkiego oraz zmniejszenia skłonności do posiadania dziecka lub odkładania decyzji o jego urodzeniu. W 2014 roku współczynnik dzietności ogólnej na obszarze gminy wyniósł 0,29, co oznacza, że na 100 kobiet w wieku rozrodczym – pomiędzy 15. a 49. rokiem życia – przypadało 29 urodzonych dzieci. Należy podkreślić, że wartość optymalna współczynnika, uznawana za korzystną dla stabilnego rozwoju demograficznego, to 2,10-2,15, czyli gdy na 100 kobiet w wieku rozrodczym przypada średnio 210-215 urodzonych dzieci.

Wykres 7. Ruch naturalny wg płci

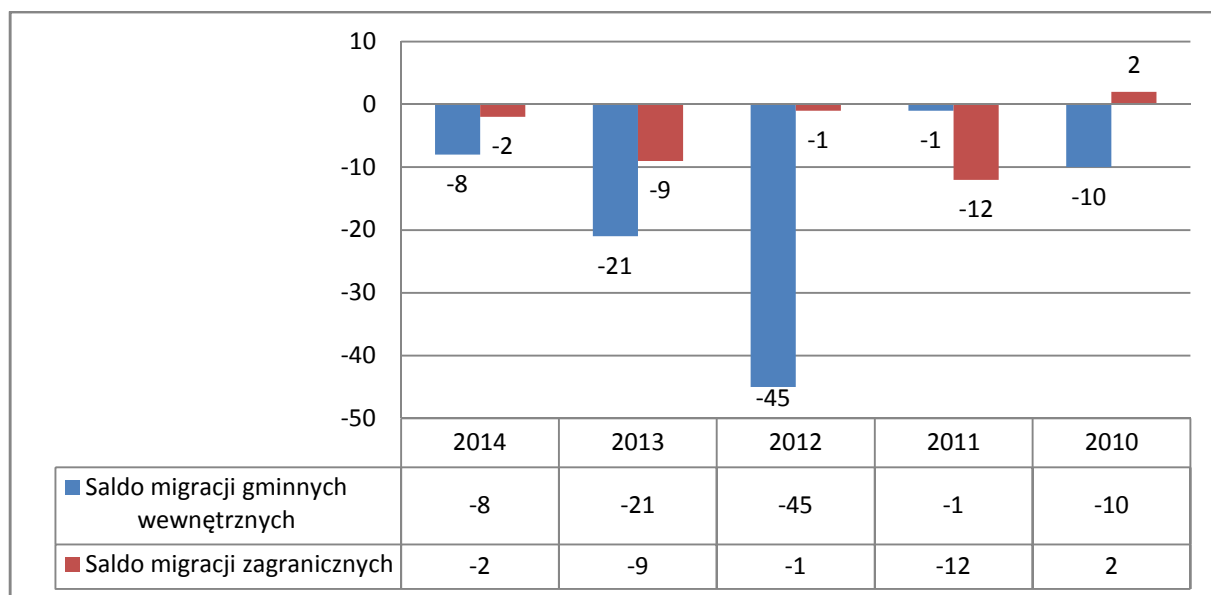

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS, 31.XII.2014 r.

5.1. Migracje

Istotnym powodem zmian liczby ludności, poza przyrostem naturalnym, jest także wpływ migracji zewnętrznych. Polska należy do krajów europejskich, w których przy jednoczesnym wzroście skali emigracji Polaków do państw członkowskich Unii Europejskiej, migracje cudzoziemców (szczególnie obywateli państw trzecich graniczących z Rzeczpospolitą Polską) nabierają coraz większego znaczenia. Występujące na terenie gminy migracje ludności nie są typowymi migracjami zarobkowymi – mają głównie charakter krajowy. Wynikają one ze zjawiska przenoszenia się ludności z terenów wiejskich do ośrodków miejskich, aby uzyskać wyższy standard życia, lepszy dostęp do edukacji i kultury oraz atrakcyjniejszego rynku pracy. Rozmiary tego zjawiska nie są niepokojące, jednak należy podjąć działania mogące przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, aby zapobiec w przyszłości możliwej destabilizacji rozwoju społeczno-gospodarczego gminy. Żeby zatrzymać młode i wykształcone osoby na terenie gminy należy stworzyć im możliwości rozwoju zawodowego (poza sektorem rolniczym), a także zapewnić szerszy dostęp do edukacji i kultury. Jak widać na wykresie 8, saldo migracji na terenie gminy jest ujemne zarówno w przypadku migracji wewnętrznych, jak i zewnętrznych. W ostatnich latach widać wyraźną tendencję do wzrostu jego wartości, będącego różnicą między liczbą osób, które napłynęły a liczbą osób, które opuściły terytorium gminy w przedstawionym okresie czasu.

Wykres 8. Saldo migracji na pobyt stały w gminie Herby

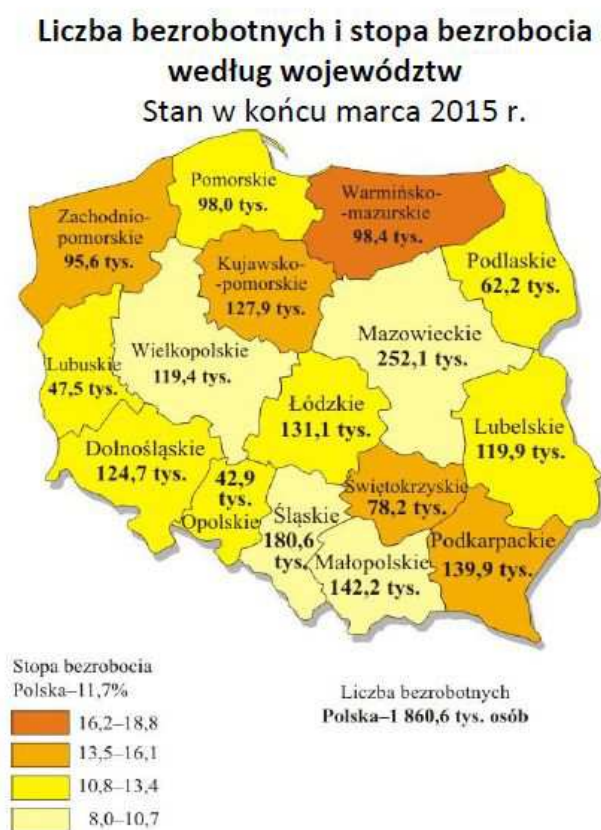

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych, 31.XII.2014 r.

5.2. Bezrobocie

Według danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, w 2014 roku, przy niewielkiej poprawie koniunktury w gospodarce europejskiej, w Polsce odnotowano wyższe tempo wzrostu gospodarczego. W końcu marca 2015 roku liczba bezrobotnych wyniosła 1 860,6 tysięcy. Poziom bezrobocia obniżył się we wszystkich województwach¹⁰. Stopa bezrobocia dla kraju wyniosła 11,7%, w województwie śląskim natomiast – 9,8%, co oznacza, że bezrobotnych zarejestrowanych było na obszarze województwa 180 tysięcy 600 mieszkańców. W przypadku powiatu lublinieckiego stopa bezrobocia była już nieco wyższa, wynosiła bowiem 11,5%. Na przykładzie województwa śląskiego wyraźnie widać stopień zróżnicowania bezrobocia. Jest to wynikiem nierównomiernego rozwoju gospodarczego regionów, jak i ich położenia geograficznego¹¹.

Ilustracja 11. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia według województw, stan na koniec marca 2015 r.

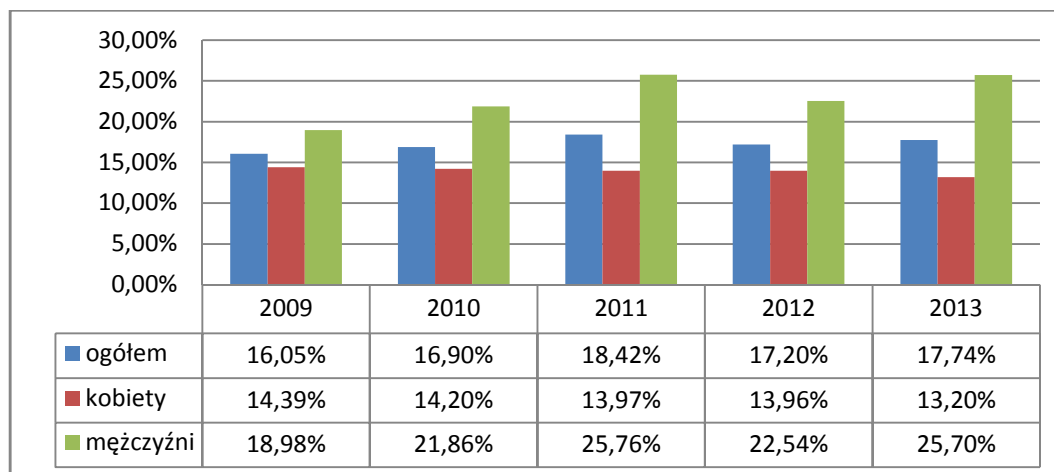
Źródło: www.egospodarka.pl

¹⁰ Bezrobocie rejestrowane w Polsce. Raport miesięczny – marzec 2015, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, s. 1-4.

¹¹ Ibidem, s. 2.

W przypadku mieszkańców gminy Herby, według danych GUS z 2014 roku, zarejestrowanych było 318 bezrobotnych, co stanowi 10,5% mieszkańców powiatu lublinieckiego. Stopa bezrobocia rejestrowanego na terenie gminy w ciągu ostatnich lat utrzymuje się na podobnym poziomie, waha się w granicach od 16,05% w 2009 roku do 18,42% w 2011 roku.

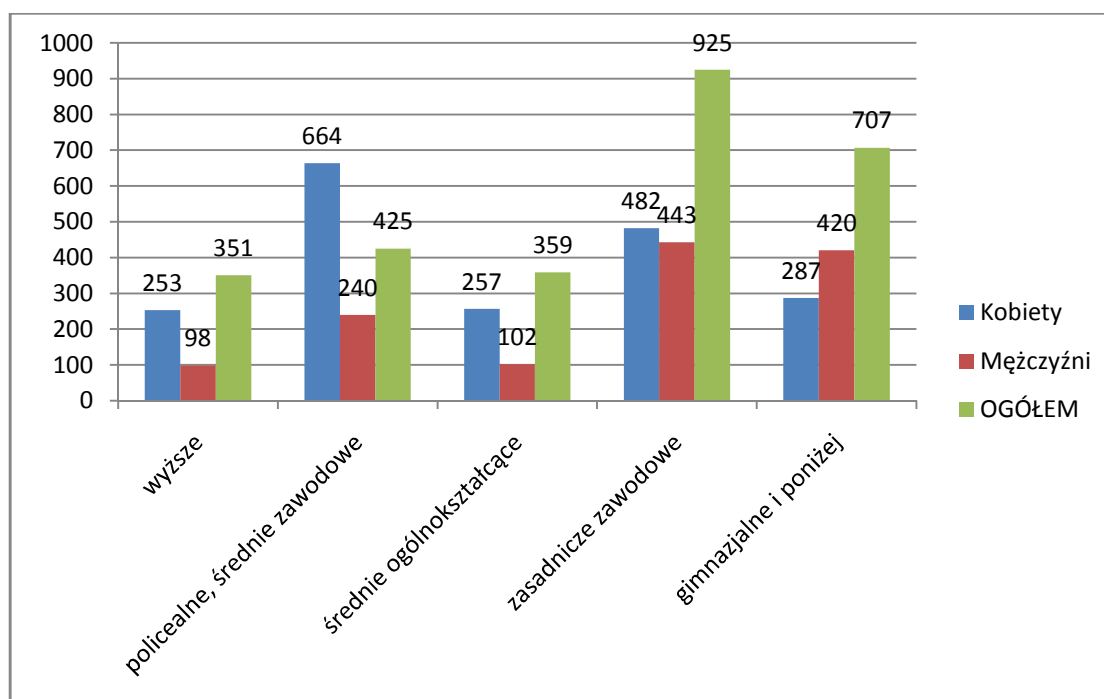
Wykres 9. Stopa bezrobocia rejestrowanego dla gminy Herby

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS 2009-2013.

Stosunek osób bezrobotnych do aktywnych zawodowo w grupie mężczyzn jest wyraźnie wyższy niż wśród kobiet średnio o 9 punktów procentowych. Warto dodać, że wskaźniki obrazujące zatrudnienie są ściśle skorelowane z wiekiem oraz poziomem wykształcenia. Jak przedstawiają dane dla powiatu lublinieckiego z 2014 roku (wykres 14), najkorzystniejsze wartości przyjmują dla osób z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym, najniższe natomiast dla osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i gimnazjalnym.

Wykres 10. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia – powiat lubliniecki

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS, 31.XII.2015 r.

Informacja o lokalnym rynku pracy na dzień 31.XII.2014 r. przedstawiona w rocznym raporcie Powiatowego Urzędu Pracy w Lublińcu¹² wskazuje, że liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie w stosunku do 2013 roku zmniejszyła się o 17,4%. Biorąc pod uwagę stopień natężenia bezrobocia, czyli stosunek liczby bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym na koniec grudnia, najwyższe wartości przyjął on w gminie Herby i wynosił 7,02%. Średni stopień natężenia dla powiatu lublinieckiego wyniósł 5,93%.

¹²www.puplublinieci.samorzady.pl/art/2260/informacja_o_lokalnym_rynku_pracy

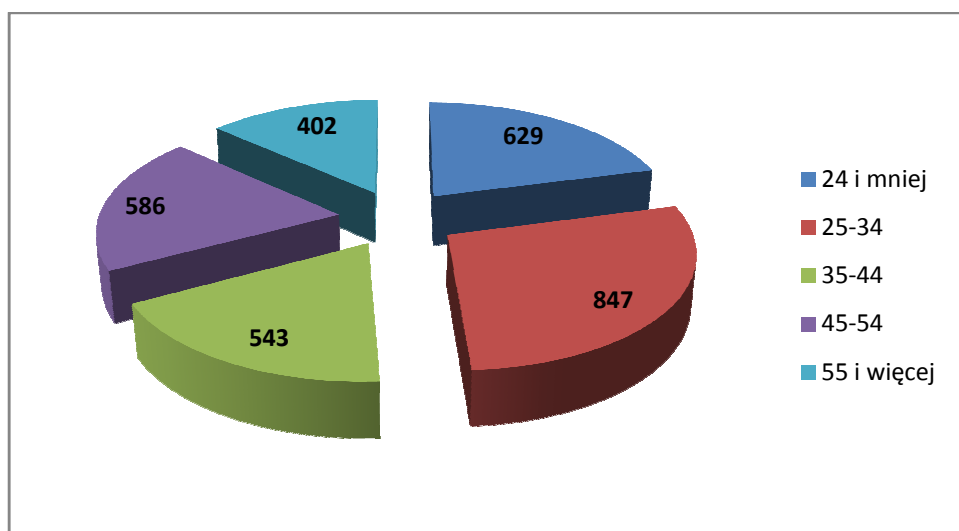
Tabela 5. Stopień natężenia bezrobocia dla powiatu lublinieckiego

GMINA	WSKAŹNIK NATĘŻENIA BEZROBOCIA
Herby	7,02
Koszęcin	6,52
Kochanowice	6,42
Boronów	6,21
Lubliniec	5,85
Woźniki	5,70
Ciasna	5,21
Pawonków	4,59

Źródło: opracowanie własne, Informacja o lokalnym rynku pracy, Powiatowy Urząd Pracy w Lublińcu, 31.XII.2014 r.

Kolejną cechą charakteryzującą zjawisko bezrobocia w powiecie lublinieckim jest wysoki udział młodych ludzi do 24 roku życia, a także od 25 do 34 lat, wśród osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Lublińcu. Osoby do 34 roku życia stanowią w powiecie lublinieckim 62,47% ogółem zarejestrowanych bezrobotnych.

Wykres 11. Struktura wiekowa bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Lublińcu

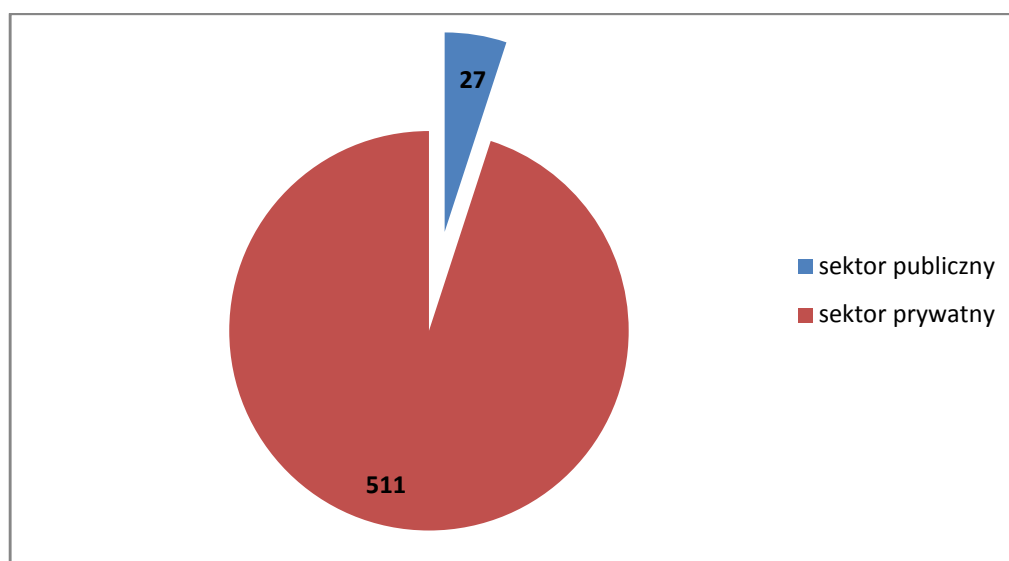
Źródło: opracowanie własne, Informacja o lokalnym rynku pracy, Powiatowy Urząd Pracy w Lublińcu, 31.XII.2014 r.

W latach 2008-2014 Powiatowy Urząd Pracy w Lublińcu realizował między innymi projekt systemowy „Idziemy naprzód – aktywizacja bezrobotnych w powiecie lublinieckim” w ramach Działania 6.1 Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie, Poddziałanie 6.1.3 Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych Program Operacyjny Kapitał Ludzki. Projekt umożliwił aktywizację 1790 osób bezrobotnych, w tym 950 kobiet. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby z terenów wiejskich – 1141 osób (606 kobiet), młodzież do 25 roku życia – 913 osób (488 kobiet), oraz osoby długotrwale bezrobotne – 520 (314 kobiet). Wsparcie w projekcie otrzymały także inne osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy: osoby bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego, niepełnosprawne i w wieku powyżej 50 roku życia.

5.3. Rozwój gospodarczy

Gmina Herby ma charakter przemysłowo-rolniczy. Wśród ogółu – 538 zidentyfikowanych na terenie gminy Herby w 2014 roku podmiotów gospodarki narodowej, większość – aż 95% – stanowią przedsiębiorstwa sektora prywatnego, czyli posiadające prywatny kapitał krajowy lub zagraniczny. Klasyfikacja na podmioty sektora prywatnego i publicznego, to jeden z podstawowych sposobów grupowania danych statystycznych.

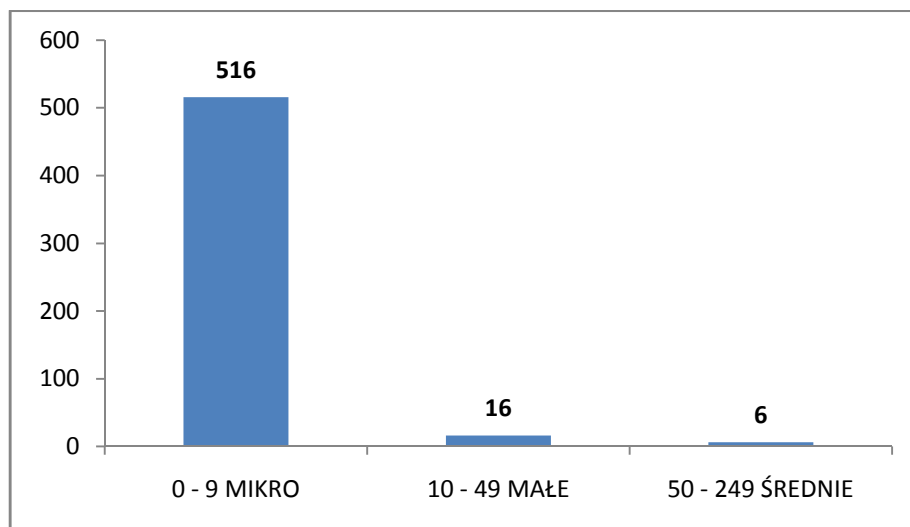
Wykres 12. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów własnościowych w gminie Herby

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS, 31.XII.2014 r.

Innym, pozwalającym ocenić działania podmiotów gospodarczych, jest podział na mikro, małe, średnie i duże przedsiębiorstwa. Obowiązująca klasyfikacja, przyjęta przez GUS, dotyczy podziału przedsiębiorstw według liczby zatrudnianych pracowników. W badanej zbiorowości, największy odsetek 96% (516 podmiotów) stanowiły przedsiębiorstwa najmniejsze, tj. o liczbie pracujących poniżej 9 osób. Udział podmiotów o liczbie pracujących od 10 do 49 wyniósł 3%, a zaledwie 1% to przedsiębiorstwa średnie zatrudniające od 50 do 249 pracowników. Dominujące na terenie gminy mikro-przedsiębiorstwa cechuje rodzinny charakter oraz fakt, że znajduje w nich zatrudnienie coraz większa liczba osób. Zaletą mikro-przedsiębiorstw jest ich elastyczność działania, finansowania i podziału zysku. Do wad należy zaliczyć ograniczone możliwości gromadzenia środków finansowych przez pojedynczego właściciela. Ograniczone środki finansowe hamują również rozwój tego typu firm. Zmiany w ewidencji firm są niewielkie i świadczą o relatywnej stabilności istniejących podmiotów gospodarczych, oraz o średnim wzroście podmiotów nowo zarejestrowanych.

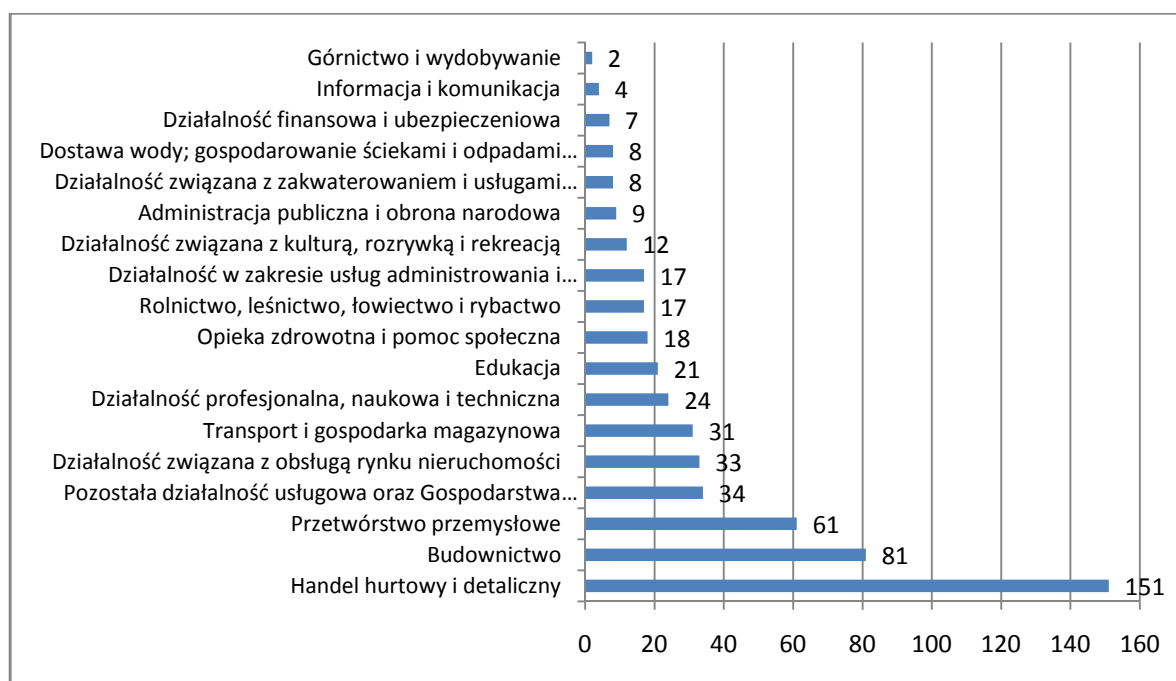
Wykres 13. Podmioty gospodarcze wg klas wielkości w gminie Herby

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS, 31.XII.2014 r.

Spośród ogółu przedsiębiorstw działających na terenie gminy Herby (538) na koniec 2014 roku najczęściej prowadziło działalność związaną z handlem (151), budownictwem (81) i przetwórstwem przemysłowym (61). Te trzy branże stanowią 54,5% ogółu wpisanych do rejestru REGON podmiotów działających na terenie gminy.

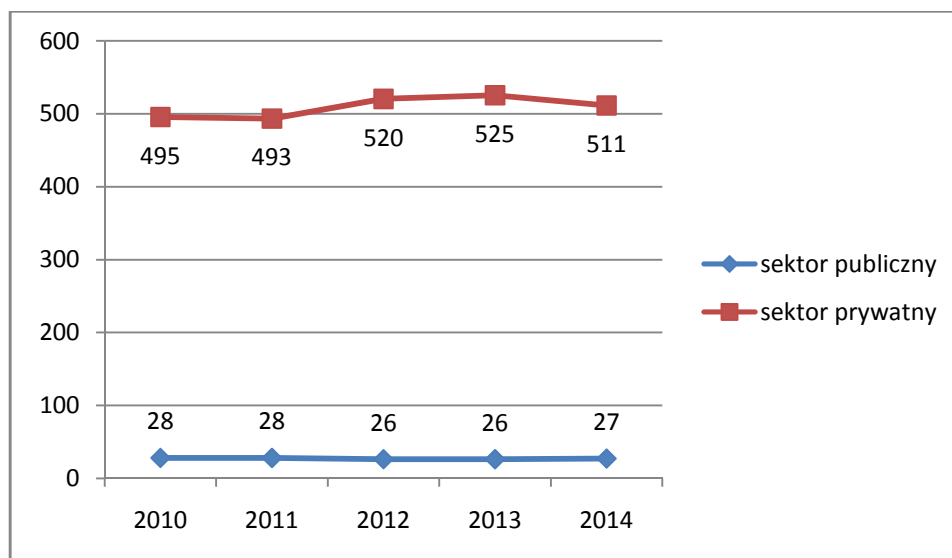
Wykres 14. Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 w gminie Herby

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS, 31.XII.2014 r.

W latach od 2010 do końca 2014 roku, sektor publiczny zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na terenie gminy nie wykazywał większych zmian. Sektor prywatny charakteryzował się nieznacznym dynamizmem. Do końca 2013 roku można zaobserwować niewielki wzrost liczby przedsiębiorstw (od 459 w 2010 roku do 525 w 2013 roku), dopiero 2014 rok cechuje niewielki spadek ze względu na likwidację 14 podmiotów gospodarczych z sektora prywatnego. Dane uzyskane z Głównego Urzędu Statystycznego przedstawione na wykresie 15 wskazują na stabilną sytuację gospodarczą na terenie gminy Herby.

Wykres 15. Podmioty według sektorów własnościowych w gminie Herby w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS.

Przemysł na terenie gminy zlokalizowany jest w większości w miejscowości Herby oraz Lisów. Do głównych zakładów należą:

- Scrapena S.A. – skup i przerób złomu, recykling samochodów,
- YAWAL System sp. z o. o. – produkcja konstrukcji metalowych (profile aluminiowe), produkcja metalowych elementów stolarki budowlanej,
- Bruk Spółka z o. o. – produkcja wyrobów z betonu,
- Zakłady Metalowe „KOZAMEX”, Zakład Pracy Chronionej – ślusarstwo produkcyjne,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjne „Artco” – obróbka metali i nakładanie powłok na metale (galwanizernia),
- „Joker - Herby” – produkcja i przetwórstwo owoców i warzyw,
- Zakład Powłok Galwanicznych „GALWAH” Kulej i Wspólnicy Sp. J. Pietrzaki – obróbka metali i nakładanie powłok na metale (galwanizernia),
- Nadleśnictwo Herby – gospodarka leśna,
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” – produkcja chleba, sprzedaż detaliczna żywności.

Ze względu na walory turystyczne terenów gminy Herby warto zwrócić uwagę na możliwości rozwoju agroturystyki i działalności towarzyszących. Rozwój gospodarstw rolnych w kierunku produkcji ekologicznej żywności oraz możliwość wypoczynku na łonie natury

są realną szansą na poprawę warunków bytowych. Działania promujące gminę, a także rozbudowa infrastruktury turystycznej (m.in. dróg, miejsc noclegowych, ośrodków rekreacyjnych i kulturalnych) mogą mieć wpływ na dalszy rozwój gminy w oparciu o ekologiczne, społeczne i kulturowe aspekty zrównoważonego rozwoju.

5.4. Infrastruktura

5.4.1. Komunikacja

Komunikacja (transport i łączność) jest istotnym działem gospodarki krajowej. Obecnie nie jest to dziedzina, która nadąża za dynamicznym rozwojem innych dziedzin gospodarki. Rozbudowa sieci transportowej, zwłaszcza kolejowej w gminie Herby, odegrała znaczącą rolę dla rozwoju regionu. Należy podkreślić, że gęstość szlaków transportowych, w tym także sieci kolejowej, jest wystarczająca, jednak ich jakość odbiega od standardów europejskich i wymaga licznych modernizacji. Inwestycje w zakresie infrastruktury komunikacyjnej są jednym z najpilniejszych aktualnych zadań. W latach 2014 – 2015 zmodernizowano linię kolejową na odcinku Częstochowa – Opole i przystosowano ją dla ruchu pociągów Pendolino.

Gmina Herby posiada dogodne połączenia komunikacyjne¹³. Przez Herby przebiega szlak kolejowy Śląsk-Porty ze stacją w Herbach Nowych oraz linia kolejowa Opole - Lubliniec-Częstochowa ze stacją w Herbach Starych. Szkielet drogowego układu komunikacyjnego gminy stanowią: droga krajowa nr 46 Częstochowa -Opole oraz droga wojewódzka nr 905 Herby-Piasek. Są to drogi jednojezdniowe, na dużych odcinkach przebiegające pośród zabudowy.

Uzupełnieniem układu komunikacyjnego są drogi powiatowe:

- S 1020** Puszczew – Herby: 1,1 km
- S 1021** Olszyna – Aleksandria: 3,2 km
- S 2012** Kamieńsko – Łebki –Tanina –Lisów: 10,2 km
- S 2315** Kochanowice – Ostrów – Lisów: 4,3 km
- S 2325** Lisów – Chwostek – Hadra: 5,3 km
- S 2326** Sadów – Droniowice – Mochała: 0,3 km

¹³ Gminny Program Ochrony Środowiska, s. 51-52.

S 2327 Hadra – Zumpy: 1,4 km

S 2328 Hadra – Cieszowa – Koszęcin: 1,0 km

Pozostałe drogi, to drogi o charakterze gminnym.

Tabela 6. Struktura dróg według rodzaju w gminie Herby

Rodzaj drogi	Długość
Gminne	105,1 km
Powiatowe	26,8 km
Wojewódzkie (DW 905)	6,8 km
Krajowe (DK 46)	14,68 km

Źródło: UG Herby.

Płynność ruchu uległa poprawie w wyniku modernizacji skrzyżowania drogi krajowej nr 46 z drogą wojewódzką. Na terenie gminy nie prowadzono badań dotyczących wpływu linii komunikacyjnych na stan środowiska. Biorąc jednak pod uwagę przebieg drogi krajowej Opole-Częstochowa, a także duże natężenie ruchu na drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych, oddziaływanie na środowisko infrastruktury komunikacyjnej w regionie jest znaczne. Szczególną uwagę należy zwrócić na najbardziej zagrożony hałasem i migracjami odcinek drogi krajowej nr 46.

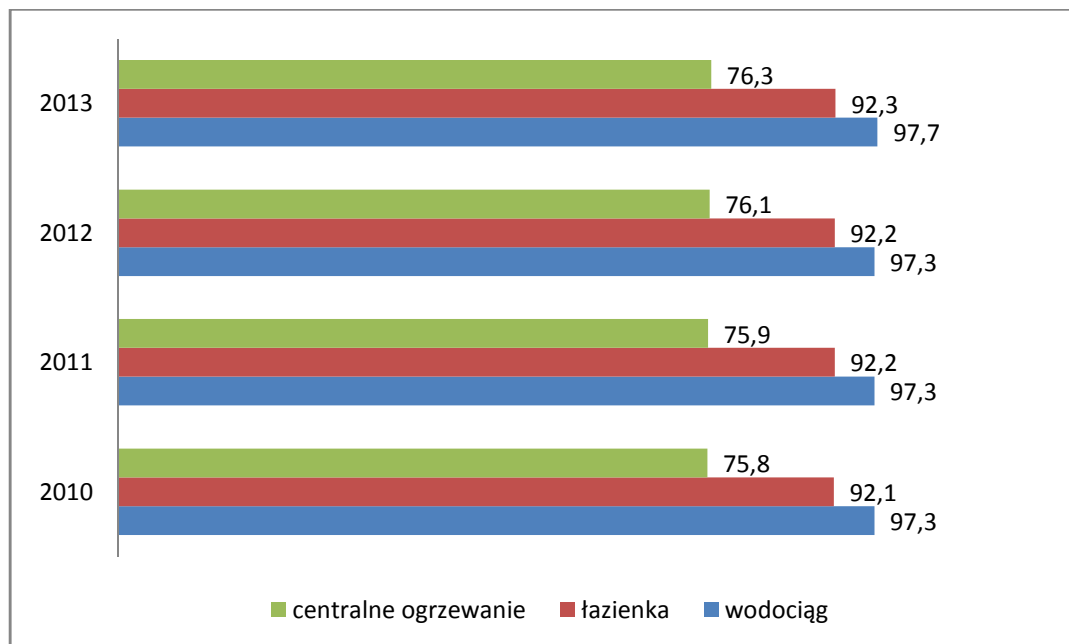
Na terenie gminy znajduje się sieć telekomunikacyjna, a także sieć światłowodowa. Sieć telekomunikacyjna należy do Orange (dawniej TP), sieć światłowodowa do firm zewnętrznych (SpiderNet, Rewolucja Net).

5.4.2. Zaopatrzenie w wodę i gospodarka ściekowa

Gospodarowanie wodami zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju, a w szczególności zlewniowego kształtowania i ochronę zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi reguluje ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne Dz. U. z 2005r. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm./.. Ustawa jest zgodna z przepisami Unii Europejskiej i zakłada gospodarowanie wodami z zachowaniem zasady racjonalnego i całościowego traktowania wód powierzchniowych, podziemnych z uwzględnieniem ich ilości i jakości.

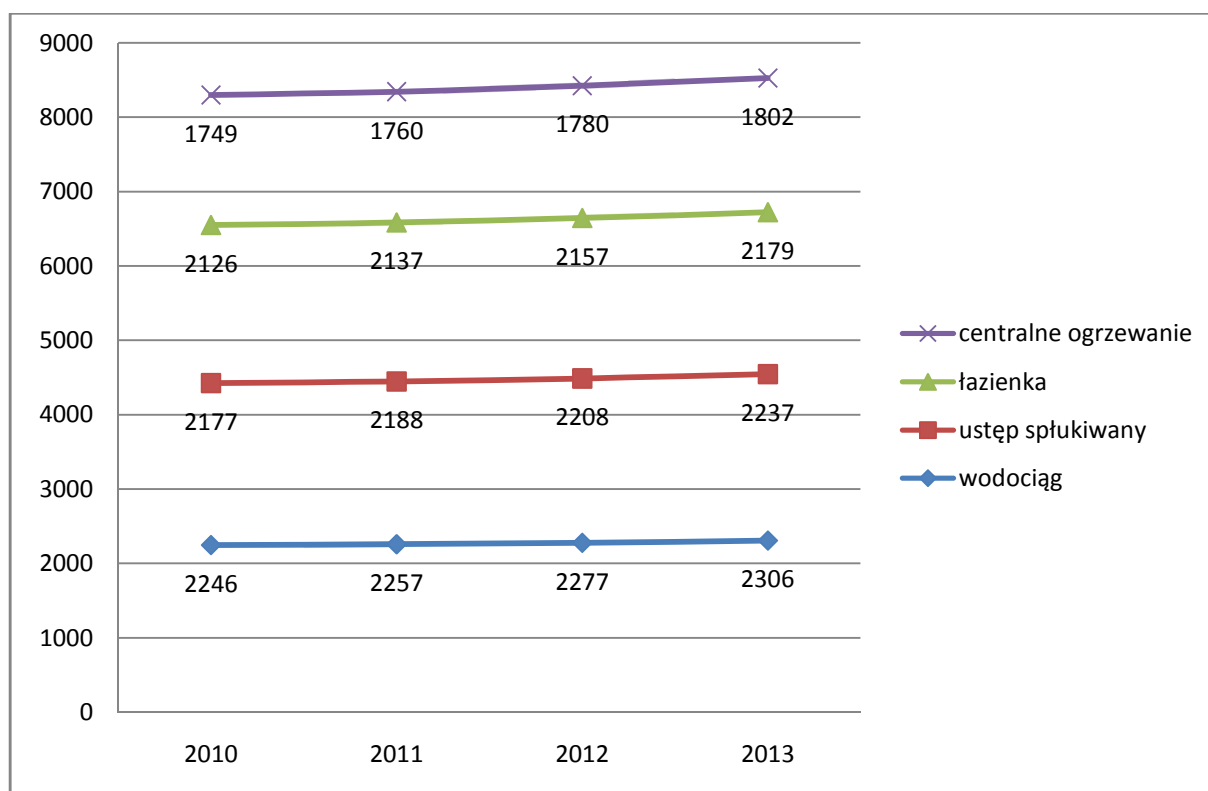
Z danych GUS na koniec 2013 roku wynika, że obszar gminy jest całkowicie zwodociągowany. Gmina posiada ponad 96 km czynnej sieci wodociągowej i 1504 szt. przyłączy do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, co przekłada się na 5223 mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej. Sołectwa Herby, Olszyna, Kalina, Lisów, Hadra, Chwostek, Łebki i Tanina zostały skanalizowane. Kanalizacji sanitarnej brakuje jeszcze w Turzy (1 mieszkaniec). W 2013 roku 97,7% mieszkań na terenach wiejskich gminy było zwodociągowanych, 92,3% mieszkań było wyposażonych w łazienki, natomiast 76,3% posiadało centralne ogrzewanie.

Wykres 16. Mieszkania na terenach wiejskich gminy Herby wyposażone w instalacje – % ogółu mieszkań w latach 2010-2013

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS.

Wykres 17. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne w gminie Herby w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS.

W dwóch miejscowościach – Herby i Lisów – znajdują się mechaniczno - biologiczne oczyszczalnie ścieków.¹⁴

1) Oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna o przepustowości 1126 m³/d rozbudowana w 2002/2003 r. odbierająca ścieki z miejscowości Herby, Kalina, Olszyna, Pietrzaki w ilości około 600m³/d. Oczyszczalnia eksploatowana jest na podstawie pozwolenia wodno prawnego z 2008 roku. Na podstawie wymienionego pozwolenia eksploatator odprowadza oczyszczone ścieki do rzeki Stradomki za pośrednictwem rowu „A” .

Zgodnie z pozwoleniem dopuszczalne wskaźniki zanieczyszczeń wynoszą:

Grupa A podstawowe:

- zawiesina ogólna mg/dm³ 35
- BZT5 mg O₂/dm³ 25
- ChZTCRmg O₂/dm³ - 125

¹⁴ Gminny program ochrony środowiska gminy Herby, dane z UG.

Zgodnie z pozwoleniem, na zlecenie gminy, wykonywane są analizy odprowadzonych ścieków. Badania prowadzone są przez WIOŚ lub spółkę „Warta” z Częstochowy.

2) Druga oczyszczalnia ścieków zlokalizowana jest w Lisowie. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z doczyszczaniem ścieków w stawie rybnym o przepustowości 600 m³/d. Oczyszczalnia przyjmuje ścieki z miejscowości: Lisów, Chwostek, Hadra, Mochała, Piłka, Tanina, Kierzki, Kolonia Lisów, Głąby, Pustkowie, Łęg, Łebki, Braszczok, Niwy, Brasowe oraz Droniowice i Harbułtowie z Gminy Kochanowice. Oczyszczalnia eksploatowana jest na podstawie pozwolenia wodno prawnego wydanego przez Starostę Lublinieckiego Nr OŚ – 6223/20/2000 ograniczonego Decyzją Starosty Lublinieckiego Nr WOŚ.6341.99.2014 z następującymi parametrami.

Grupa A podstawowe:

- odczyn pH 6,50 – 9,00
- zawiesina ogólna mg/dm³ 35
- BZT5 mg O₂/dm³ 25,00
- ChZTCRmg O₂/dm³ 125,00

Ponadto na terenie gminy oczyszczalnie dla celów oczyszczenia ścieków powstałych w produkcji posiadają:

- Scrapena S.A. Herby,
- YAWAL - Herby,
- ARTCO - Herby,

Źródłem zaopatrzenia wodociągu są własne ujęcia wody zlokalizowane w Herbach i Lisowie. Gmina posiada pozwolenie wodnoprawne dla ujęć wody ze studni Nr 3, 4, 5 i 6 z utworów czwartorzędu i dolnej jury w Herbach w ilości średnio 1300 m³/d. ustalone decyzją Starosty Powiatu Lublinieckiego Nr OŚ – 6223/35/2001/2002 z 2.04.2002 r. oraz pozwolenie wodnoprawne na ujęcie wody z studni S-1 i S-2 i dwóch studni awaryjnych A-1 i A-2 w Lisowie w ilości średnio 500 m³/d. ustalone decyzją Starosty Powiatu Lublinieckiego Nr OŚ – 6223/20/2002/2003 z 14.01.2003 r. Sieć wodociągowa wykonana jest z rur PCV.

5.4.3. Gospodarka odpadami

Po nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, która weszła w życie 1 stycznia 2012 roku, to na gminie ciąży obowiązek odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych. Nowy system gospodarki odpadami zaczął obowiązywać od dnia 1 lipca 2013 r.

Pod pojęciem odpadów komunalnych rozumie się odpady powstające w gospodarstwach domowych, obiektach użyteczności publicznej oraz pochodzące od drobnych wytwórców nie zawierające odpadów niebezpiecznych. Gospodarka odpadami na terenie gminy odbywa się w sposób zorganizowany. Na terenie gminy obsługiwanych jest 1394 kubłów na śmieci. Odpady komunalne przekazywane są do zakładów¹⁵:

- MPGK Zakład Segregacji i Kompostowni w Zabrze,
- EKO HARPPON Recykling Sp. z o.o.,
- Alba Ekoplus Dąbrowa Górnicza,
- ASA Eko Polska Sp. z o.o. składowisko sadów,
- CzPK w Sobuczynie Wrzosowa,
- IRECHEM Częstochowa,
- Huta Szkła Pol-Am-Pack S.A.,
- Instalacja MBP PZOM Waldemar Strach,
- Sortownia odpadów komunalnych PZOM W. Strach,
- PZOM Strach Sp. z o.o.,
- Krynicki Recykling S.A. Zakład uzdatniania Stłuczki Szklanej w Lublińcu,
- Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami MB Recykliing Sp. z o.o.,
- ZP ZSEiE PHU Andrzej Bajor-BOWI Częstochowa,
- Terra Recykling Grodzisk Mazowiecki.

Łączna masa selektywnie zebranych odpadów komunalnych w 2014 r. wyniosła 29,60 [Mg]. Osiągnięto 39,35% poziom recyklingu – przygotowania do ponownego użycia odpadów komunalnych: papieru, metalu, tworzyw sztucznych, szkła. Natomiast w przypadku odpadów budowlanych i rozbiórkowych wyniósł 100%. Ilość odebranych z terenu gminy nieczystości ciekłych wyniosła 408,40 m³.

¹⁵ Sprawozdanie Wójta z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, 2014, Urząd Gminy Herby.

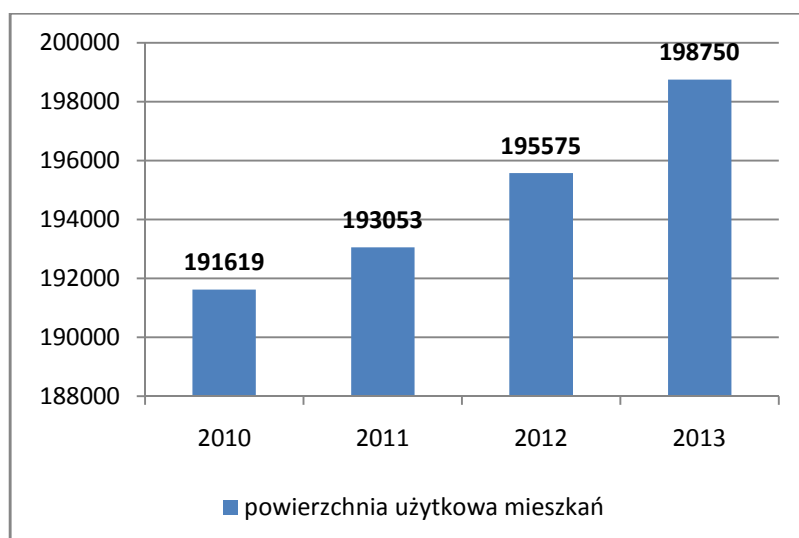
5.4.4. Sieć gazowa

W roku 2007 przez gminę Herby został przeprowadzony główny gazociąg wysokociśnieniowy. Natomiast w kolejnych latach przeprowadzono gazyfikację gminy. Z danych GUS na koniec 2013 roku wynika, że obszar gminy Herby posiada 12.080 m czynnej sieci gazowej wysokoprężnej. Podstawowym kierunkiem dalszego rozwoju gminy w ramach gazyfikacji jest utrzymanie obecnej sieci gazowej oraz dalsza gazyfikacja gminy rurociągiem przemysłowym. W 2015 r. w części północnej miejscowości Herby wybudowano średnioprężną sieć gazową. Dalsza gazyfikacja gminy w znacznym stopniu przyczyniłaby się do wzrostu możliwości rozwoju gospodarczego, a także poprawiła warunki życia mieszkańców (możliwość wykorzystania gazu dla potrzeb socjalnych i bytowych) przy jednoczesnej ochronie środowiska naturalnego. Pierwszym krokiem w tym kierunku powinno być opracowanie „Planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe”.

5.4.5. Mieszkalnictwo

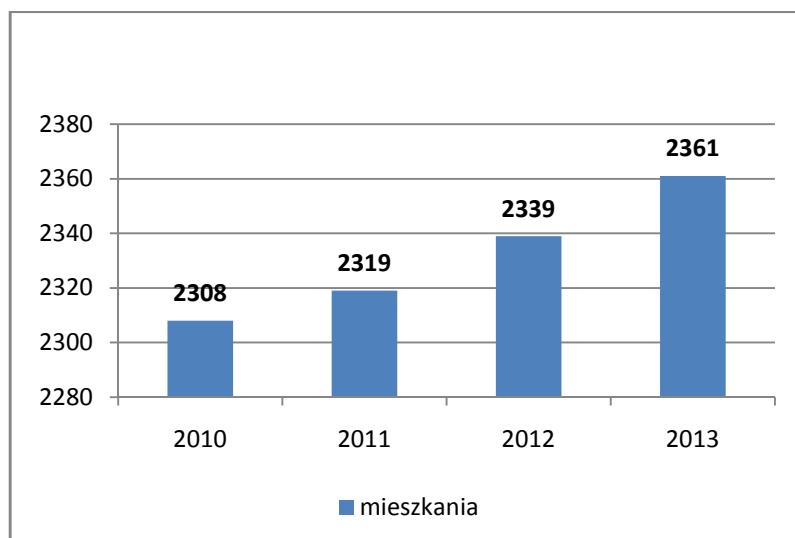
Zasoby mieszkaniowe gminy na koniec 2013 roku szacowane są na 2361 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 198 750 m².

Wykres 18. Powierzchnia użytkowa mieszkań

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS.

Wykres 19. Liczba mieszkań na terenie gminy

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS.

Powyższe wykresy przedstawiają jak zmieniała się ilość budynków mieszkalnych w gminie na przestrzeni lat 2010-2013. Baza mieszkaniowa nieznacznie rośnie z roku na rok, co jest elementem podwyższającym potencjał społeczny i gospodarczy gminy. Jak widać na wykresach, sytuacja mieszkaniowa w gminie sukcesywnie ulega polepszeniu. Przeciętna powierzchnia mieszkaniowa na 1 mieszkańca gminy wynosi 84,2 m², natomiast przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę wynosi 28,9 m² i z roku na rok ulega powiększeniu.

Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Herby - wskaźniki na lata 2010-2013

Zasoby mieszkaniowe wskaźniki	2010	2011	2012	2013
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania m ²	83	83,2	83,6	84,2
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	27,4	27,6	28,2	28,9
Mieszkania na 1000 mieszkańców	330,5	331,9	337,4	343,4

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS.

5.4.6. Ciepłownictwo

Miejscowość Lisów posiada w części sieć ciepłowniczą, która jest podłączona do gminnej Kotłowni Osiedlowej. Budynki zasilane z kotłowni to bloki przy ulicach: Witosa, Budowlanych,

Stawowej, Lompy, Ligonja. Pozostałe budynki w gminie nie korzystają z sieci ciepłowniczej. Gospodarstwa domowe korzystają z własnych systemów grzewczych. Są to piece CO na paliwa stałe tj. węgiel i koks. Sytuacja taka jednak niekorzystnie wpływa na stan środowiska. W celu zminimalizowania ilości zanieczyszczeń należy dążyć do modernizacji kotłowni i przejścia na paliwa płynne (olej opałowy i gaz). Planowanie sieci ciepłowniczej jest zagadnieniem bardzo złożonym, które zależy od wielu czynników takich jak: rozwój infrastruktury miejskiej, potrzeby cieplne mieszkańców, wykorzystanie lokalnych zasobów energetycznych, a także polityki energetycznej.

Gmina Herby uczestniczyła w projekcie *Program Ograniczania Niskiej Emisji dla Gminy Herby*, którego celem była modernizacja źródeł ciepła budynków indywidualnych, czyli wymiana nieefektywnych źródeł ciepła na kotły efektywne i ekologiczne. W ramach projektu współfinansowanego z WFOŚiGW w Katowicach, wymieniono w latach 2007 - 2008 i 2012 łącznie 54 szt. starych kotłów na ekologiczne kotły retortowe opalane ekogroszkiem oraz zainstalowano 17 instalacji solarnych.

5.5. Bezpieczeństwo

Z danych dostępnych w *Informacji o stanie przestępczości i jej zwalczaniu w rejonie Prokuratury Rejonowej w Lublińcu z 2014 roku* wynika, że przestępczość na terenie powiatu lublinieckiego wzrosła w porównaniu z ubiegłym rokiem. Wśród ogółu przestępstw dominują przestępstwa kryminalne oraz gospodarcze. Należy podkreślić, że w 2014 r. nastąpił nieznaczny spadek wykrywalności przestępstw z 89,9% w 2013 r. do 80,5% w 2014 r., co ma zasadniczy wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, a także znacząco wpływa na ocenę skuteczności działań policyjnych. Pomimo mniejszej wykrywalności przestępstw, skuteczność policji powiatu lublinieckiego, jest na bardzo wysokim poziomie, co stawiają w rzędzie najlepiej pracujących jednostek na terenie województwa śląskiego. Najlepszą wykrywalnością charakteryzują się bójki lub pobicia oraz przestępstwa o charakterze korupcyjnym. W porównaniu z 2013 r. spadła wykrywalność przestępstw drogowych do 97,7%, przestępstw z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, a także do 96,2% przestępstw gospodarczych. Na niskim poziomie utrzymuje się wykrywalność kradzieży z włamaniem (30,8%) oraz kradzieży mienia (42,9%).

W 2014 roku zakończono śledztwo dotyczące rozbojów z użyciem niebezpiecznych narzędzi w sklepie w Ciasnej oraz salonie gier w Herbach. Zakończono także sprawę kradzieży samochodów marki Volkswagen oraz motocykli. Były to sprawy, które budziły szczególne zainteresowanie wśród mieszkańców powiatu. Analiza danych udostępnionych przez Prokuraturę Rejonową pozwala stwierdzić, że jej działania związane z oskarżalnością, utrzymują się na wysokim poziomie 43,33%.

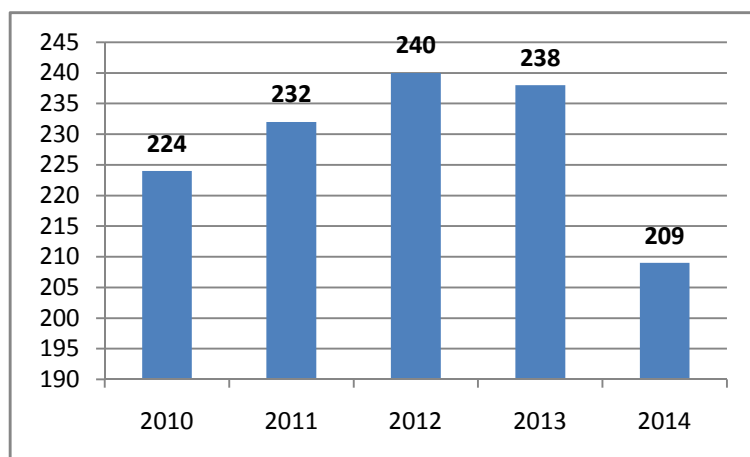
5.6. Pomoc społeczna

Kluczowe zadania w zakresie pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Herbach. Na terenie gminy znajduje się Dom Opieki dla Osób Starszych w Herbach. Jednym z najważniejszych celów pomocy społecznej jest opracowanie i koordynacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Gmina posiada taki dokument opracowany w 2008 roku, który obowiązuje do 2015 roku. Jest to dokument wyznaczający główne kierunki działań w celu zapewnienia mieszkańcom gminy odpowiedniej jakości życia. Strategia jest zgodna z założeniami polityki państwa i obejmuje siedem obszarów strategicznych:

1. Diagnozowanie i monitorowanie problemów społecznych w pomocy społecznej;
2. System wsparcia dla osób bezrobotnych korzystających z pomocy społecznej i ich rodzin;
3. Zintegrowany system pomocy rodzinie dysfunkcyjnej;
4. System wsparcia na rzecz osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych;
5. Sieć wsparcia dla osób w wieku podeszłym;
6. System interwencji socjalnej dla innych grup potrzebujących wsparcia i pomocy społecznej;
7. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych.

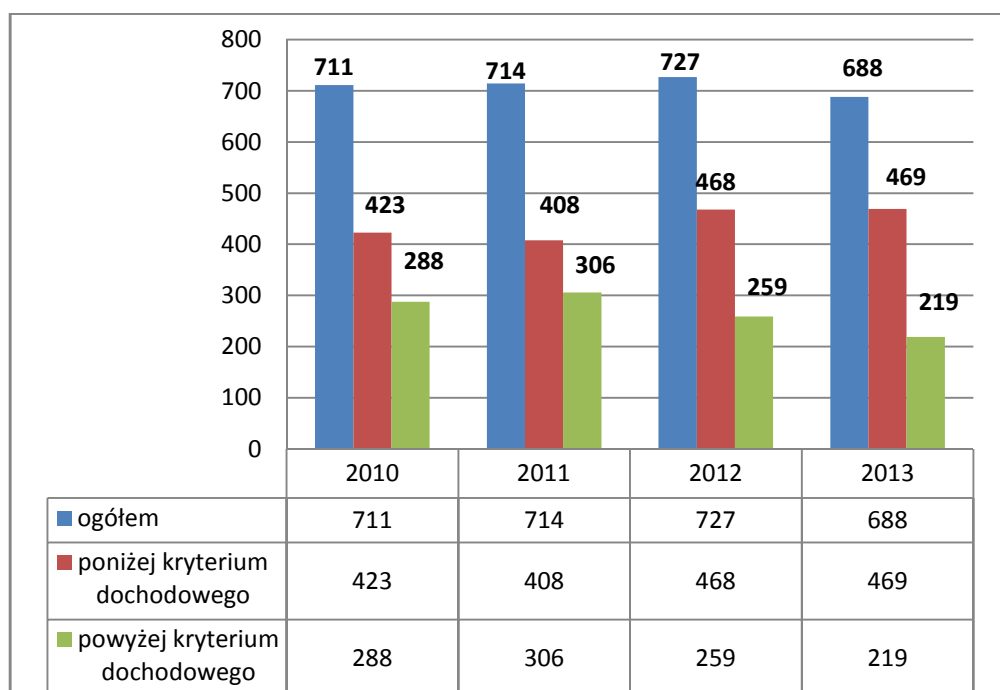
Według danych GUS w ostatnich latach liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej utrzymywała się na podobnym poziomie. W 2012 roku było 240 gospodarstw korzystających z pomocy, czyli tylko o 16 więcej w porównaniu do 2010 roku. Dane z 2013 roku wskazują, że liczba ta zmniejszyła się do 238, co stanowi 10% ogółu mieszkańców gminy Herby, natomiast 2014 r. pomoc otrzymało 209 rodzin.

Wykres 20. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS.

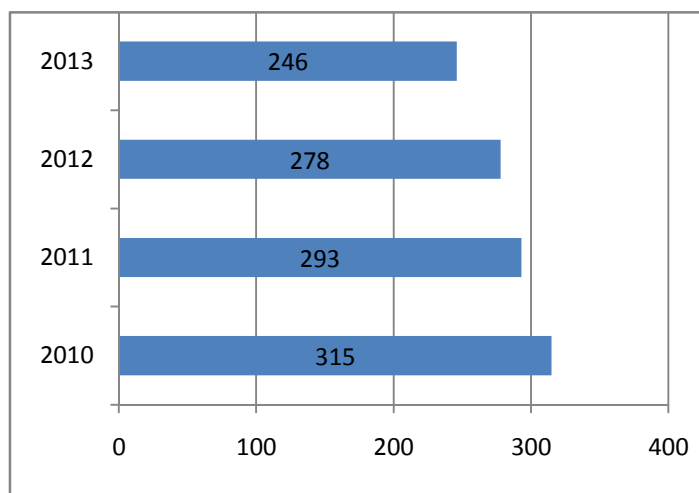
Wykres 21. Osoby w gospodarstwach korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na lata 2010-2013

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS.

Od 2010 roku malała liczba rodzin, które otrzymywały zasiłki rodzinne na dzieci. W 2013 roku liczba ta wynosiła 246 i była o 69 mniejsza niż w 2010 roku. Wśród wymienionych 246 rodzin, rodzice otrzymywali zasiłek na 476 dzieci.

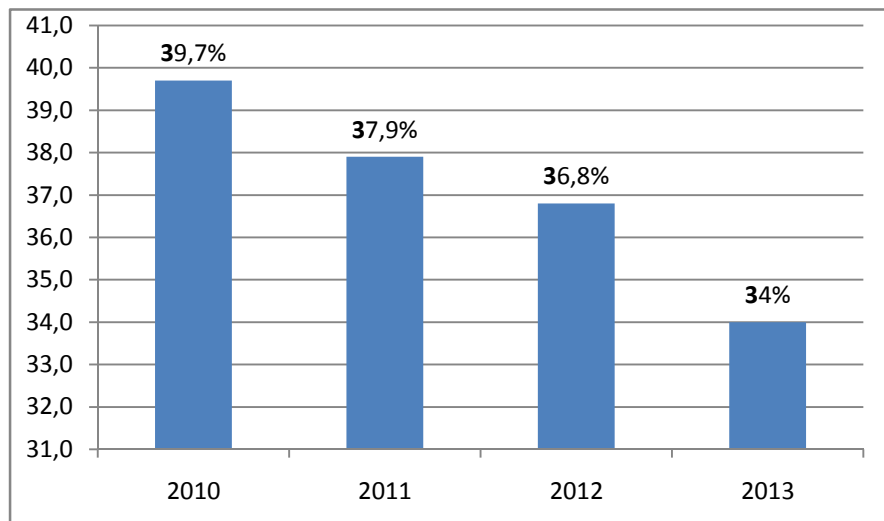
Wykres 22. Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS

Udział procentowy dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w stosunku do ogólnej liczby dzieci w tym wieku, w latach 2010-2013 został przedstawiony na wykresie 23.

Wykres 23. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.

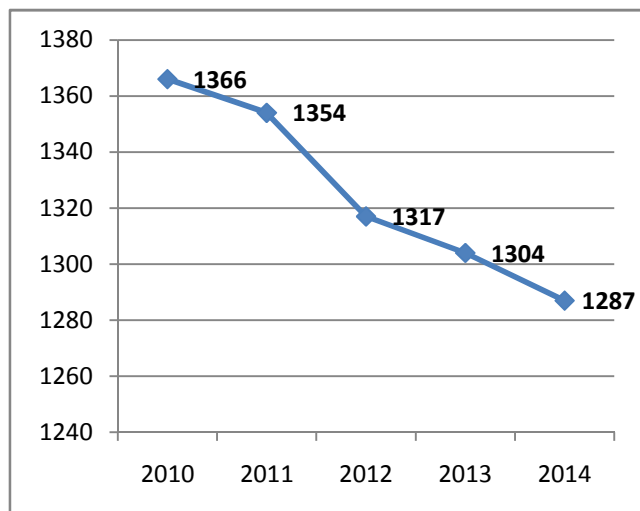

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS

Z roku na rok udział dzieci jest coraz mniejszy. W 2013 roku wynosił on 34%, czyli o 5,7 punktów procentowych mniej niż w roku 2010, należy jednak podkreślić, że liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej), z roku na rok również ulega zmniejszeniu.

Dane przedstawione zostały na wykresie nr 24 na którym widać, że w omawianym 2013 roku, liczba osób do 17 roku życia wynosiła 1304, o 62 osoby mniej niż w 2010 roku.

Wykres 24. Ludność ogółem w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) w latach 2010-2014

Źródło: opracowanie własne, Bank Danych Lokalnych GUS

Na podstawie analiz społeczno-demograficznych przedstawionych w *Sprawozdaniu półrocznym i rocznym z udzielonych świadczeń pomocy społecznej – pieniężnych i usługach za 2014 rok* można wywnioskować, że najczęstszą przyczyną korzystania ze świadczeń socjalnych przyznawanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej było ubóstwo spowodowane w głównej mierze bezrobociem wśród osób w wieku produkcyjnym od 38. do 57. roku życia. W większości były to osoby z wykształceniem podstawowym oraz zasadniczym zawodowym. Należy również podkreślić, że o pomoc przeważnie zwracały się rodziny wielodzietne, czyli mające na utrzymaniu troje i więcej dzieci. Wśród wnioskodawców GOPS przeważają kobiety. Dysfunkcjom społecznym, takim jak ubóstwo i wykluczenie społeczne towarzyszy często niezaradność/bierność życiowa, długotrwała choroba, niepełnosprawność. Jak wynika z analiz, rodziny zgłaszające się po pomoc charakteryzuje nieformalność związków, rozpad pożycia małżeńskiego oraz alkoholizm. 30 grudnia 2014 roku przyjęto *Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii*, a także *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych* na rok 2015.

Tabela 8. Powody przyznania pomocy

POWODY TRUDNEJ SYTUACJI ŻYCIOWEJ	2012	2013	2014
ubóstwo	111	134	129
sieroctwo	1	1	0
bezdomność	3	2	2
Potrzeba ochrony macierzyństwa	35	26	27
w tym: wielodzietność	8	9	9
bezrobocie	113	125	114
niepełnosprawność	54	53	50
długotrwała lub ciężka choroba	31	39	25
przemoc w rodzinie	50	32	34
alkoholizm	0	1	1
narkomania	2	1	4
trudności z przystosowaniem do życia			
po zwolnieniu z zakładu karnego	0	0	2
zdarzenia losowe	3	2	5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania półrocznego i rocznego z udzielonych świadczeń pomocy społecznej w latach 2012- 2014.

5.7. Edukacja

W gminie Herby istnieją 3 Zespoły Placówek Oświatowych:

- Zespół Placówek Oświatowych w Herbach: Szkoła Podstawowa, Gimnazjum nr 1 i Przedszkole Samorządowe,
- Zespół Placówek Oświatowych w Lisowie: Szkoła Podstawowa i Gimnazjum nr 2, Przedszkole Samorządowe oraz Filia Przedszkola Samorządowego w Hadrze,
- Zespół Placówek Oświatowych w Olszynie: Szkoła Podstawowa i Przedszkole Samorządowe,

oraz Gimnazjum Specjalne nr 4 w Herbach w Młodzieżowym Ośrodku Wychowawczym prowadzonym przez Starostwo Powiatowe w Lublińcu.

Każdy z wymienionych Zespołów Placówek Oświatowych posiada salę sportową. Ponadto w gminie znajduje się Ośrodek Edukacyjny Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego w Kalinie.¹⁶

Jak pokazują poniższe dane, w ubiegłym roku łączna liczba wszystkich uczniów uczęszczających do placówek oświatowych na terenie gminy wynosiła 627 osób. Na przestrzeni lat 2010-2014 liczba uczniów nie ulegała znaczącym zmianom, co widać na poniższym wykresie:

Tabela 9. Liczba uczniów w placówkach oświatowych w latach 2010-2014

Rok	Liczba uczniów		
	Szkoły podstawowe	Gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	Gimnazja dla dzieci i młodzieży specjalne
2014	420	170	37
2013	393	166	36
2012	401	165	39
2011	393	190	28
2010	398	198	33

Źródło: Bank Danych Lokalnych (GUS).

5.8. Ochrona zdrowia

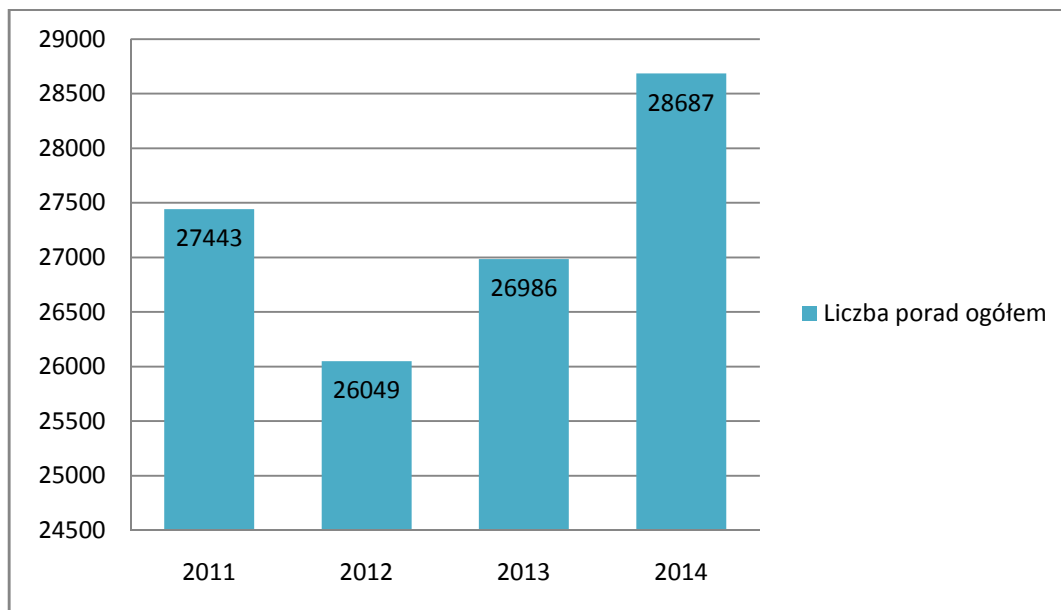
W gminie Herby znajduje się pięć przychodni: trzy NZOZ-y (dwa w Herbach i jeden w Lisowie) oraz dwie Przychodnie Stomatologiczne (jedna w Herbach i jedna w Lisowie) oraz trzy apteki (stan na 2015 rok). Wskaźnik obrazujący liczbę osób przypadających na 1 przychodnię wyniósł 1375 osób (stan na 2013 rok).¹⁷

Według danych GUS, liczba porad świadczonych przez zakłady podstawowej opieki zdrowotnej w ostatnich latach utrzymywała się na zróżnicowanym poziomie i wynosiła:

¹⁶<http://www.herby.pl>

¹⁷<http://katowice.stat.gov.pl/>

Tabela 10. Liczba porad udzielonych przez zakłady podstawowej opieki zdrowotnej w latach 2011-2014

Źródło: Bank Danych Lokalnych (GUS).

Mieszkańcy gminy niejednokrotnie korzystają z usług medycznych pobliskich miejscowości realizowanych w placówkach lub w ramach prywatnych praktyk lekarskich. Opieka szpitalna świadczona jest przez Szpital Powiatowy w Lublińcu.

5.9. Sport i kultura

Sport w gminie Herby reprezentowany jest przez 7 klubów sportowych, w tym 4 ludowe:

- ✓ LKS „Rozwój” Olszyna, sekcja: piłki nożnej,
- ✓ LKS „Błękitni” Herby, sekcja: piłki nożnej,
- ✓ LKS „Liswarta” Lisów, sekcja: piłki nożnej, tenisa stołowego
- ✓ LKS „Żwirax” Hadra, sekcja: piłki nożnej, tenisa stołowego, skata sportowego,
- ✓ Klub Brydża Sportowego „Amator” Herby,
- ✓ Klub Brydża Sportowego „Impas” Herby,
- ✓ Klub „Sportowiec” Herby - siatkówka.

Ponadto w gminie funkcjonują następujące boiska:

- 1 trawiaste do piłki nożnej, 1 piaszczyste do siatkówki plażowej oraz 1 wielofunkcyjne z nawierzchnią poliuretanową w Herbach,
- 1 trawiaste do piłki nożnej, 1 piaszczyste do siatkówki plażowej oraz 1 wielofunkcyjne z nawierzchnią poliuretanową w Olszynie,
- 1 trawiaste do piłki nożnej, 1 piaszczyste do siatkówki plażowej oraz 1 wielofunkcyjne z nawierzchnią poliuretanową w Lisowie,
- 1 trawiaste do piłki nożnej, 1 piaszczyste do siatkówki plażowej oraz 1 wielofunkcyjne z nawierzchnią poliuretanową w Hadrze.

Sale sportowe zlokalizowane są przy szkołach w miejscowościach: Olszyna, Lisów i Hadrza. W Herbach zlokalizowana jest hala sportowa z widownią oraz pełnowymiarowa kryta pływalnia.

Działania kulturalne prowadzone są przez Gminną Bibliotekę Publiczną. Organizuje ona następujące imprezy cykliczne: Urodziny Kubusia Puchatka, Międzynarodową Noc z Andersenem, Mikołajki, Dzień Dziecka oraz Wielką Orkiestrę Świątecznej Pomocy. Oprócz wspomnianej biblioteki, ważnymi organizacjami społeczno-kulturowymi są:

- a) Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Niedostosowanym Społecznie i Upośledzonym „SPOMNIS” w Herbach,
- b) Towarzystwo Społeczno-Kulturalne Niemców w Lisowie,
- c) Związek Kombatantów RP - koło w Herbach,
- d) Stowarzyszenie Emerytów i Rencistów - koło w Herbach i koło w Lisowie,
- e) Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych - koło w Herbach,
- f) Stowarzyszenie Miłośników Olszyny,
- g) Stowarzyszenie „Damski Świat”.

W gminie działa również zespół ludowy „Lisowianki” z Lisowa oraz zespół wokalny „Złota Jesień” w Herbach. Zespoły te reprezentują gminę Herby na różnorodnych imprezach i są zapraszane przez wiele okolicznych gmin i organizacji do uświetnienia ich uroczystości.

Do najważniejszych imprez kulturalnych, odbywających się na terenie gminy, należą:

- Dożynki Gminne,
- Gminne Zawody Strażackie,
- Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta rozgrywany na hali sportowej,
- Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta rozgrywany na boisku,
- mecze piłki nożnej,

- zawody wędkarskie,
- turniej tenisa stołowego,
- festyny sołeckie,
- festyny szkolne w Herbach, Lisowie, Hadrze i Olszynie.¹⁸

5.10. Turystyka

Największym potencjałem turystycznym gminy jest fakt położenia na terenie Parku Krajobrazowego „Lasy nad Górną Liswartą”. Duże zalesienie gminy oraz liczne stawy sprawiły, że na terenie gminy zostały wytyczone tereny letniskowe, gdzie swoje domki posiadają mieszkańcy Śląska oraz Częstochowy. W miejscowości Oleksiki turyści mogą skorzystać z usług ośrodka wypoczynkowego.

Na terenie gminy istnieje możliwość uprawiania turystyki pieszej, rowerowej i konnej (stadnina koni w Kalinie), wypoczynku przywodnego i wędkarskiego oraz lokalizacja zespołów zabudowy rekreacyjnej, organizacji terenów piknikowych.

Ponadto w roku 2006 wybudowano ścieżkę pieszo-rowerową relacji Herby-Kalina-Olszyna (dł. 3 km). W budowie są drogi rowerowe Herby – Pietrzaki oraz Herby – Lisów. Turyści mogą również skorzystać z 2 ścieżek dydaktyczno-przyrodniczych na terenie rezerwatu „Cisy nad Liswartą” oraz „Kierzkowskich Bagien”.

Do miejsc najbardziej atrakcyjnych pod względem turystycznym zaliczono:

- a) Rezerwat „Cisy nad Liswartą”,
- b) Rezerwat „Cisy w Łebkach”,
- c) Głaz narzutowy „Diabelski Kamień” przy ul. Jałowcowej w Olszynie,
- d) „Bagna Kierzkowskie”,
- e) pomnik przyrody ożywionej: lipa w Pietrzakach,
- f) pomnik przyrody ożywionej: dwa 200-letni klony przy ul. Klonowej w Olszynie,
- g) torfowisko „Bagienko w Pietrzakach”,
- h) Kościółek pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Olszynie z 1888 r.,
- i) Kapliczka w Kalinie z przełomu XIX i XX wieku,
- j) Kościół pw. Najświętszego Seca Pana Jezusa w Herbach z 1938 r.,
- k) Kapliczka św. Anny w Hadrze z pocz. XX w.,

¹⁸<http://www.herby.pl>

l) Kapliczka św. Jana w Lisowie z przełomu XIX i XX wieku

m) Sala Tradycji Magistrali Węglowej Śląsk - Porty - budynek stacji PKP w Herbach Nowych.

W zespole folwarcznym w Hadrze znajdują się 4 obiekty wpisane do rejestru zabytków: spichlerz, rządówka, czworak i obora.

Bazę noclegową stanowi zajazd i restauracja „Złota Róża” w Pietrzakach oraz gospodarstwo agroturystyczne „Elżbieta i Józef Maroń” w Niwach, natomiast gastronomiczną - restauracje: „Herbska” w Herbach, „Złota Róża” w Pietrzakach, „Restauracja 58” oraz „Wega” w Lisowie, kawiarnie: „Memfis” w Olszynie, „Joasia” w miejscowości Hadra oraz pizzeria w Herbach.¹⁹

6. Stan finansów gminy Herby

Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, dochodami gminy są:

- dochody własne,
- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa,
- subwencja ogólna,
- dochody uzyskiwane przez jednostki budżetowe gminy oraz wpłaty do zakładów budżetowych,
- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania z zakresu administracji rządowej zlecone gminie oraz inne zadania zlecone ustawami,
- odsetki od środków finansowych gminy, gromadzonych na rachunkach bankowych,
- dochody z majątku gminy.

Zgodnie z art. 7 ustawy o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r., gmina wykonuje zadania, które obejmują sprawy:

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej;
- gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego;
- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk

¹⁹ <http://www.herby.pl/> oraz dane z Urzędu Gminy w Herbach.

i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz;

- działalności w zakresie telekomunikacji;
- lokalnego transportu;
- ochrony zdrowia;
- pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych;
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- gminnego budownictwa mieszkaniowego;
- edukacji publicznej;
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych;
- targowisk i hal targowych;
- zieleni gminnej i zadrzewień;
- cmentarzy gminnych;
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego;
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;
- polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej;
- wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej;
- promocji gminy;
- współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art.3 ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (DZ. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536, z późn. zm.);
- współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Do realizacji dużej części ze zdefiniowanych celów strategicznych potrzebne są nakłady pieniężne. Do aktywnego działania finansowego służy przede wszystkim nadwyżka operacyjna, czyli różnica pomiędzy dochodami, a wydatkami gminy.

Tabela 11. Dochody gminy Herby wg kategorii w latach 2010-2014

Kategoria	2010	2011	2012	2013	2014
Rolnictwo i łowiectwo	108 447,90	72993,19	441234,07	102143,72	99970,31
Leśnictwo	0,00	1902,77	996,69	81,00	923,00
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	1472954,99	1615319,71	1606376,19	1743455,21	1414390,78
Transport i łączność	0,00	0,00	50,00	0,00	0,00
Gospodarka mieszkaniowa	399855,41	640381,56	336650,82	377968,38	476847,86
Działalność usługowa	51485,18	43605,67	35905,01	49339,59	28698,12
Administracja publiczna	350994,53	202580,77	117076,05	107832,67	111934,13
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	36894,00	14177,00	1192,00	1199,00	43182,00
Obrona narodowa	0,00	0,00	0,00	300,00	572,66
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	9166,86	0,00	15037,13	1000,00	0,00
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	7912399,69	7651104,58	8851075,22	9318648,30	9779181,61

Różne rozliczenia	4893641,26	5185409,77	5564419,20	5649998,11	5685830,91
Oświata i wychowanie	1122740,63	2096452,93	714334,59	574763,04	939029,10
Ochrona zdrowia	122,00	81,95	0,00	0,00	0,00
Pomoc społeczna	2267395,40	2133601,26	2209713,57	2295862,41	2286216,12
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	19894,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Edukacyjna opieka wychowawcza	46763,04	58922,91	74232,14	92555,71	112134,70
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	986694,15	1626692,90	1092883,42	1144091,94	1130104,61
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	0,00	0,00	0,00	27000,00	0,00
Kultura fizyczna i sport	176628,40	413,79	379431,86	224592,18	700172,46
RAZEM	19856077,44	21 343640,76	21 440607,96	21710831,26	22809188,37

Źródło: Bank Danych Lokalnych (GUS).

Tabela 12. Wydatki gminy Herby wg kategorii w latach 2010-2014

Kategoria	2010	2011	2012	2013	2014
Rolnictwo i łowiectwo	1116814,92	1386055,90	1384645,08	1212721,40	1346896,08
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	593021,61	583881,97	498145,04	519667,78	351903,25
Transport i łączność	667539,29	616730,00	1060529,33	1488414,65	2068843,40
Gospodarka mieszkaniowa	536807,79	396295,51	759537,24	684550,83	2176550,74
Działalność usługowa	148349,91	104143,93	61196,04	45442,92	41878,75
Administracja publiczna	2376465,68	2476113,02	2755903,88	2939112,23	3063195,06
Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	36894,00	14177,00	1192,00	1199,00	43182,00
Obrona narodowa	0,00	0,00	0,00	300,00	572,66
Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	444102,58	180377,07	483848,96	210910,64	177644,68
Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	46417,62	49999,04	0,00	0,00	0,00
Obsługa długu publicznego	288048,60	333819,41	274500,22	156592,74	121746,46

Oświata i wychowanie	11467287,21	9058776,17	7859977,28	6923991,51	6927884,61
Ochrona zdrowia	116846,46	117492,55	101926,33	106920,96	117098,24
Pomoc społeczna	3022302,64	2811793,79	2981384,23	3184582,36	3185236,70
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	19894,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Edukacyjna opieka wychowawcza	198481,31	237141,31	275797,30	335996,80	401900,14
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	417018,29	362664,77	833789,25	1241414,53	1791533,30
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	362055,91	369347,46	339525,44	428543,00	393707,42
Kultura fizyczna i sport	596105,31	629949,25	541289,39	1256555,20	912704,10
RAZEM	22454453,13	19728758,15	20213187,01	20736916,55	23122477,59

Źródło: Bank Danych Lokalnych (GUS).

7. Raport z przeprowadzonych badań ankietowych w gminie Herby

W ramach opracowywania Strategii Rozwoju Gminy Herby podjęto działania mające na celu zdiagnozowanie opinii społeczności lokalnej na temat życia w gminie oraz różnych aspektów jej funkcjonowania. W tym celu przeprowadzono badania ankietowe wykorzystując kwestionariusz ankiety w standaryzowanej wersji.

Celem badania była odpowiedź na kluczowe pytania:

- Jaka w odczuciu mieszkańców jest jakość życia w gminie Herby?
- Jak mieszkańcy oceniają poszczególne aspekty funkcjonowania gminy?
- Jakie są, według mieszkańców, największe szanse i zagrożenia rozwoju gminy Herby?

Analiza pozyskanych w badaniu ankietowym danych stanowi uzupełnienie diagnozy społeczno-gospodarczej gminy, która została opracowana na podstawie zastanych danych statystycznych Głównego Urzędu Statystycznego, danych Urzędu Gminy oraz spotkań z mieszkańcami.

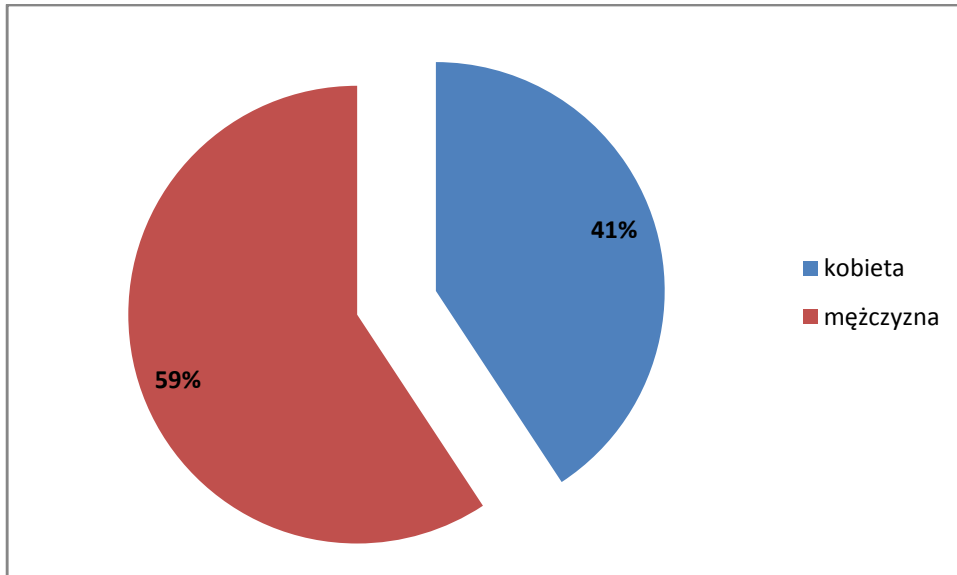
Przyjęty w niniejszej strategii cel badawczy w oczywisty sposób przełożył się na kryteria doboru próby badawczej. Aby przeprowadzić analizę uzyskanych wyników, zarówno na poziomie indywidualnym (w zakresie jednostkowej percepcji oceny życia), jak i ponadjednostkowym (odzwierciedlającym kondycję gminy na tle regionu i kraju) analizą objęto indywidualnych mieszkańców gminy. Założono nielosowy, przypadkowy dobór próby, który polegał na przypadkowym doborze jednostek, które znalazły się w dogodnym zasięgu (głównie obecność respondentów w domach podczas badań ankietowych oraz chętni do wypełnienia ankiety dostępnej w Urzędzie Gminy i jednostkach pomocniczych).

W trakcie badań uzyskano 162 wypełnionych kwestionariuszy. Analiza danych ilustrowana jest wykresami graficznymi. Suma liczb procentowych danego wykresu może być mniejsza lub większa niż 100%, - wynika to z zaokrąglania obliczeń dokonywanych automatycznie przez wykorzystywany arkusz kalkulacyjny.

7.1 Struktura badanej próby

W badaniu wzięły udział 162 osoby, w tym 66 kobiet (41%) i 96 mężczyzn (59%).

Wykres 25. Struktura płci w badanej próbie

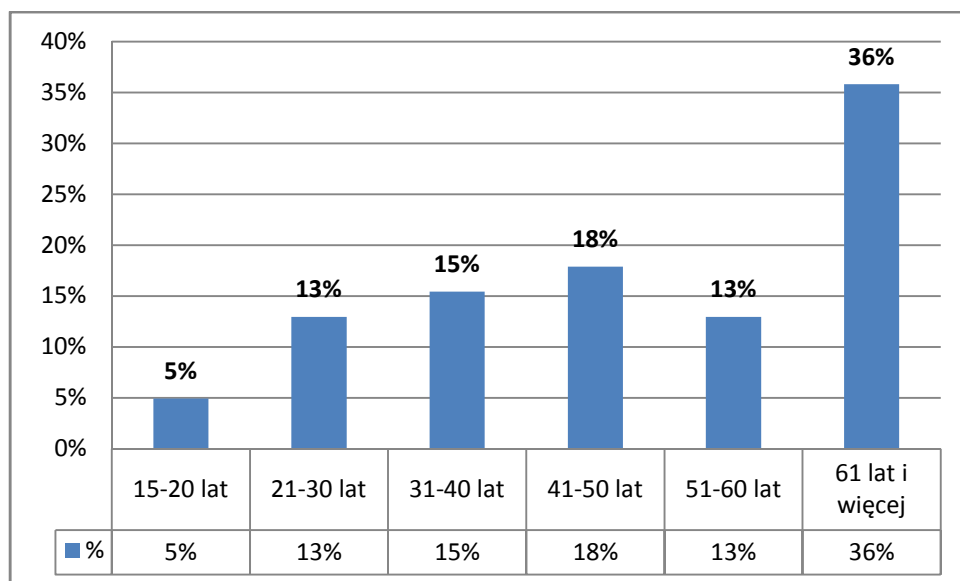

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Wśród badanych struktura wieku przedstawiała się następująco:

Największą grupę osób stanowią respondenci w wieku 61 lat i więcej (36%) oraz osoby w wieku od 41 do 50. roku życia (18%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby młode w wieku od 15. do 30. roku życia. Respondenci w wieku od 31 do 40 lat stanowili 15%, natomiast od 51 do 60 lat – 13%. Udział poszczególnych grup wieku w badaniach ankietowych przedstawiony został na wykresie 32.

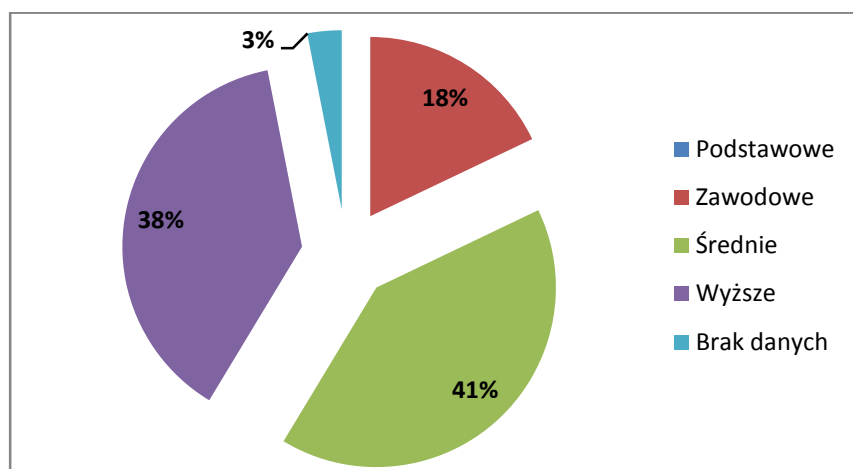
Wykres 26. Struktura wieku w badanej próbie

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W przypadku wykształcenia, najliczniejszą grupę stanowili mieszkańcy posiadający wykształcenie średnie (41%), nie mniej liczną grupą były osoby z wykształceniem wyższym, stanowiły one w badanej próbie – 38%. Kwestionariusze ankiet wypełniło także 29 osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym, co stanowi 18% ogółu biorących udział w badaniu respondentów. W 5 ankietach (3%) nie podano wykształcenia respondenta.

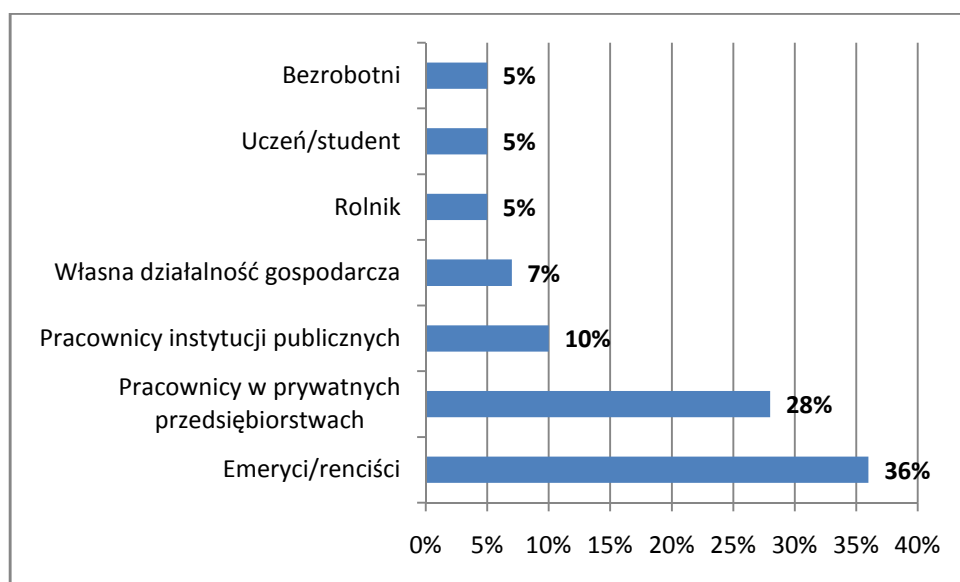
Wykres 27. Struktura próby ze względu na wykształcenie

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

W odpowiedziach o aktywność zawodową, 36% badanych stanowią emeryci i renciści, co wynika z przeważającej wśród respondentów grupy wieku powyżej 61. roku życia. Liczną grupę stanowią także mieszkańcy będący pracownikami w prywatnych przedsiębiorstwach, stanowią oni 28% badanych. Wśród osób, które wypełniły kwestionariusz ankiety znalazło się 17 osób (10%) będących pracownikami instytucji publicznych, 12 osób prowadzących własną działalność gospodarczą (7%) oraz po 8 osób reprezentujących grupę rolników, uczniów oraz bezrobotnych. Tylko 5 osób, czyli 3% respondentów nie udzieliło odpowiedzi związanej z aktywnością zawodową.

Wykres 28. Aktywność zawodowa badanej próby

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

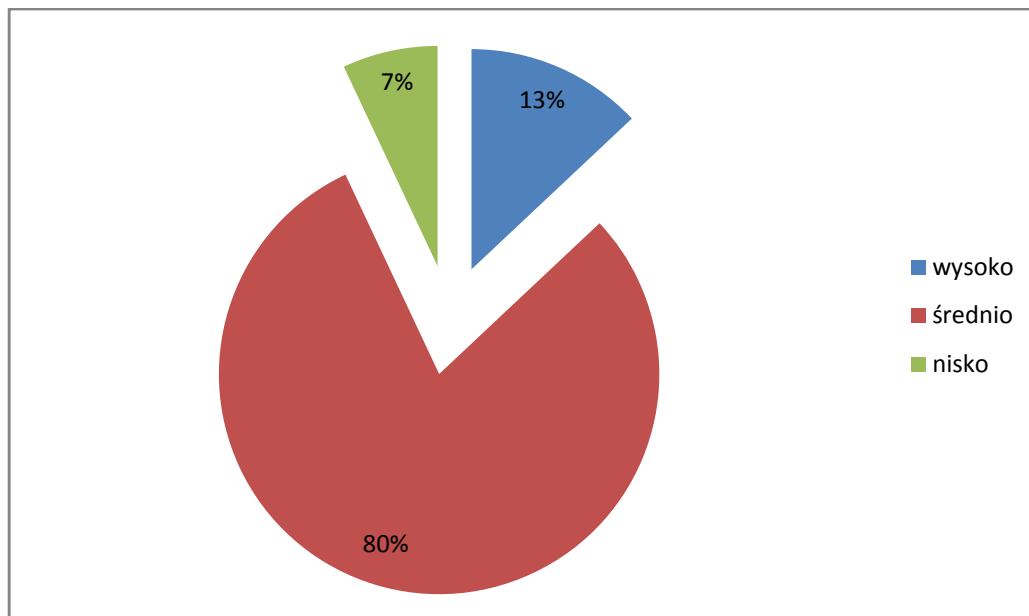
Struktura gospodarstw domowych badanej grupy mieszkańców wskazuje, że najczęściej występującymi są gospodarstwa dwu- i czteroosobowe. Aż 92 osoby zadeklarowały, że posiadają gospodarstwa dwu- i czteroosobowe (28% - dwuosobowe, 28% - czteroosobowe).

7.2. Ocena poziomu zadowolenia mieszkańców z faktu zamieszkania w gminie

Pierwszym pytaniem, które skierowano do respondentów była prośba o określenie poziomu zadowolenia z faktu zamieszkiwania w gminie Herby. Aż 80% (129 osób) badanych udzieliło odpowiedzi „średnio – mogłoby być lepiej”, najwyższą ocenę dało 13% badanych,

natomiast niezadowolonych, którzy widzą więcej wad, niż zalet wynikających z mieszkania w gminie było 7% (12 osób).

Wykres 29. Ocena poziomu zadowolenia z faktu zamieszkania w gminie [%]

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

Jako główne wady mieszkańcy wymieniali:

- brak wydarzeń kulturalnych,
- brak placu targowego,
- mała dbałość o czystość,
- brak perspektyw rozwojowych,
- bierność gminy w pozyskiwaniu środków unijnych,
- złe zagospodarowanie terenu,
- brak zaangażowania mieszkańców w sprawy gminy,
- emigracja młodych ludzi,
- brak atrakcji dla małych dzieci, brak placu zabaw,
- bardzo zły stan infrastruktury drogowej (brak chodników i ścieżek rowerowych),
- utrudniony dostęp do opieki medycznej – brak lekarzy specjalistów.

Dla mieszkańców dużym atutem gminy jest – w ich ocenie – operatywny i doskonale zorganizowany Wójt.

7.3. Ocena poziomu funkcjonowania poszczególnych obszarów gminy w opinii respondentów

Kolejnym zadaniem, które postawiono przed respondentami było wyrażenie opinii na temat wskazanych obszarów funkcjonowania gminy. Ocena przedstawiona została w 5 stopniowej skali, na której badani mieli przyznać ocenę od 1 – najniżej, do 5 – najwyższej²⁰, prezentowanym w kwestionariuszu elementom poszczególnych obszarów działania gminy, takim jak: edukacja, kultura i rekreacja; strefa przestrzenna, Infrastruktura techniczna, gospodarka i rynek pracy, strefa społeczna, turystyka.

1. Edukacja, kultura i rekreacja

W ramach omawianego obszaru w kwestionariuszu ankiety znalazły się pytania dotyczące oceny zadowolenia z: obiektów oświatowych, infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, obiektów kulturalnych (biblioteki, świetlice), poziomu usług świadczonych przez instytucje kulturalne oraz jakości wydarzeń kulturalno-rozrywkowych.

Respondenci ocenili obszar edukacji, kultury i rekreacji przyznając średnią ocenę „3”. W zakresie oceny liczby obiektów oświatowych w gminie, ankietowani najczęściej oceniali ją na poziomie dobrym (ponad 33%). Jednak na kolejnym miejscu znalazła się odpowiedź „dostatecznie” - ponad 28%. Badani wielokrotnie wskazywali na fakt, iż gmina dysponuje niewystarczającą liczbą przedszkoli oraz żłobków.

W przypadku kolejnego obszaru – infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, ponad 46% badanych oceniło go na poziomie dobrym, natomiast ocenę dostateczną wydało 26% ankietowanych. Główną wadą tego obszaru jest brak stref do ćwiczeń na świeżym powietrzu (tzw. outdoor fitness). Można zatem stwierdzić, że badani są w większości zadowoleni z obszaru sportowo-rekreacyjnego gminy, jednak wymaga on jeszcze poprawy.

W zakresie oceny liczby obiektów kulturalnych (świetlice, biblioteki), ponad 46% ankietowanych oceniło ją na poziomie dostatecznym. Na drugim miejscu znalazła się odpowiedź

²⁰ Skala ocen: 1- bardzo źle; 2- źle; 3- dostatecznie; 4- dobrze; 5-bardzo dobrze.

„źle” - ponad 28%. Tym samym można uznać, że mieszkańcy gminy Herby nie są zadowoleni z liczby obiektów kulturalnych na jej terenie.

Podobnie oceniona została jakość usług świadczonych przez obiekty kulturalne. Taki sam odsetek ankietowanych - ponad 33% - oceniło tę jakość na poziomie złym i dostatecznym. W zakresie różnorodności i jakości wydarzeń kulturalno-rozrywkowych ponad 36% wydało opinię dostateczną, natomiast ponad 33% - złą. Tym samym można uznać, że jakość usług i ich różnorodność świadczonych przez obiekty kulturalne na terenie gminy wymaga znacznej poprawy, zwłaszcza że sfera ta wpływa również na atrakcyjność turystyczną danego obszaru.

2. Strefa przestrzenna

W ramach strefy przestrzennej respondenci oceniali estetykę swojej miejscowości, stan i jakość terenów rekreacyjnych, stan zagospodarowania przestrzeni publicznej oraz stan środowiska naturalnego. Średnia ocena dla całej strefy wyniosła 2,69.

W zakresie oceny estetyki, największy odsetek ankietowanych oceniło ją na poziomie złym - ponad 33%. Badani wskazywali przede wszystkim na obecność uciążliwego parkingu. Pozostali ankietowani najczęściej zaznaczali odpowiedź „dostatecznie” - ponad 20%.

W ocenie stanu i jakości terenów rekreacyjnych (np. parki, miejsca spacerowe) taki sam odsetek wskazał na odpowiedź „źle” i „dostatecznie” - ponad 38%. Przedstawiciele mieszkańców gminy uznają tym samym, iż tereny rekreacyjne wymagają znacznej poprawy.

Stan zagospodarowania przestrzeni w gminie (wyposażenie w parkingi, chodniki, ławki, kosze na śmieci) został oceniony na poziomie dostatecznym - prawie 44%. Natomiast ponad 33% wydało opinię złą. Wyniki te są zbieżne z powyższymi wynikami dotyczącymi terenów rekreacyjnych i wskazują one na ogólny brak zadowolenia mieszkańców gminy z zagospodarowania przestrzeni gminnej.

Natomiast stan środowiska naturalnego przez prawie 49% został oceniony na poziomie dostatecznym, a przez prawie 31% na poziomie złym.

3. Infrastruktura techniczna

W zakresie infrastruktury technicznej mieszkańcy gminy oceniali stan dróg, infrastrukturę około drogową, system segregacji odpadów, dostęp do Internetu, rozwój sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej. Średnia ocena dla tego obszaru wyniosła 3,61, co oznacza, że oceny wahały się od dostatecznej do dobrej.

W przypadku oceny stanu dróg w gminie, największa liczba badanych zaznaczyła odpowiedź „dobrze” - prawie 23%. Natomiast równie wysoki odsetek ankietowanych wskazywało na oceny bardzo złe i złe. Można zatem uznać, że większość ankietowanych wprawdzie nie ocenia infrastruktury drogowej negatywnie, jednak zdecydowanie obszar ten wymaga poprawy. Natomiast mała infrastruktura drogowa (ciągi pieszo-rowerowe, oświetlenie, przystanki) oceniana jest na poziomie złym - prawie 44%.

System segregacji odpadów został oceniony na poziomie dobrym - ponad 59%. Natomiast według ankietowanych dostęp do Internetu na terenie gminy jest dostateczny lub dobry - w każdym przypadku ponad 33%.

Sieć wodociągowa i kanalizacyjna została pozytywnie oceniona przez badanych. W przypadku pierwszej z nich ocenę bardzo dobrą wydało ponad 48%, natomiast w przypadku sieci kanalizacyjnej na tę samą ocenę wskazało ponad 45% ankietowanych.

4. Gospodarka i rynek pracy

W kolejnym obszarze dotyczącym gospodarki i rynku pracy, badani oceniali możliwość uzyskania zatrudnienia na terenie gminy, jej atrakcyjność inwestycyjną, warunki do prowadzenia działalności rolnej oraz produkcyjnej. Średnia ocena dla tego obszaru wynosiła 2,49 co oznacza, że oceny wahały się od złej do dostatecznej.

Badani źle ocenili możliwości uzyskania zatrudnienia na terenie gminy - 45% wskazań. Na drugim miejscu znalazła się odpowiedź „bardzo źle” - ponad 32%. Wyniki te pokazują, że problem ze znalezieniem zatrudnienia na terenie gminy jest bardzo duży i jest on zauważany przez większość jej mieszkańców.

Atrakcyjność inwestycyjna gminy dla inwestorów zewnętrznych została oceniana przez większość respondentów również źle - ponad 38%. Na drugim miejscu znalazła się odpowiedź „dostatecznie” - prawie 36%. Tym samym według ankietowanych gmina nie jest atrakcyjnym obszarem, który mógłby przyciągnąć zewnętrznych inwestorów.

Warunki do powadzenia działalności rolnej (czyli organizacja szkoleń, dostęp rolników do informacji na temat specjalizacji lub zmiany profilu uprawy) zostały ocenione również źle - nieco ponad 40%. Pozostali ankietowani najczęściej wskazywali na odpowiedź „dostatecznie” - prawie 34% badanych. Podobnie zostały ocenione warunki do prowadzenia działalności produkcyjnej (udogodnienia i ulgi dla przedsiębiorców, dostęp do informacji na temat zakładania własnej działalności). Na ocenę negatywną wskazało ponad 51% ankietowanych, a na dostateczną - ponad 26%. Wyniki te jednoznacznie pokazują, że obszar gminy jest negatywnie oceniany pod względem atrakcyjności do prowadzenia działalności - zarówno rolnej, jak i produkcyjnej.

5. Sfera społeczna

Kolejną sferą, jaką oceniali ankietowani, była sfera społeczna. Osoby badane wyraziły opinię na temat: ochrony zdrowia, sieci usług, komunikacji zbiorowej, poziomu edukacji, oferty spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów oraz skali występowania w gminie alkoholizmu i przemocy w rodzinie. Średnia ocena tego obszaru wynosi 2,82.

Pierwsze pytanie w tym obszarze dotyczyło dostępności do usług ochrony zdrowia (podstawowa opieka medyczna, apteki, stomatolog). Największy odsetek ankietowanych uznało, że dostęp do tych usług jest dostateczny - ponad 48%. Pozostali ankietowani najczęściej wskazywali na odpowiedź „dobrze” - prawie 36%. Tym samym można uznać, że usługi ochrony zdrowia na terenie gminy oceniane są najczęściej na przeciętnym poziomie.

Zdecydowanie lepiej oceniana jest sieć usług na terenie gminy, np. handel, zakłady usługowe. Największy odsetek ankietowanych - ponad 53% - wydało dobrą opinię, natomiast prawie 26% zaznaczyło odpowiedź „bardzo dobrze”. Wyniki te pokazują, że sfera usług występujących w gminie Herby jest pozytywnie oceniana przez większość jej mieszkańców.

Komunikacja zbiorowa również została oceniona na dobrym poziomie - ponad 33% wskazań. Na drugim miejscu uplasowała się odpowiedź „dostatecznie” - ponad 23% badanych.

Na przeciętnym poziomie został oceniony poziom edukacji w gminie (jakość kształcenia, dostępność zajęć dodatkowych dla uczniów, zajęcia wyrównawcze) - na odpowiedź tą wskazało prawie 44% badanych. Na drugim miejscu znalazła się odpowiedź „dobrze” - prawie 23% wskazań. Wśród największych problemów w tej dziedzinie badani wskazywali na brak dodatkowych zajęć.

Oferta spędzania wolnego czasu została oceniona dla czterech kategorii wiekowych: dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów. W pierwszej z nich uznano, że oferta spędzania wolnego czasu plasuje się na poziomie przeciętnym - ponad 38%. Natomiast wysoki odsetek ankietowanych wskazał również na odpowiedzi negatywne („bardzo źle” i „źle”). W odniesieniu do młodzieży oferta spędzania wolnego czasu była najczęściej oceniana na poziomie bardzo złym - ponad 33% ankietowanych. Natomiast prawie 31% badanych uznało, że oferta ta jest na poziomie dostatecznym. To samo pytanie dotyczyło również dorosłych, gdzie ponad 38% respondentów zaznaczyło odpowiedź „źle”, a z kolei prawie 31% „bardzo źle”. W odniesieniu do grupy seniorów taki sam odsetek badanych wydało opinię złą i dostateczną - prawie 26%. Tym samym w żadnej z wymienionych grup wiekowych oferta spędzania wolnego czasu nie została oceniona na poziomie pozytywnym.

Skala występowania alkoholizmu w gminie Herby została oceniona przez ponad 66% na poziomie średnim, natomiast skala występowania przemocy w rodzinie na poziomie niskim - prawie 36% wszystkich wskazań.

6. Turystyka

Ostatnią sferą, jaką oceniali ankietowani w tym pytaniu była turystyka. Badani oceniali ją pod względem: atrakcyjności turystycznej gminy, poziomu bazy turystyczno-wypoczynkowej oraz promocji gminy. Średnia ocena tego obszaru wynosi 2,34 co pokazuje, że odpowiedzi wahały się między oceną złą a dostateczną.

Atrakcyjność turystyczna gminy (ilość i jakość zabytków, miejsc atrakcyjnych pod względem przyrodniczym, stan środowiska naturalnego, obszary chronione i rezerwaty, ścieżki przyrodnicze i edukacyjne) była najczęściej oceniana na poziomie złym - prawie 36% wszystkich wskazań. Równie wysoki odsetek ankietowanych zaznaczył odpowiedź „dostatecznie” - ponad 31%.

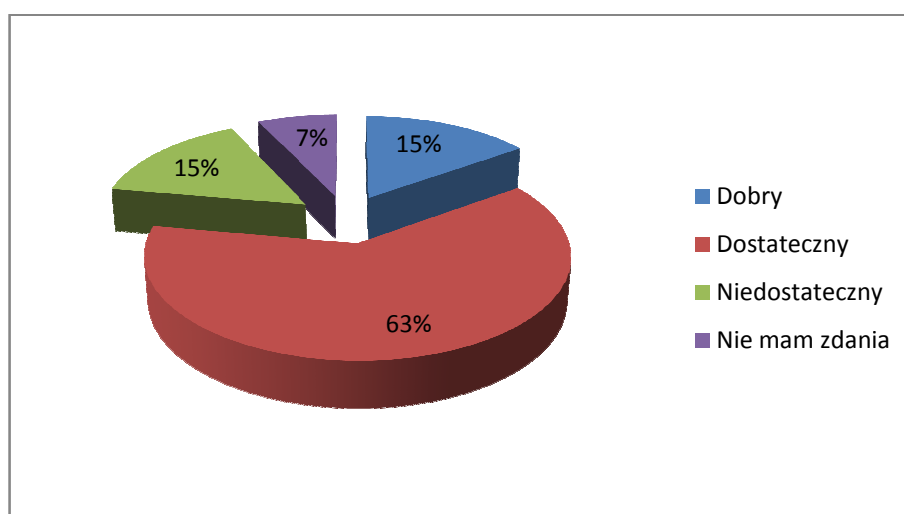
Osoby badane oceniły bazę turystyczno-wypoczynkową (baza noclegowa, gastronomiczna) na poziomie złym - ponad 61% wskazań. Taki sam odsetek badanych zaznaczył odpowiedź „zła” w ostatnim pytaniu, dotyczącym oceny promocji gminy.

Reasumując te rozważania można zauważyć, że w żadnym z pytań, które dotyczyło obszaru turystyki, większości nie stanowiły odpowiedzi pozytywne („dobrze”, „bardzo dobrze”).

7.4. Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców gminy

W kolejnym pytaniu badani ocenili pracę urzędników oraz stopień zaangażowania w kierunku działań władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. Największa liczba respondentów uznała, że stopień ten jest dostateczny (63% badanych), natomiast na odpowiedzi „niedostateczny” oraz „dobry” wskazał taki sam odsetek badanych - 15%. Żadna z osób badanych nie zdecydowała się na odpowiedź „bardzo dobry”. Reasumując te wyniki można stwierdzić, że rozwiązywanie problemów społecznych przez władze lokalne oceniane jest przez mieszkańców gminy Herby na przeciętnym poziomie, co pokazuje poniższy wykres:

Wykres 30. Stopień rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców przez władze lokalne

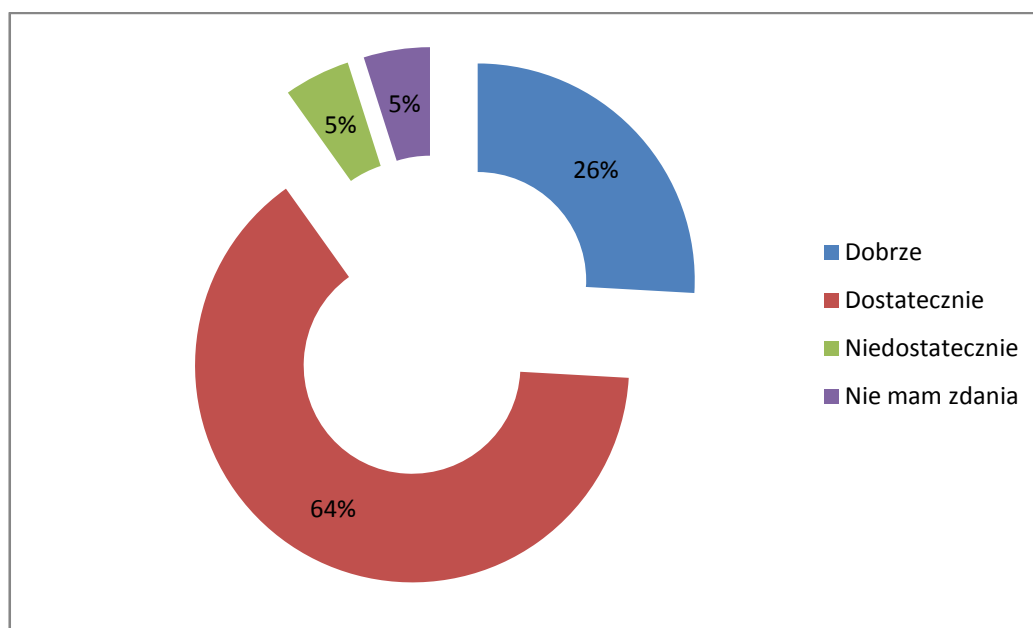
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

7.5. Działalność gminy na rzecz osób niepełnosprawnych

W kolejnym pytaniu osoby badane zostały poproszone o ocenę działalności gminy na rzecz osób niepełnosprawnych. Większość badanych uznała, że działalność ta jest na poziomie dostatecznym - 64% badanych. Na ocenę dobrą wskazało 26% ankietowanych, natomiast na niedostateczną - 5%. Żadna osoba nie określiła odpowiedzi „bardzo dobrze”, a osiem osób nie udzieliło odpowiedzi. Tym samym można uznać, że zdecydowana większość mieszkańców gminy przeciętnie ocenia działalność gminy na rzecz osób niepełnosprawnych.

Dane te pokazuje poniższy wykres:

Wykres 31. Ocena działalności gminy na rzecz osób niepełnosprawnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

7.6. Budżet gminy na lata 2015-2020

W następnym pytaniu osoby badane zostały poproszone o wskazanie maksymalnie trzech celów, na jakie powinny zostać przeznaczone pieniądze z budżetu gminy na lata 2015-2020.

Spośród wszystkich odpowiedzi najczęściej pojawiającymi się były:

- porządek i czystość w gminie,
- infrastruktura drogowa,
- sport, rekreacja i organizacja czasu wolnego,
- oświata i opieka przedszkolna,
- ochrona i profilaktyka zdrowia.

Analizując te wypowiedzi można stwierdzić, że obszarami najbardziej potrzebującymi wsparcia finansowego w latach 2015-2020 są te związane z czystością i estetyką gminy, infrastrukturą drogową oraz sportem i rekreacją.

Szczegółowy rozkład odpowiedzi dotyczących każdego obszaru przedstawia poniższy wykres:

Wykres 32. Budżet gminy na lata 2015-2020 - główne cele

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

7.7. Przedsięwzięcia na lata 2015-2030

Przedstawiciele mieszkańców gminy Herby wskazali ponadto przedsięwzięcia, które powinny być zrealizowane w gminie w latach 2015-2030.

Wśród najczęściej pojawiających się odpowiedzi znalazły się:

- ✓ poprawa warunków drogowych w gminie (w tym: ścieżki rowerowe, chodniki i poprawa warunków oświetleniowych),
- ✓ rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (w tym: budowa siłowni oraz kąpielisk),
- ✓ porządek w gminie,
- ✓ dodatkowe zajęcia pozalekcyjne,
- ✓ budowa przedszkola,
- ✓ rozwój infrastruktury turystycznej i agroturystycznej.

Ankietowani najrzadziej zaznaczali odpowiedzi:

- ✓ komunikacja zbiorowa,
- ✓ promocja i reklama gminy,
- ✓ budowa nowego domu kultury,
- ✓ budowa basenu,
- ✓ poprawa terenu w centrum gminy,
- ✓ rozwój infrastruktury ochrony zdrowia,
- ✓ kanalizacja.

Spośród wszystkich badanych 12% nie udzieliło odpowiedzi.

7.8. Mocne strony gminy

W kolejnym pytaniu przedstawiciele mieszkańców gminy Herby wskazali mocne strony gminy. Najczęściej pojawiającymi się zaletami gminy były:

- walory krajobrazowe, nieskażone środowisko naturalne,
- położenie gminy (łatwy dojazd),
- dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- basen i hala sportowa,
- spokojna i bezpieczna gmina,

- wójt mający dużo planów i sukcesywnie je spełniający,
- rozwinięta infrastruktura techniczna,
- dobre połączenia,
- możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych,
- tereny inwestycyjne.

Spośród wszystkich badanych 18% nie udzieliło odpowiedzi.

7.9. Słabe strony gminy

Oprócz zalet, osoby ankietowane wskazały również słabe strony swojej gminy.

Za największe wady gminy Herby uznano:

- ✓ niewielkie wykorzystanie zewnętrznych środków finansowych,
- ✓ braki zatrudnienia - duże bezrobocie,
- ✓ nierozwinięta infrastruktura turystyczna,
- ✓ infrastruktura komunalna,
- ✓ brak placów zabaw i terenów do aktywnego spędzania czasu dla dzieci i młodzieży,
- ✓ brak terenów inwestycyjnych/ budowlanych,
- ✓ słaba promocja gminy,
- ✓ starzejąca się wieś,
- ✓ podejście mieszkańców,
- ✓ brak zaangażowania pracowników gminy, opieszałość w rozwiązywaniu problemów mieszkańców.

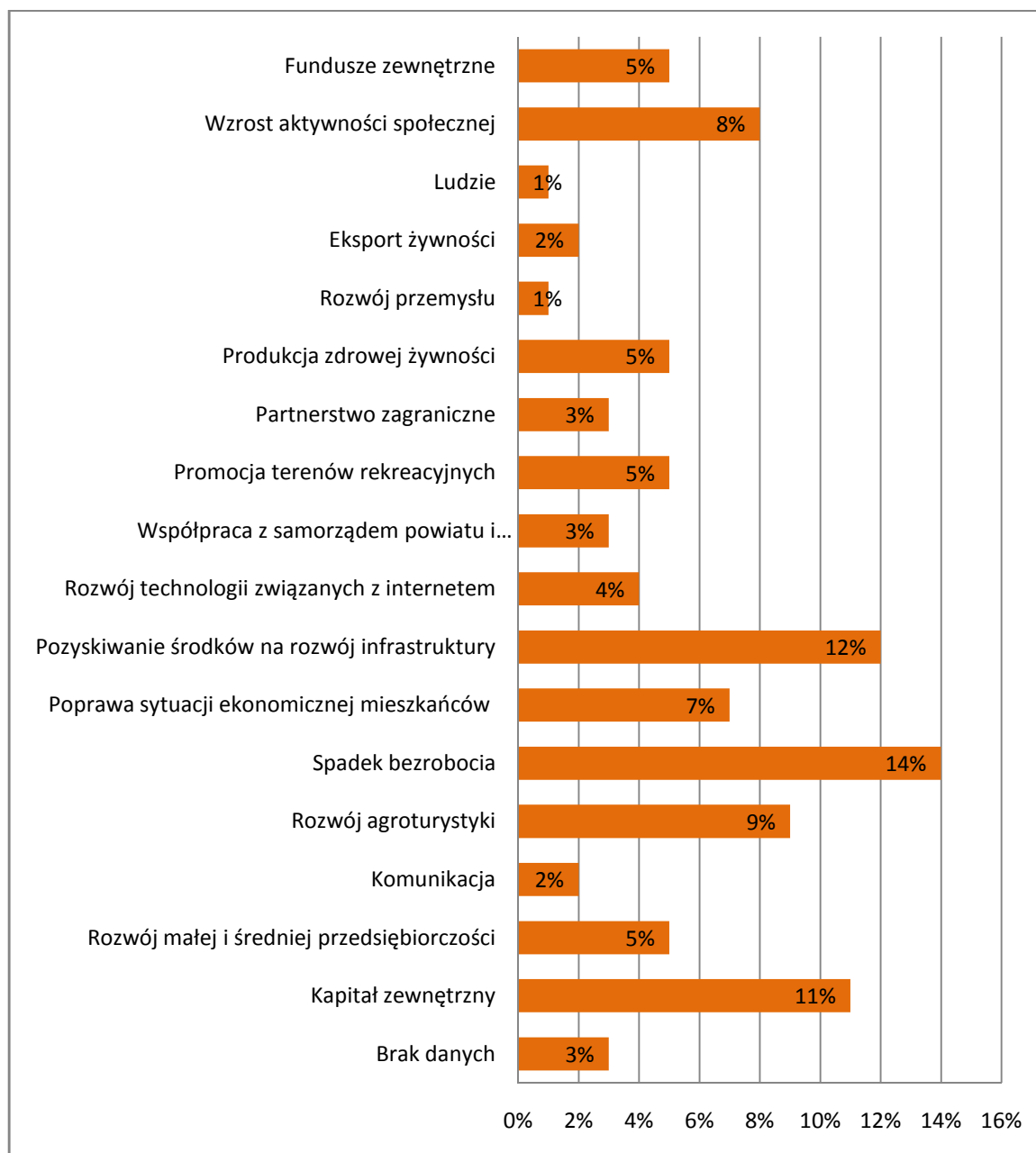
Odpowiedzi nie udzieliło 23% respondentów.

7.10. Kluczowe szanse gminy Herby

W kolejnym pytaniu osoby badane zostały poproszone o wskazanie trzech szans gminy (możliwości korzystnej zmiany). Spośród ankietowanych tylko 3% nie udzieliło odpowiedzi. Najczęściej wskazywanymi szansami były: spadek bezrobocia, pozyskiwanie środków na rozwój infrastruktury, kapitał zewnętrzny, rozwój agroturystyki i wzrost aktywności społecznej.

Poniżej znajduje się lista wszystkich wskazywanych szans w ujęciu procentowym.

Wykres 33. Kluczowe szanse gminy Herby

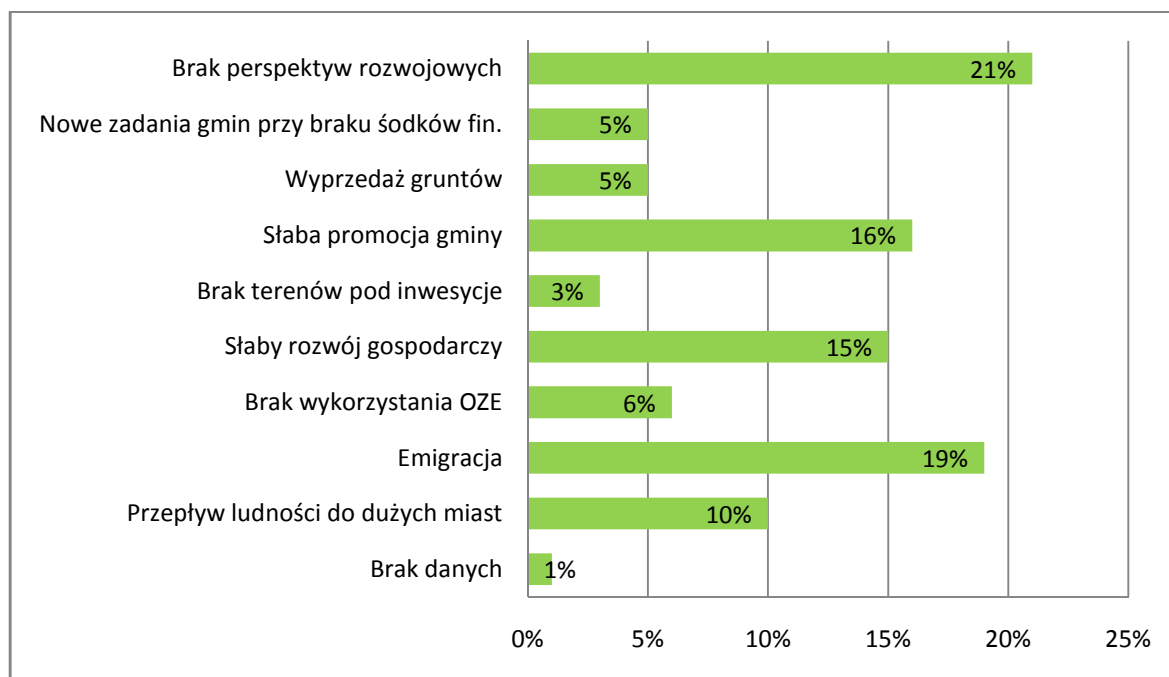
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

7.11. Zagrożenia dla rozwoju gminy Herby

Oprócz szans, osoby badane zostały poproszone również o wskazanie trzech zagrożeń dla rozwoju gminy. Wśród najczęściej wskazywanych zagrożeń najczęściej pojawiały

się te związane z rozwojem gminy i emigracją. Rozkład procentowy dotyczący wszystkich odpowiedzi przedstawia się następująco:

Wykres 34. Zagrożenia dla rozwoju gminy Herby

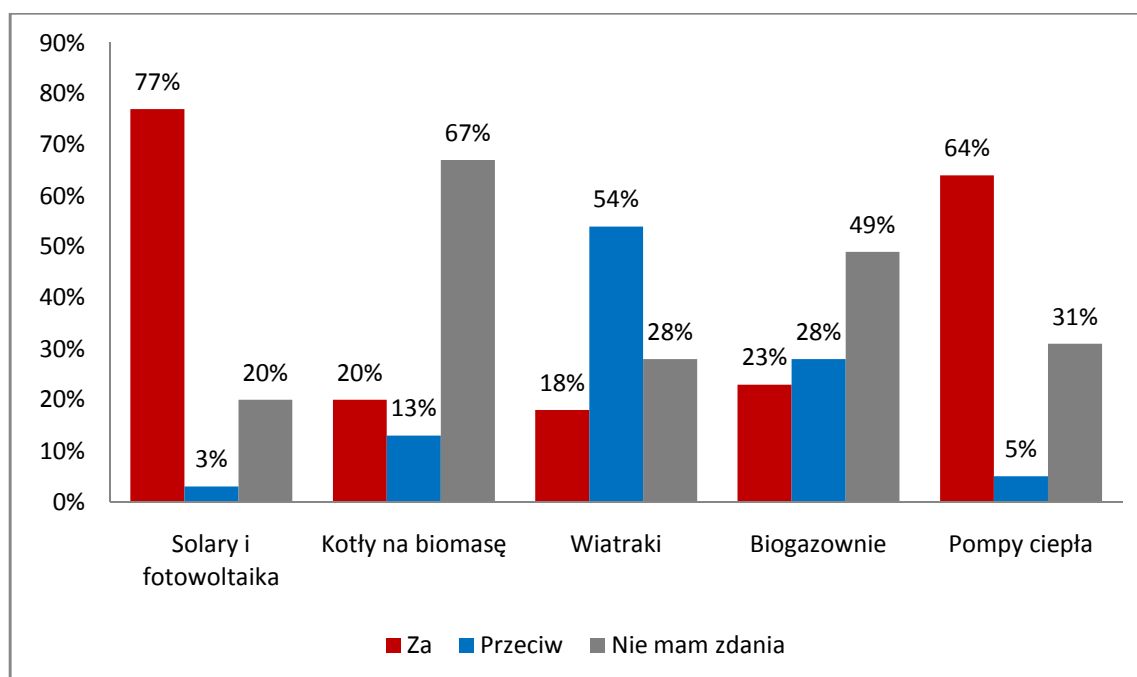
Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

7.12. Odnawialne źródła energii

Przedstawiciele gminy Herby wyrazili także swoją opinię dotyczącą odnawialnych źródeł energii. Jak widać na poniższym wykresie, najczęściej pozytywnych odpowiedzi dotyczyło solarów i fotowoltaiki - 77% - oraz pomp ciepła - 64%. Najmniej zwolenników opowiedziało się za wiatrakami - 18%.

Wśród odpowiedzi negatywnych najczęściej wskazań dotyczyło wspomnianych wiatraków (54%) oraz biogazowi (28%). Natomiast najmniej negatywnych odpowiedzi dotyczyło solarów i fotowoltaiki - 3%. Należy zauważyć, że duży odsetek ankietowanych nie miało zdania na temat odnawialnych źródeł energii - w przypadku kotłów na biomase odsetek ten wynosi aż 67%.

Wykres 35. Opinia dotycząca odnawialnych źródeł energii

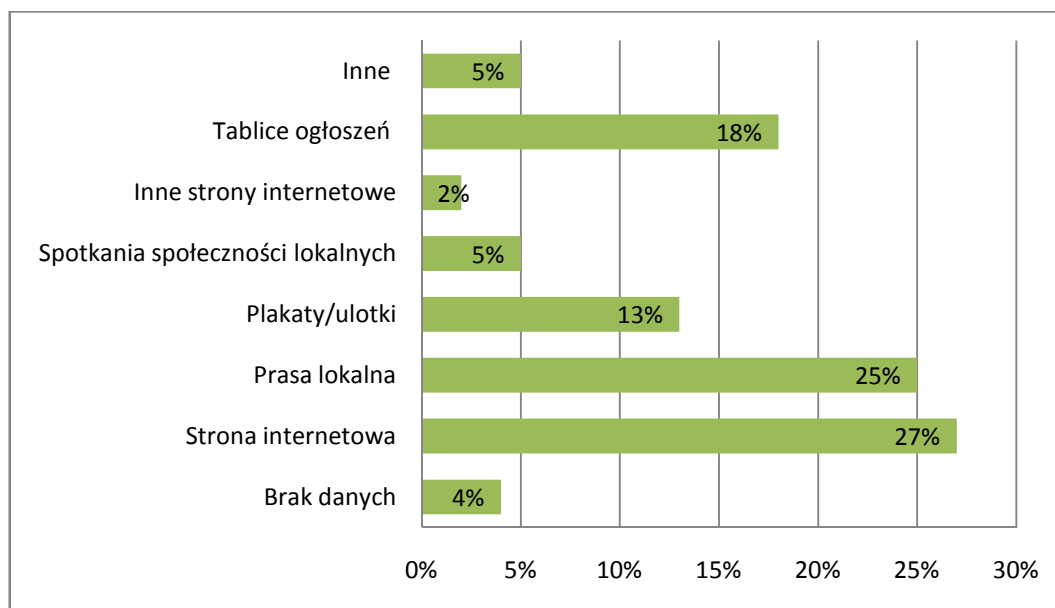

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

7.13. Źródła informacji o działaniach podejmowanych przez władze

Ostatnie pytanie w ankiecie dotyczyło źródeł, z jakich osoby badane czerpią informacje o działaniach podejmowanych przez władze gminy i o wydarzeniach lokalnych. Najwięcej osób badanych korzysta ze strony internetowej (27%) oraz prasy lokalnej (25%). Do najmniej popularnych źródeł informacji należą: inne strony internetowe (2%), spotkania społeczności lokalnej (5%) oraz inne źródła (znajomi i rodzina - 5%). Sześć osób nie odpowiedziało na zadane pytanie.

Wykres 36. Źródła informacji o działaniach podejmowanych przez władze

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań ankietowych.

7.14. Wyniki badania

Rozpoczynając badanie ankietowe postawiono kilka kluczowych pytań, których odpowiedzi pozwoliłyby na poznanie obecnego stanu gminy - jej uwarunkowań wewnętrznych, które mają wpływ na poczucie komfortu przez jej mieszkańców. Analiza danych zastanych została zatem wzbogacona o badania opinii ludzi, którzy w danej jednostce samorządowej mieszkają. Zebrane dane mogą wnieść wiele do procesu diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej analizowanej gminy.

Poniżej znajdują się wnioski wynikające z odpowiedzi na postawione na wcześniejszym etapie prac pytania.

- ✓ Jaka w odczuciu mieszkańców jest jakość życia w gminie Herby?

Zdecydowana większość mieszkańców jest średnio zadowolona z faktu zamieszkiwania w gminie Herby - aż ponad 79%. Wśród uzasadnień pojawiały się następujące wskazania:

- brak wydarzeń kulturalnych,
- brak placu targowego,
- mała dbałość o czystość,

- brak perspektyw rozwojowych,
- bierność gminy w pozyskiwaniu środków unijnych,
- złe zagospodarowanie terenu,
- brak zaangażowania mieszkańców w sprawy gminy,
- emigracja młodych ludzi,
- brak atrakcji dla małych dzieci, brak placu zabaw,
- bardzo zły stan infrastruktury drogowej (brak chodników i ścieżek rowerowych),
- utrudniony dostęp do opieki medycznej – brak lekarzy specjalistów.

Wśród badanych obszarów, najlepiej oceniane były: infrastruktura techniczna, edukacja, kultura i rekreacja oraz sfera społeczna. Natomiast najgorzej oceniane były: sfera przestrzenna, gospodarka i rynek pracy, turystyka.

Osoby badane wskazały również przedsięwzięcia, które ich zdaniem powinny zostać zrealizowane w latach 2015-2030. Należą do nich: poprawa warunków drogowych w gminie (w tym: ścieżki rowerowe, chodniki i poprawa warunków oświetleniowych), rozwój infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (w tym: budowa siłowni oraz kąpielisk), porządek w gminie, dodatkowe zajęcia pozalekcyjne, budowa przedszkola i rozwój infrastruktury turystycznej i agroturystycznej.

✓ Jak mieszkańcy oceniają poszczególne aspekty funkcjonowania gminy?

W zakresie sfery dotyczącej edukacji, kultury i rekreacji najlepiej została oceniona liczba obiektów oświatowych oraz infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Natomiast poprawy wymagają obszary związane z liczbą obiektów kulturalnych, świadczonymi przez nich usługami oraz różnorodnością i jakością wydarzeń kulturalno-rozrywkowych.

Sfera przestrzenna wymaga poprawy we wszystkich poszczególnych obszarach, podobnie jak gospodarka i rynek pracy oraz turystyka. Infrastruktura techniczna została oceniona negatywnie jedynie w zakresie małej infrastruktury drogowej.

W sferze społecznej oceny dostateczne lub negatywne dotyczyły dostępu do usług ochrony zdrowia, poziomu edukacji, oferty spędzania wolnego czasu dla poszczególnych grup wiekowych oraz skali występowania alkoholizmu.

Mieszkańcy gminy zdecydowali, że działania na rzecz osób niepełnosprawnych oraz rozwiązywania problemów społecznych przez władze lokalne są na poziomie dostatecznym.

- ✓ Jakie są, według mieszkańców, największe szanse i zagrożenia rozwoju gminy Herby?

Według mieszkańców gminy Herby, największymi zaletami tego obszaru są walory krajobrazowe, położenie gminy oraz dostęp do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Natomiast wśród wad najczęściej pojawiały się: niewielkie wykorzystanie zewnętrznych środków finansowych, bezrobocie oraz nierozwinięta infrastruktura turystyczna.

Największymi szansami, które mogą przyczynić się do korzystnej zmiany w gminie są: spadek bezrobocia, pozyskiwanie środków na rozwój infrastruktury oraz kapitał zewnętrzny. W zakresie zagrożeń, które najbardziej mogą zaszkodzić rozwojowi gminy znalazły się: brak perspektyw rozwojowych, emigracja i słaba promocja gminy.

Reasumując powyższe wyniki można stwierdzić, że według mieszkańców gminy Herby największymi potentatami do rozwoju są środki zewnętrzne oraz poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy. Zagrożenia natomiast najczęściej utożsamiane są ze sferą migracyjną oraz możliwościami rozwoju gminy.

8. Analiza SWOT

Analiza uwarunkowań rozwojowych SWOT, mająca postać analizy silnych i słabych stron gminy oraz szans i zagrożeń, została opracowana na podstawie: zdiagnozowanej w pierwszej części Strategii sytuacji społeczno – gospodarczej gminy Herby oraz wyników ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców gminy.

Analiza SWOT to jedna z najpopularniejszych metod diagnozy sytuacji, w jakiej znajduje się gmina. Służy ona porządkowaniu i segregacji informacji, stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów własnych i wpływu otoczenia, ułatwia też identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Nazwa metody pochodzi od pierwszych liter angielskich słów, stanowiących jednocześnie pola przyporządkowania czynników mogących mieć wpływ na powodzenie planu strategicznego:

- „S” silne strony (strengths),
- „W” słabe strony (weaknesses),
- „O”szanse (opportunities)
- „T” zagrożenia (threats).

Ilustracja 12. Schemat analizy SWOT

Źródło: <http://www.ceo.org.pl/pl/szkolazklasa2zero/library/analiza-swot>

Silne i słabe strony traktowane są jako czynniki wewnętrzne, natomiast szanse i zagrożenia jako czynniki zewnętrzne – umiejscowione w bliższym i dalszym otoczeniu jednostki.

Poniżej przedstawiono analizę SWOT w oparciu o zdiagnozowaną sytuację społeczno-gospodarczą oraz w oparciu o wyniki badania ankietowego.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - sąsiedztwo dużego ośrodka miejskiego - Częstochowy, - „zielona gmina” - 70% powierzchni stanowią lasy, - elementy ochrony przyrody: park krajobrazowy, rezerваты, torfowiska, rzadkie gatunki flory i fauny, - atrakcje turystyczne: ścieżki dydaktyczne, - rolniczo-przemysłowy charakter gminy, - dobre połączenia komunikacyjne: szlak kolejowy, droga wojewódzka nr 905, droga krajowa nr 46, - rozbudowana sieć wodociągowa i kanalizacyjna, - rozwiązana kwestia gospodarki odpadami, - wysoka wykrywalność przestępstw, 	<ul style="list-style-type: none"> - zakwaszenie gleby, - zanieczyszczenie wód-napływowe do gminy, - średni poziom zadowolenia mieszkańców z faktu zamieszkiwania w gminie, - brak żłobków, - mała oferta kulturalna, - mała ilość terenów rekreacyjnych i stref do ćwiczeń na świeżym powietrzu, - brak spójnej i skoordynowanej promocji, - niewystarczająca dbałość o czystość gminy, - zły stan małej infrastruktury drogowej (ciągi pieszo-rowerowe, przystanki) - średni poziom edukacji, - niewystarczająca oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży, dorosłych i seniorów,

- wysoki poziom bezpieczeństwa,
- dobre warunki mieszkaniowe,
- produkcja zboża oraz drobiu,
- zabytki,
- brak dużych zakładów przemysłowych, wpływających na stan powietrza,
- dostęp do usług ochrony zdrowia

- niewystarczająca baza turystyczno-wypoczynkowa,
- trudności ze znalezieniem zatrudnienia na terenie gminy, brak aktywności w celu jego pozyskania,
- bezrobocie,
- niewystarczająca ilość lekarzy-specjalistów,
- niska świadomość społeczna w zakresie ekologii,
- średnia atrakcyjność inwestycyjna gminy dla inwestorów zewnętrznych,
- duża ilość przydomowych kotłowni na węgiel,
- niezadowalający stan dróg

SZANSE

- możliwość wykorzystania wsparcia finansowego UE przez firmy na inwestycje rozwojowe,
- rozwój agroturystyki,
- możliwość skorzystania z doradztwa gospodarczego,
- rozwój współpracy terytorialnej, międzysektorowej i międzyorganizacyjnej,
- dostęp do tanich i preferencyjnych kredytów,
- korzystne położenie geograficzne,
- inwestycje w infrastrukturę turystyczną,
- nowe technologie, wyższy poziom specjalizacji,
- rosnący popyt na dobra i usługi,
- rozwój małej i średniej przedsiębiorczości,
- nowe instrumenty skierowane w stronę aktywizacji osób bezrobotnych,
- nowe technologie energetyczne, opierające się o odnawialne źródła energii,
- rozwój oferty kulturalnej i sportowej w celu zwiększenia aktywizacji społecznej,
- zintegrowanie pomocy w zakresie ochrony zdrowia, w tym m.in. inwestycje infrastrukturalne, podniesienie standardu usług pacjenta,
- możliwość zawiązania współpracy

ZAGROŻENIA

- ujemne saldo migracji,
- emigracja ludzi młodych, zjawisko migracji zarobkowej,
- starzejące się społeczeństwo,
- niski przyrost naturalny,
- ograniczenie tempa rozwoju gospodarczego,
- ograniczona wiedza na temat zewnętrznych środków pomocowych,
- złożona procedura ubiegania się o środki z UE,
- niska opłacalność produkcji rolnej,
- aktywność inwestycyjna sąsiednich gmin i miast,
- wysokie koszty i ryzyko prowadzenia działalności gospodarczej,
- wysokie koszty tworzenia i utrzymania nowych miejsc pracy,
- biurokracja, w tym związana z pozyskiwaniem środków zewnętrznych na inwestycje,
- wzrastający stopień zanieczyszczenia środowiska,
- ograniczone środki budżetu gminy na dofinansowanie placówek oświatowych i kulturalnych,
- wzrastające koszty inwestycji infrastrukturalnych.

zagranicznej,

- rozwój obszarów inwestycyjnych,
- rozwój skutecznego systemu promocji,
- rozwój sektora ekonomii społecznej,
- promocja produktów lokalnych.

9. Wizja i misja Gminy Herby

Wizja gminy Herby jest stanem docelowym, opisem pożądanego stanu rzeczywistości lokalnej w perspektywie najbliższych lat. Określa ona jak przyjęta polityka prorozwojowa wpłynie na gminę, w jaki sposób ją zmieni i jaka się ona stanie po jej wprowadzeniu. Osiągnięcie wizji możliwe jest dzięki współpracy całej wspólnoty gminy, tj. władz samorządowych oraz ich partnerów (lokalnych i ponadlokalnych), wykorzystując możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja gminy wynika z przeprowadzonej diagnozy stanu obecnego oraz analizy konsultacji społecznych. Ukierunkowana jest ona prognostycznie, określa cel, do jakiego zmierza gmina.

Schemat 1. Wizja gminy Herby

Wykonaniu przyjętej wizji służy misja, czyli całościowe, generalne ujęcie działań, jakie muszą zostać podjęte w gminie, by założona wizja rozwoju została osiągnięta. Misja ma na celu ukierunkowanie podejmowanych działań tak, by przyniosły one oczekiwane efekty. Misją strategiczną dla gminy Herby jest:

Schemat 2. Misja rozwoju gminy Herby

Zrównoważony i spójny rozwój
gminy atrakcyjnej turystycznie,
ekonomicznie i inwestycyjnie, który
oparty jest o racjonalne i efektywne
wykorzystanie istniejących zasobów
przyrodniczych i kulturowych,
nowoczesną infrastrukturę,
wyspecjalizowane rolnictwo
i przedsiębiorczych mieszkańców

Misja gminy Herby zakłada, iż rozwój tego obszaru musi być przede wszystkim zrównoważony i spójny, aby wszelkie założone cele mogły się uzupełniać i stopniowo wpływać na realizację przyjętej wizji.

Zgodnie z założeniami misji, gmina Herby jest terenem atrakcyjnym turystycznie, ekonomicznie i inwestycyjnie. W zakresie turystyki ważne jest zatem, aby wszelkie podejmowane działania prowadziły do podnoszenia jakości usług świadczonych w tej dziedzinie. Atrakcyjność ekonomiczna ma na celu przede wszystkim zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców, co wpływa na pobudzenie sfery społecznej i procesów gospodarczych. Sfera ekonomiczna związana jest ściśle z obszarem inwestycyjnym, który warunkuje rozwój gminy.

Misja gminy Herby może zostać osiągnięta dzięki racjonalnemu wykorzystaniu istniejących zasobów przyrodniczych i kulturowych, rozwijającej się infrastrukturze, wyspecjalizowanemu rolnictwu oraz działaniom mieszkańców, wykazujących inicjatywę dla polepszenia jakości życia terenu na którym żyją.

Polityka prowadzona na terenie gminy będzie kładła nacisk na rozwój infrastruktury technicznej, komunalnej tak, by zaspokoić potrzeby bytowe jej mieszkańców. Zostaną zainicjowane działania pobudzające sferę społeczną oraz procesy gospodarcze. Wszelkie

działania przewidziane w misji rozwoju gminy będą prowadzone tak, aby nie dopuścić do skażenia walorów środowiskowych terenu. Wizja oraz misja gwarantują odpowiednie ukierunkowanie polityki programowania rozwoju na terenie gminy, natomiast szczegółowo zaplanowane działania i zadania, stymulujące szeroko pojęty rozwój, ujęte są na poziomie celów operacyjnych, przypisanych do celów strategicznych każdego obszaru problemowego.

9. Plan operacyjny, obszary priorytetowe, cele i działania

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej gminy, wyniki przeprowadzonej ankiety, analiza SWOT i przyjęta wizja rozwoju umożliwiły wyróżnienie czterech obszarów strategicznych. Wpływają one znacząco na przyszły rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny gminy.

Z racji tego, iż w perspektywie długookresowej obszary te stwarzają największe możliwości wzrostu, zostały one uznane za priorytetowe. Podzielono je na cztery obszary, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

- I. EDUKACJA I GOSPODARKA**
- II. DZIEDZICTWO KULTUROWE I PRZYRODNICZE, TURYSTYKA I REKREACJA**
- III. USŁUGI PUBLICZNE**
- IV. ZARZĄDZANIE ROZWOJEM GMINY**

Dla każdego z obszarów priorytetowych sformułowany został cel strategiczny (w perspektywie 2022 roku), z którego wynikają cele operacyjne. Dla ich urzeczywistnienia wyodrębniono natomiast kierunki interwencji – kluczowe zadania i projekty do realizacji. Należy je traktować jako pewną propozycję, otwartą listę przedsięwzięć w danym zakresie, określającą ogólne ramy koncentracji aktywności programowej, finansowej i organizacyjnej całej wspólnoty gminy Herby w perspektywie długofalowej.

Ponadto, dla zapewnienia kontroli nad stopniem realizacji poszczególnych celów niniejszej Strategii Rozwoju stworzono listę rekomendowanych mierników. Mierniki te są użyteczne przede wszystkim w czasie dokonywania monitoringu realizacji oraz aktualizacji dokumentu. Lista mierników stanowi bazową propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania może być modyfikowana i uzupełniana. Poniższy schemat prezentuje strukturę celów Strategii Rozwoju Gminy Herby:

Schemat 3. Struktura celów Strategii Rozwoju Gminy Herby

Edukacja i gospodarka

Cel strategiczny:
Konkurencyjna i silna
gospodarka lokalna
powiązana z efektywnym
systemem edukacji i
przedsiębiorczością
mieszkańców

- Cel operacyjny I.1. Efektywny system edukacji i wspierania zatrudnienia
- Cel operacyjny I.2. Wzmacnianie przedsiębiorczości wśród mieszkańców
- Cel operacyjny I.3. Rozwój i wzrost infrastruktury gospodarczej
- Cel operacyjny I.4. Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy

Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, turystyka i rekreacja

Cel strategiczny: Wysoka atrakcyjność turystyczna gminy zbudowana na walorach przyrodniczo-kulturowych i zróżnicowanej ofercie rekreacyjnej

- Cel operacyjny II.1. Rozwój turystyki oraz skutecznego systemu promocji
- Cel operacyjny II.2. Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej
- Cel operacyjny II.3. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami

Usługi publiczne

Cel strategiczny: Sprawny system usług publicznych wpływających na wysoką jakość życia mieszkańców

- Cel operacyjny III.1. Wysoka dostępność komunikacyjna gminy
- Cel operacyjny III.2. Rozwój infrastruktury technicznej i komunalnej
- Cel operacyjny III.3. Wysoki poziom bezpieczeństwa społecznego i zdrowotnego
- Cel operacyjny III.4. Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego gminy, OZE.

Zarządzanie rozwojem gminy

Cel strategiczny: Poprawa systemu zarządzania publicznego w oparciu o współpracę, partnerstwo i efektywne wykorzystanie zasobów

- Cel operacyjny IV.1. Sprawny system administracji i zarządzania oraz skuteczna promocja
- Cel operacyjny IV.2. Rozwój współpracy terytorialnej
- Cel operacyjny IV.3. Wielofunkcyjny rozwój wsi

9.1. Edukacja i gospodarka

Cel strategiczny: Konkurencyjna i silna gospodarka lokalna powiązana z efektywnym systemem edukacji i przedsiębiorczością mieszkańców

Stan gospodarki lokalnej ma bezpośrednie przełożenie na jakość życia mieszkańców. Wpływa ona zarówno na materialny status lokalnej społeczności, ale również na kondycję psychologiczną człowieka. Jest ona również jednym z najważniejszych czynników warunkujących rozwój gminy Herby.

Wśród niekorzystnych zjawisk, które silnie wpływają na rozwój gminy Herby, jest bezrobocie. Narzędzia bezpośrednie do walki z bezrobociem są w posiadaniu ustawodawcy, na szczeblu krajowym, ale również Powiatowego Urzędu Pracy, aczkolwiek gmina może wesprzeć podejmowanie działań w kierunku zapobiegania oraz zmniejszania jego skutków.

Za zjawiskiem bezrobocia stoją takie skutki, jak np. pogorszenie standardu życia, zagrożenia w sferze psychologicznej człowieka, ale również pogorszenie kondycji gospodarczej gminy, zwiększenie się migracji zarobkowych oraz wyższe koszty świadczeń socjalnych. Preferowanym kierunkiem podjęcia działań naprawczych w tej sferze będzie rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej. Przeciwdziałanie patologiom poprzez rozwiązywanie problemów społecznych oraz zwiększenie konkurencyjności mieszkańców na rynku pracy zostanie zrealizowane poprzez m.in. podniesienie poziomu ich wykształcenia i kwalifikacji zawodowych, wdrożenie systemu doradztwa zawodowego.

W celu zapewnienia otwartego, kreatywnego i konkurencyjnego kapitału niezbędne jest również zapewnienie edukacji na najwyższym poziomie we wszystkich grupach wiekowych lokalnego społeczeństwa. Potrzebne jest nowe podejście do wsparcia przedsiębiorczości oraz kształcenia postaw przedsiębiorczych zarówno osób dorosłych, jak i dzieci i młodzieży, intensyfikacja współpracy i jej koordynacja w zakresie lepszego dopasowania systemu kształcenia do zmieniających się warunków społecznych oraz gospodarczych, zacieśnianie współpracy sfery gospodarki ze sferą nauki i edukacji oraz uspołnianie współpracy pomiędzy sektorem gospodarczym i systemem instytucji rynku pracy oraz partnerami społecznymi.

Cel operacyjny I.1.Efektywny system edukacji i wspierania zatrudnienia

Kierunki działań:

- Modernizacja i rozwój infrastruktury edukacyjnej;
- Dopuszczenie gminnych placówek oświatowych w nowoczesne pomoce dydaktyczne;
- Rozszerzenie oferty edukacyjnej poprzez rozwój zajęć pozalekcyjnych w placówkach edukacyjnych – szczególnie w odniesieniu do kompetencji kluczowych oraz zapewniających indywidualny rozwój ucznia;
- Dopuszczenie bibliotek;
- Rozwój systemu opieki nad młodzieżą utalentowaną poprzez system stypendiów i nagród;
- Wsparcie edukacji ukierunkowanej na rozwój kompetencji kluczowych, w tym m.in. kreatywności, innowacyjności i przedsiębiorczości;
- Podnoszenie kwalifikacji kadry dydaktycznej;
- Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie;
- Wsparcie i rozwój systemu szkoleń i zajęć o charakterze edukacyjnym w celu podnoszenia kwalifikacji mieszkańców;
- Współpraca z powiatem oraz lokalnym biznesem w zakresie nowych kierunków oraz nowoczesnych metod kształcenia zawodowego – kształcenie w miejscu pracy.

Cel operacyjny I.2.Wzmacnianie przedsiębiorczości wśród mieszkańców

Kierunki działań:

- Organizacja systemu wsparcia rozwoju przedsiębiorstw i zakładania nowych podmiotów;
- Rozwój oferty oraz poprawa dostępności instrumentów wsparcia dla rozwoju ekologicznego rolnictwa i przetwórstwa oraz marketingu wysokiej jakości produktów żywnościowych;
- Współpraca szkół z sektorem gospodarczym w celu rozwoju cech przedsiębiorczych wśród młodzieży;

- Inicjowanie powstawania, wspieranie i promocja różnorodnych organizacji zrzeszających rolników;
- Wspieranie i promocja tworzenia gospodarstw agroturystycznych oraz produkujących zdrową żywność;
- Wspieranie dla modernizacji produkcji rolnej.

Cel operacyjny I.3. Rozwój i wzrost infrastruktury gospodarczej

Kierunki działań:

- Planowanie i tworzenie stref aktywności gospodarczej, w tym m.in. we współpracy z podmiotami komercyjnymi;
- Współpraca w zakresie rozwoju inkubatorów przedsiębiorczości oraz innych form stowarzyszeniowych, w szczególności ukierunkowanych na przedsiębiorców lokalnych;
- Wzmacnianie potencjału oraz rozwój sieci instytucji otoczenia biznesu (rozwój ofert wsparcia dla biznesu);
- Rozwój oferty inwestycyjnej oraz poprawa standardów obsługi inwestorów;
- Utworzenie punktu informacyjnego dla przedsiębiorców;
- Wspieranie lokalnych inicjatyw gospodarczych, m.in. poprzez wprowadzenie ulg i zachęt dla przedsiębiorców i osób planujących rozpocząć własną działalność gospodarczą;
- Wspieranie rozwoju nowoczesnych technologii;
- Zmiany planu zagospodarowania przestrzennego.

Cel operacyjne I.4. Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy

Kierunki działań:

- Monitoring i analiza lokalnego rynku pracy oraz struktury osób bezrobotnych;
- Współpraca z Powiatowym Urzędem Pacy w zakresie rozwoju systemu szkoleń i kursów zawodowych dla osób bezrobotnych oraz wymagających przekwalifikowania;
- Organizacja szkoleń i doradztwa w zakresie przedsiębiorczości i prowadzenia własnego biznesu;

- Rozwój oferty w zakresie usług dotyczących podnoszenia oraz zmiany kwalifikacji na różnych etapach życia – w powiązaniu z potrzebami lokalnego rynku pracy;
- Wspieranie instytucji realizujących programy kształcenia zawodowego.

CEL OPERACYJNY	MIERNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
Efektywny system edukacji i wspierania zatrudnienia	Wyniki egzaminów zewnętrznych	OKE
	Miejsce w rankingu olimpiad, konkursów – uczniów z gminy Herby	Organizatorzy konkursów olimpiad
Wzmacnianie przedsiębiorczości wśród mieszkańców	Liczba podmiotów nowozarejestrowanych w rejestrze REGON na 1 tys. mieszkańców	Bank Danych Lokalnych, GUS
	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1 tys. mieszkańców w wieku produkcyjnym	Bank Danych Lokalnych, GUS
Rozwój i wzrost infrastruktury gospodarczej	% powierzchni gminy, objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego	Bank Danych Lokalnych, GUS
	Wysokość wpływów do budżetu gminy z podatku CIT.	Urząd Gminy w Herbach, RIO
Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	Bank Danych Lokalnych, GUS
	Liczba pracujących (wg faktycznego miejsca pracy) w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (bez prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne oraz podmiotów gospodarczych do 9 osób)	Bank Danych Lokalnych, GUS

9.2. Dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze, turystyka i rekreacja

Cel strategiczny: Wysoka atrakcyjność turystyczna gminy zbudowana na walorach przyrodniczo-kulturowych i zróżnicowanej ofercie rekreacyjnej

Gmina Herby, będąc „zieloną gminą”, posiada ogromne walory przyrodnicze, które stanowią jej naturalną przewagę w regionie. Bazując na jej nieskażonym środowisku i dziedzictwie kulturowym, działalności instytucji kultury i obiektów sportowo-rekreacyjnych, rozwój turystyki i rekreacji powinien stać się jednym z głównych kierunków działań gminy. Osiągnięcie przewagi rynkowej jest procesem długotrwałym i skomplikowanym, bowiem wymaga zaangażowania wielu zasobów i środków.

Wyzwaniem dla całej wspólnoty samorządowej jest zatem ochrona przestrzeni kulturowej i tożsamości lokalnej poprzez m.in. profesjonalne zarządzanie kulturą, dziedzictwem kulturowym, dbałość o zabytki i ich wysoką dostępność dla mieszkańców oraz turystów, włączanie wartości dziedzictwa w obieg gospodarczy, kultywowanie tradycji oraz wspieranie i promocję organizacji oraz twórców i artystów lokalnych, budowanie tożsamości i samoświadomości oraz zintegrowanie ochrony krajobrazu kulturowego i środowiska przyrodniczego.

Niezwykle istotne jest również wdrożenie profesjonalnej oferty turystycznej, której odbiorcami będą turyści z kraju i zagranicy. Działania podjęte w tym kierunku powinny wyrazić się w zwiększeniu efektywności wykorzystania lokalnego potencjału przyrodniczego, stworzeniu odpowiedniej, atrakcyjnej infrastruktury oraz przygotowania różnych alternatyw zagospodarowania czasu.

Produkt turystyczny może stać się „wizytówką” gminy, która będzie przyciągała krajowych jak i zagranicznych gości, a tym samym będzie wpływała na rozwój jej potencjału gospodarczego.

Cel operacyjny II.1. Rozwój turystyki oraz skutecznego systemu promocji

Kierunki działań:

- Promocja walorów turystycznych gminy w kraju i zagranicą;
- Rozwoju i modernizacja infrastruktury turystycznej;
- Rozwój szlaków turystycznych, m.in. pieszych (w tym dla potrzeb osób uprawiających nordicwalking), rowerowych, konnych czy ścieżek edukacyjnych, kulturowych, poznawczych;
- Wspieranie rozwoju i powstawania bazy gastronomicznej, noclegowej i agroturystycznej;
- Rozwój, promocja oraz tworzenie nowych produktów turystycznych i kulturowych w oparciu o tradycje gminy i regionu, w tym o tradycje kulinarne;
- Wsparcie powstania i promocja informacji turystycznej, w szczególności rozwój Punktu Informacji Turystycznej, w tym przygotowanie publikacji dot. walorów turystycznych gminy i poszczególnych sołectw;
- Współpraca z mediami lokalnymi i regionalnymi w zakresie promocji gminy i poszczególnych sołectw.

Cel operacyjny II.2. Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej

Kierunki działań:

- Organizacja imprez o charakterze ponadlokalnym, bazujących na tradycji i specyfice gminy, a także wspieranie i kontynuacja inicjatyw lokalnych, wydarzeń kulturalnych i imprez sportowych organizowanych przez jednostki zewnętrzne;
- Wspieranie i rozwój inicjatyw społeczno-kulturalnych służących integracji mieszkańców gminy (m.in. miejscowości tematyczne, integracyjne ośrodki wsparcia –kluby samopomocy, GOK, świetlice wiejskie);
- Rozwój aktywnego wypoczynku oraz pobudzenie aktywności sportowej mieszkańców poprzez m.in. wykorzystanie i rozwój obiektów sportowych;
- Przekształcenie biblioteki gminnej wraz z filiami w nowoczesne centra dostępu do wiedzy, kultury oraz ośrodki życia społecznego. Podniesienie czytelnictwa

wśród mieszkańców poprzez promocję książki i zapewnienie nowości wydawniczych;

- Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej na terenie gminy(m.in. place zabaw, boiska wielofunkcyjne, siłownie na wolnym powietrzu, skate park).

Cel operacyjny II.3. Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami

Kierunki działań:

- Wspieranie i rozwój działań skierowanych na ochronę środowiska i krajobrazu;
- Promocja i wspieranie ekologicznych przedsięwzięć inwestycyjnych;
- Prowadzenie i monitorowanie racjonalnej gospodarki odpadami;
- Wsparcie rozwoju rolnictwa ekologicznego;
- Edukacja mieszkańców z zakresu naturalnych zasobów środowiska oraz ich ochrony;
- Ochrona dziedzictwa kulturowego gminy – ochrona i rewitalizacja obiektów zabytkowych oraz cennych historycznie i kulturowo.

CEL OPERACYJNY	MIERNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
Rozwój turystyki oraz skutecznego systemu promocji	Gęstość bazy noclegowej (miejsca noclegowe na 1 km ² i/lub miejsca noclegowe na 1 tys. mieszkańców);	Bank Danych Lokalnych, GUS
	Wykorzystanie potencjału noclegowego (liczba noclegów na 1 miejsce noclegowe);	US Katowice
	Pracujący (faktyczne miejsca pracy) wg sekcji, PKD 2007 - Sekcja I (Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi).	Bank Danych Lokalnych, GUS
Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno – sportowej	Korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zakwaterowania zbiorowego w tym turyści zagraniczni	Bank Danych Lokalnych, GUS

	Długość urządzonych i oznakowanych tras turystycznych na terenie gminy	Bank Danych Lokalnych, GUS
	Liczba produktów turystycznych z terenu gminy	Urząd Gminy w Herbach, statystyka gminna
	Liczba uczestników imprez o charakterze ponadlokalnym, bazujących na tradycji i specyfice gminy	Urząd Gminy w Herbach, statystyka gminna
	Suma środków publicznych przeznaczonych na stworzenie bazy infrastrukturalnej dla usług kulturalnych i rekreacyjno - sportowych	Urząd Gminy w Herbach, statystyka gminna
	Czytelnicy bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców	Bank Danych Lokalnych, GUS
	Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami	Liczba odnowionych obiektów zabytkowych i turystycznych
Liczba gospodarstw korzystających z innowacyjnych technologii grzewczych		Urząd Gminy w Herbach

9.3. Usługi publiczne

Cel strategiczny: Sprawny system usług publicznych wpływających na wysoką jakość życia mieszkańców

Rozwój szeroko pojętych usług publicznych ma służyć przede wszystkim poprawie warunków i jakości życia w gminie, a także przyczynić się do poprawy stanu środowiska naturalnego.

Niezwykle ważne jest także zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Rosnący popyt na energię oraz jej rosnące ceny, a przede wszystkim zanieczyszczenie środowiska są determinantem trendu intensyfikacji działań mających na celu zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii na całym świecie. Odnawialne źródła energii uzyskiwane z niekopalnych źródeł energii (wody, wiatru, promieniowania słonecznego, energia wytwarzana

z biomasy stałej, biogazu i biopaliw), które mają techniczną możliwość zastosowania na terenie gminy, powinny być promowane i wspierane, ponieważ są jak dotąd najskuteczniejszą metodą wpływającą na ochronę klimatu.

Równie istotnym czynnikiem jest rozwój infrastruktury technicznej. Przeprowadzone inwestycje wpłynęły znacząco na rozwój infrastruktury drogowej, sieci kanalizacyjnej i wodociągowej. Jest to jednak obszar wymagający ciągłych nakładów inwestycyjnych. Podobnego wsparcia wymaga rozwój infrastruktury i technologii informacyjno-komunikacyjnych. Powszechny dostęp do szerokopasmowego Internetu i usług elektronicznych wysokiej jakości znacznie poprawi komfort życia mieszkańców gminy, uczniów, jak również osób prowadzących działalność gospodarczą lub chcących ją uruchomić.

Na poprawę jakości życia mieszkańców wpływa znacząco jakość gospodarki mieszkaniowej. Poprawa standardów istniejących zasobów mieszkaniowych oraz rozwój mieszkalnictwa socjalnego podniesie poziom życia mieszkańców gminy Herby, ale również będzie stanowiło istotny czynnik przyciągający osoby migrujące.

Cel operacyjny III.1. Wysoka dostępność komunikacyjna gminy

Kierunki działań:

- Poprawa jakości układu komunikacyjnego na terenie gminy;
- Rozwój i poprawa stanu gminnej infrastruktury drogowej;
- Tworzenie miejsc parkingowych, szczególnie przy obiektach użyteczności publicznej i obiektach turystycznych;
- Likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych, w tym m.in. zagospodarowanie terenów wokół budynków użyteczności publicznej – przystosowanie otoczenia, podjazdów do potrzeb niepełnosprawnych;
- Współpraca w zakresie dostosowania rozkładu jazdy komunikacji publicznej do potrzeb mieszkańców i turystów;
- Rozwój społeczeństwa informacyjnego w gminie poprzez inicjowanie działań związanych z poprawą dostępności do sieci szerokopasmowej i sieci teleinformatycznej.

Cel operacyjny III.2. Rozwój infrastruktury technicznej i komunalnej

Kierunki działań:

- Modernizacja i rozwój sieci wodno-kanalizacyjnej w celu podniesienia jakości usług;
- Realizacja programów obejmujących budowę przydomowych oczyszczalni ścieków;
- Rozbudowa sieci gazociągowej;
- Modernizacja kotłowni w zakresie wymiany źródeł grzewczych na nowoczesne i ekologiczne;
- Budowa nowych systemów ciepłowniczych;
- Realizacja działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa ruchu, m.in. przejścia dla pieszych, sygnalizacja świetlna, ograniczenia prędkości.

Cel operacyjny III.3. Wysoki poziom bezpieczeństwa społecznego i zdrowotnego

Kierunki działań:

- Rozwój monitoringu w strategicznych miejscach gminy;
- Wspieranie policji oraz straży pożarnej w zakresie modernizacji remiz oraz wyposażenia jednostek;
- Prowadzenie zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży – bezpieczeństwo na drodze, unikanie zagrożeń, pierwsza pomoc;
- Wspieranie podnoszenia standardu technicznego i wyposażenia placówek opieki zdrowotnej;
- Kształtowanie i promocja postaw, aktywna edukacja na rzecz zdrowego i aktywnego stylu życia;
- Organizowanie i wspieranie akcji oraz programów profilaktycznych, badań i konsultacji medycznych dla mieszkańców gminy;
- Organizowanie i wspieranie akcji informacyjno-uświadamiających dot. bezpieczeństwa w zakresie zdrowotnym i społecznym;
- Organizowanie i wspieranie funkcjonowania świetlic socjoterapeutycznych;

- Wykorzystanie instrumentów ekonomii społecznej w celu wspierania osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- Budowanie przyjaznej polityki społecznej uwzględniającej problemy osób starszych
- Wsparcie i aktywizacja osób niepełnosprawnych, w tym wyrównywanie szans w dostępie do edukacji oraz rynku pracy, a także likwidacja barier architektonicznych;
- Prowadzenie działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz rozwój poradnictwa;
- Tworzenie i realizacja programów pomocy rodzinie, w tym dotkniętej problemem przemocy.

Cel operacyjny III.4. Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego, OZE

Kierunki działań:

- Zwiększenie udziału wykorzystywania innowacyjnych technologii związanych z odnawialnymi źródłami energii;
- Wspieranie i przeprowadzenie termomodernizacji budynków użyteczności publicznej;
- Wprowadzenie i realizacja programu gospodarki niskoemisyjnej;
- Zapobieganie i przeciwdziałanie skutkom klęsk żywiołowych (powódzie, susze, itp.) – właściwe zagospodarowanie przestrzeni, systemy monitoringu i wczesnego ostrzegania;
- Zachowanie środowiska przyrodniczego oraz działania rekultywacyjne;
- Prowadzenie edukacji ekologicznej i promocja postaw ekologicznych.

CEL OPERACYJNY	MIERNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
Wysoka dostępność komunikacyjna gminy	Długość [km] nowych i zmodernizowanych dróg na terenie gminy	Urząd Gminy w Herbach, jednostki gminne, statystyka gminna
	Suma środków publicznych, przeznaczonych na rozwój i poprawę stanu gminnej infrastruktury drogowej	Urząd Gminy w Herbach, jednostki gminne, statystyka gminna
	Liczba miejsc parkingowych na terenie gminy	Urząd Gminy w Herbach, jednostki gminne, statystyka gminna

	Liczba węzłów sieci szerokopasmowej na terenie gminy	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
Rozwój infrastruktury technicznej i komunalnej	Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji kanalizacyjnej w ludności ogółem	Bank Danych Lokalnych, GUS
	Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji wodociągowej w ludności ogółem	Bank Danych Lokalnych, GUS
	Odsetek mieszkańców korzystających z instalacji gazowej w ludności ogółem	Bank Danych Lokalnych, GUS
Wysoki poziom bezpieczeństwa społecznego i zdrowotnego	Liczba porad w ramach podstawowej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca	Bank Danych Lokalnych, GUS
	Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem	Bank Danych Lokalnych, GUS
Poprawa bezpieczeństwa ekologicznego, OZE	Liczba projektów w zakresie zastosowania odnawialnych źródeł energii	Urząd Gminy w Herbach
	Nakłady na środki trwałe służące ochronie środowiska	Bank Danych Lokalnych, GUS

9.4. Zarządzanie rozwojem gminy

Cel strategiczny: Poprawa systemu zarządzania publicznego w oparciu o współpracę, partnerstwo i efektywne wykorzystanie zasobów

Sprawny i efektywny system zarządzania publicznego wpływa na całokształt działań rozwojowych gminy. Proces ten jest nieodłącznie związany z władzą publiczną, jej priorytetami i celami, planowanymi i realizowanymi inwestycjami oraz rozwojem metod zarządczych. To, jak będzie rozwijała się wspólnota lokalna zależy w dużej mierze właśnie od jakości pracy administracji. Jej rozwój powinien być oparty o sprawne rozwiązania zarządcze, w tym związane z elektroniczną administracją, kompetencjami pracowników i przejrzystymi kryteriami dystrybucji środków finansowych. Profesjonalne zarządzanie powinno polegać również na otwartości i umiejętności współpracy, w tym związanych z pozyskiwaniem funduszy na działania rozwojowe.

Wielofunkcyjny rozwój terenów wiejskich polega natomiast na zmianie traktowania tych obszarów jako zdominowanych przez rolnictwo. Obok tradycyjnej funkcji wsi pojawiają się również nowe, których celem jest redukcja bezrobocia oraz wzrost atrakcyjności społeczno-ekonomicznej danego terenu.

Kierunek, w jakim będzie rozwijała się gmina, powinien być determinowany przez takie wartości jak współpraca, partnerstwo i efektywne wykorzystanie zasobów. W ten sposób, przy poszanowaniu zarówno potrzeb lokalnej społeczności jak i środowiska przyrodniczego, wzrastać będzie jakość życia na terenie gminy a tym samym zadowolenie samych jej mieszkańców z faktu zamieszkiwania na tym terenie.

Cel operacyjny IV.1. Sprawny system administracji i zarządzania oraz skuteczna promocja

Kierunki działań:

- Wysoka sprawność administracyjna oparta o wprowadzenie systemu doskonalenia kadr oraz wdrażanie nowoczesnych instrumentów zarządzania publicznego;
- Rozwój gminy oparty o zasady planowania i zarządzania strategicznego;
- Promowanie systemu wartości etycznych wśród pracowników samorządowych, przejrzystość pracy urzędu (w załatwianiu spraw i w dostępie do informacji publicznej);
- Rozwój usług elektronicznych, e-administracja;
- Budowa i promocja marki gminy, ze szczególnym uwzględnieniem promocji walorów turystycznych i produktów lokalnych;
- Współpraca z lokalnymi i regionalnymi mediami;
- Rozwój i doskonalenie konsultacji społecznych;
- Likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.

Cel operacyjny IV.2. Rozwój współpracy terytorialnej

Kierunki działań:

- Rozwój i upowszechnienie partnerstwa publiczno-społecznego;
- Umacnianie współpracy z podmiotami krajowymi i międzynarodowymi;

- Współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego - wspólne projekty w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej;
- Współpraca z samorządami z kraju i z zagranicy w zakresie promocji turystycznej, w tym m.in. wspólne organizowanie wystaw, mających na celu promowanie produktów lokalnych oraz zdobywanie i wymianę doświadczeń;
- Sprawny i efektywny system informacji wewnątrzgminnej.

Cel operacyjny IV.3. Wielofunkcyjny rozwój wsi

Kierunki działań:

- Wsparcie działań zmierzających do specjalizacji gospodarstw rolnych;
- Wprowadzenie profesjonalnego doradztwa dla rolników na temat opłacalności produkcji rolniczej;
- Wspieranie modernizacji infrastruktury rolniczej oraz wprowadzenie skutecznego systemu informacji z zakresu nowoczesnych technologii oraz źródeł finansowania;
- Wsparcie marketingu rolnictwa ekologicznego oraz żywności regionalnej;
- Wspieranie rozwoju działalności pozarolniczej, poprzez m.in. organizację kursów i szkoleń oraz wspomaganie warunków do rozwoju usług, handlu, rzemiosła i rękodzielnictwa;
- Wspomaganie działań dotyczących podnoszenia kwalifikacji sektora rolnego, dostosowania gospodarstw rolnych do zmian technologicznych i rynkowych w celu zwiększenia ich konkurencyjności.

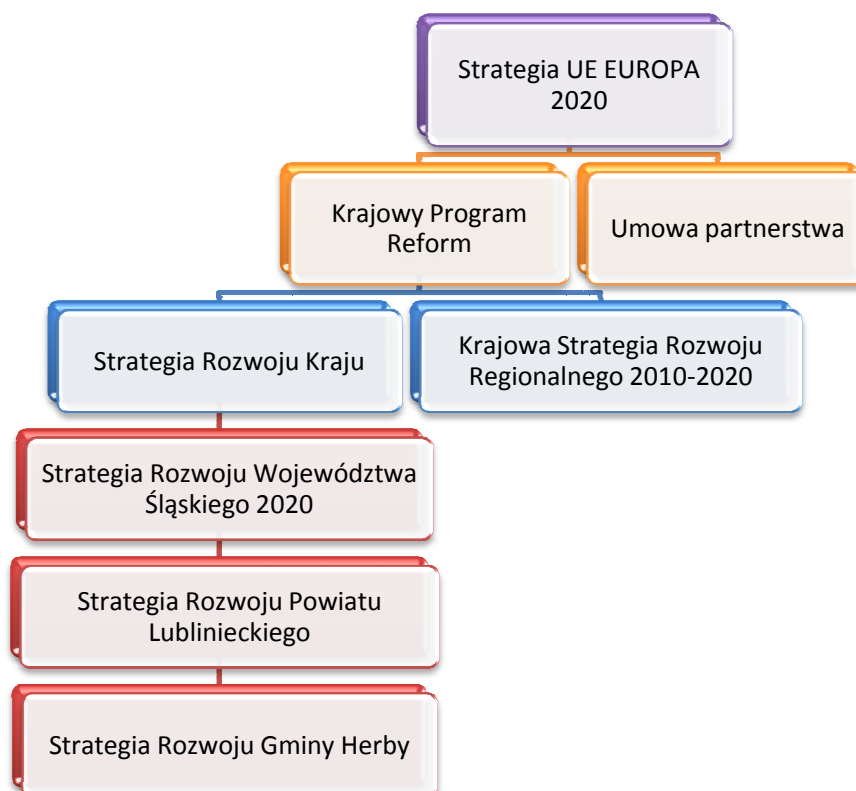
CEL OPERACYJNY	MIERNIKI	ŹRÓDŁO DANYCH
Sprawny system administracji i zarządzania oraz skuteczna promocja	Liczba usług publicznych w gminie świadczonych za pomocą sieci Internet	Urząd Gminy w Herbach, dane wewnętrzne
	Przeciętny czas oczekiwania na wydanie decyzji w Urzędzie	Urząd Gminy w Herbach, dane wewnętrzne
Rozwój współpracy terytorialnej	Liczba partnerów samorządowych gminy	Urząd Gminy w Herbach, dane wewnętrzne
	Liczba współrealizowanych z innymi jednostkami samorządu terytorialnego programów i projektów	Urząd Gminy w Herbach, dane wewnętrzne
Wielofunkcyjny rozwój wsi	Liczba rolników, którzy skorzystali z oferty szkoleniowo-doradczej w	Urząd Gminy w Herbach, dane wewnętrzne

	zakresie kształcenia nowych kwalifikacji w zawodach nierolniczych	
	Liczba ekologicznych gospodarstw rolnych (z certyfikatem)	Urząd Gminy w Herbach, dane wewnętrzne

10. Spójność Strategii z innymi dokumentami strategicznymi

Wizja i misja gminy oraz plan jej realizacji powinien być zgodny z najważniejszymi dokumentami na szczeblu międzynarodowym, krajowym jak i regionalnym.

Schemat 4. Powiązanie Strategii Rozwoju Gminy Herby z dokumentami strategicznymi szczebla europejskiego, krajowego, regionalnego i lokalnego

Źródło: opracowanie własne.

Strategia w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju zarysowane w dokumentach wyższego szczebla. Poniżej znajduje się ich zestawienie wraz z celami, obszarami problemowymi oraz kierunkami rozwoju.

STRATEGIA EUROPA 2020

Cele	Główne obszary problemowe	Kierunki rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacjach (ang. smart growth), • promowanie gospodarki zrównoważonej – mniej obciążającej środowisko, efektywniej, wykorzystującej zasoby, a zarazem konkurencyjnej (ang. sustainable growth), • wzmocnianie gospodarki charakteryzującej się wysokim zatrudnieniem oraz spójnością ekonomiczną, społeczną i terytorialną (ang. inclusive growth). 	<ul style="list-style-type: none"> • wysoki deficyt strukturalny finansów publicznych, • niedostateczny ogólny poziom wydatków inwestycyjnych, • nadmierne obciążenia regulacyjne i administracyjne, • niski poziom podaży pracy połączony z nieadekwatną jej strukturą, • niedostateczny poziom zdolności innowacyjnych przedsiębiorstw. 	<ul style="list-style-type: none"> • infrastruktura dla wzrostu zrównoważonego; • innowacyjność dla wzrostu inteligentnego; • aktywność dla wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu.

STRATEGIA ROZWOJU KRAJU 2020

Cele	Główne obszary problemowe	Kierunki rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających wysoką jakość życia oraz szybszy rozwój kraju. 	<ul style="list-style-type: none"> • nierównowaga finansów publicznych, • nieefektywne instytucje publiczne, • nadmiar, niejasność i niestabilność przepisów prawnych, • niski poziom kapitału społecznego, • niekonkurencyjna struktura oraz poziom innowacyjności polskiej gospodarki, • niesprzyjające warunki prowadzenia działalności gospodarczej, • niska jakość systemu edukacji, • niska aktywność, zawodowa osób 55+, • niska mobilność kapitału ludzkiego, 	<ul style="list-style-type: none"> • przekształcenia instytucjonalne utrwalające sprawne państwo, • efektywny rozwój społeczno-gospodarczy i wysoka konkurencyjność gospodarki, • spójność społeczno-gospodarcza i terytorialna.

- słabo rozwinięta infrastruktura transportowa,
- niezrównoważona gospodarka energetyczna kraju,
- ograniczony dostęp do opieki lekarskiej,
- niska jakość zagospodarowania przestrzennego.

KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2010-2020: REGIONY, MIASTA, OBSZARY WIEJSKIE

Cele	Główne obszary problemowe	Kierunki rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • efektywne wykorzystanie potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia celów rozwoju kraju. 	<ul style="list-style-type: none"> • niskie wartości wskaźników określających poziom konkurencyjności i perspektywy rozwojowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów, • budowanie spójności terytorialnej, • przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych, • tworzenie warunków ku realizacji działań rozwojowych.

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO 2020

Cele	Główne obszary problemowe	Kierunki rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Priorytet A: Województwo śląskie regionem nowej gospodarki kreującym i skutecznie absorbującym technologie, • Priorytet B: Województwo śląskie regionem o powszechnej dostępności do regionalnych usług publicznych o wysokim standardzie, • Priorytet C: Województwo śląskie znaczącym partnerem kreacji kultury, nauki i przestrzeni europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • niekorzystne tendencje demograficzne, • niski poziom aktywności zawodowej, • niska jakość przestrzeni publicznych i standardów mieszkaniowych obniżająca warunki życia, • mała integracja wewnątrzregionalna, • odpływ wysoko wykwalifikowanych kadr, • niewystarczająca promocja regionu, • zły stan techniczny obiektów kultury i ich wyposażenia, • wysoki wskaźnik zachorowalności i umieralności, • zły stan techniczny i niedoinwestowanie 	<ul style="list-style-type: none"> • wysoki poziom wykształcenia i umiejętności mieszkańców, • rozwinięta infrastruktura nowej gospodarki, • innowacyjna i konkurencyjna gospodarka, • zdrowy i bezpieczny mieszkaniowy województwa, • wysoka jakość środowiska naturalnego, • atrakcyjne warunki zamieszkiwania i wysoka jakość przestrzeni, • duże znaczenie metropolii, miast i regionu w przestrzeni europejskiej, • wysoka pozycja regionu w procesie kreowania rozwoju Europy, • silny ośrodek nauki i kultury.

- infrastruktury komunikacyjnej,
telekomunikacyjnej i
środowiskowej,
- nagromadzenie znacznych ilości odpadów przemysłowych i odpadów niebezpiecznych oraz znikomy stopień ich recyklingu.

STRATEGIA POLITYKI SPOŁECZNEJ WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2006-2020

Cele	Główne obszary problemowe	Kierunki rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • poprawa warunków i jakości życia mieszkańców województwa śląskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • trudności w godzeniu ról rodzicielskich i zawodowych, • wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej, • niedostateczne wypełnianie funkcji opiekuńczej i wychowawczej przez rodziców, • zaawansowany proces starzenia się społeczeństwa, • niski poziom wykształcenia osób niepełnosprawnych w porównaniu do poziomu wykształcenia całego społeczeństwa, • wzrost liczby uzależnień wśród dzieci i młodzieży, • stały wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej, • brak poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> • wzmocnienie polityki prorodzinnej, • wyrównywanie szans wychowawczych i edukacyjnych dzieci i młodzieży, • wspieranie osób starszych w pełnieniu ról społecznych, • wzmacnianie równych szans osób niepełnosprawnych, • wspieranie działań na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień, • przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, • wzmacnianie bezpieczeństwa publicznego.

REGIONALNA STRATEGIA INNOWACJI WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2013-2020

Cele	Główne obszary problemowe	Kierunki rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • ekosystem innowacji Województwa Śląskiego bazujący na dynamicznie zmieniających się środowiskach innowacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • niższy od średniej krajowej poziom PKB per capita, • słaby udział przemysłu średnich i wysokich technologii, • mała liczba podmiotów działających w ramach centrów badawczo-rozwojowych oraz inicjatyw klastrowych, • duże rozproszenie instytucji otoczenia biznesu, • niski poziom kapitału społecznego, • niewystarczająca dostępność do e-usług w administracji publicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • powiększenie i wewnętrzna integracja potencjału innowacyjnego regionu, • kreowanie inteligentnych rynków dla technologii przyszłości.

STRATEGIA ZINTEGROWANYCH INWESTYCJI TERYTORIALNYCH SUBREGIONU

CENTRALNEGO WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO NA LATA 2014-2020

Cele	Główne obszary problemowe	Kierunki rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Subregionu Centralnego zapewniają osiągnięcie spójności wewnętrznej jego terytorium i niwelowanie problemów stojących na przeszkodzie pełnemu aktywowaniu potencjałów inteligentnego oraz metropolitalnego rozwoju. 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczone zdolności adaptacyjne mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, • niedopasowanie strukturalne rynku pracy, • zdegradowane tereny i obiekty niewykorzystane społeczno-gospodarczo, • dziedziczenie biedy i wykluczenia, • zdegradowane dzielnice w ośrodkach postindustrialnych, • zmniejszona aktywność zawodowa kobiet wychowujących dzieci, utrudniająca powrót na rynek pracy, • niska efektywność energetyczna i zanieczyszczenie środowiska z powodu niskiej emisji, • brak gotowości do wypełniania warunków ustalanych w dyrektywach środowiskowych, 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwój kapitału ludzkiego bazujący na zatrudnialności i spójności społeczno-gospodarczej SC, • zdrowe środowisko życia w SC dzięki zmniejszonej antropopresji.

- trudności w organizacji zarządzania zlewniowego,
- zagrożona bioróżnorodność środowiska,
- niezakończone procesy likwidacji azbestu,
- niewystarczająca infrastruktura w newralgicznych punktach przesiadkowych,
- niski poziom zintegrowania środków transportu publicznego,
- kongestia potoków ruchu drogowego.

STRATEGIA NA RZECZ INTELIGENTNEGO I ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU SPRZYJAJĄCEGO WŁĄCZENIU SPOŁECZNEMU

Cele	Główne obszary problemowe	Kierunki rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie stopy zatrudnienia osób w wieku 20-64 lat, • wzrost poziomu inwestycji w B+R do 3% PKB, • podniesienie poziomu wykształcenia ludności, • zwiększenie efektywności energetycznej, • zmniejszenie o 25% liczby osób żyjących poniżej krajowej granicy ubóstwa. 	<ul style="list-style-type: none"> • niska średnia stopa wzrostu w Europie na tle potęg gospodarczych, • niskie wskaźniki zatrudnienia w Europie na tle potęg gospodarczych, starzejące się społeczeństwo. 	<ul style="list-style-type: none"> • inteligentny rozwój poprzez innowacje, edukację i społeczeństwo cyfrowe, • zrównoważony rozwój poprzez poprawę klimatu, stanu gospodarki energetycznej, mobilności oraz podniesienie konkurencyjności, • rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu.

11. Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Herby

11.1. Finansowanie Strategii Rozwoju

Podstawowym źródłem finansowania działań zaplanowanych w niniejszym dokumencie jest budżet gminy Herby. Jednakże z uwagi na fakt, iż środki te są ograniczone gmina będzie starała się uzyskać wsparcie finansowe z zewnętrznych źródeł.

Władze gminy planują pozyskanie środków finansowych z następujących źródeł:

- budżet państwa,
- programy pomocowe Unii Europejskiej,

- programy rządowe RP,
- fundacje zagraniczne,
- instytucje finansowe i fundusze inwestycyjne,
- krajowe fundacje i organizacje,
- rządowe programy wspierające integrację europejską,
- inwestorzy lokalni, krajowi i zagraniczni,
- wkład prywatny,
- inne źródła.

Strategia zakłada, iż na dochody budżetu składać się będą:

- dotacje na zadania zlecone i realizowane na podstawie zawartych porozumień;
- subwencja ogólna (część oświatowa);
- dochody własne, do których zalicza się: podatki i opłaty lokalne, udział w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, dochody z majątku gminy, odsetki od środków na rachunkach bankowych, pozostałe dochody.

Gmina będzie starała się o dofinansowanie przedsięwzięć z zakresu rynku pracy, turystyki, edukacji, kultury, ochrony środowiska, infrastruktury technicznej i społecznej. Ponadto gmina obejmie swym wsparciem przedsiębiorców, którzy będą starać się o środki pomocowe na rozpoczęcie i rozwój własnej działalności gospodarczej, min. przez obniżanie stawek podatku od nieruchomości.

Gmina świadoma jest roli, jaką odegrają pozyskane fundusze w jej rozwoju społeczno-gospodarczym. Dostrzega ogromną szansę na rozwój mieszkańców, sektora małych i średnich przedsiębiorstw oraz infrastruktury zarówno społecznej, jak i technicznej. Gmina liczy również na pozyskanie inwestorów zewnętrznych, co z kolei jest szansą na jeszcze szybszy rozwój oraz zwiększenie dochodów gminy z tytułu podatków i opłat lokalnych.

Od stopnia zrealizowania założeń Strategii Rozwoju zależeć będzie stopień rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Herby. Ważne przy tym będzie umiejętne wykorzystanie istniejących zasobów lokalnych oraz wszelkich możliwości pozyskania środków finansowych z funduszy krajowych i zagranicznych, które wpłyną na realizację założonych celów niniejszego dokumentu.

11.2. Wdrażanie i monitorowanie Strategii Rozwoju

Gwarancją prawidłowego wdrażania i monitorowania realizacji niniejszej Strategii jest współpraca zarówno społeczności lokalnej jak i instytucji sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego.

Głównym adresatem dokumentu są mieszkańcy gminy Herby, a przede wszystkim:

- 1) radni, pracownicy Urzędu i gminnych jednostek organizacyjnych;
- 2) posłowie i senatorowie reprezentujący w Parlamencie region oraz radni Sejmiku Wojewódzkiego, związani z regionem;
- 3) przedsiębiorcy, przedstawiciele sektora gospodarczego, instytucje otoczenia biznesu, instytucje szkoleniowe z regionu;
- 4) sektor finansowy – banki, instytucje pożyczkowe i kredytowe;
- 5) wyższe uczelnie z terenu regionu;
- 6) organizacje pozarządowe z terenu gminy, Powiatowy Urząd Pracy, jednostki edukacyjne.

To, w jakim stopniu założenia Strategii Rozwoju Gminy Herby zostaną zrealizowane, zależy od pracy władz gminy, instytucji, podmiotów gospodarczych, grup społecznych oraz całej społeczności lokalnej.

Aby Strategia Rozwoju Gminy Herby osiągnęła zakładane efekty, władze gminy oraz wszystkie osoby, którym bliski jest los oraz które uczestniczyły w procesie jej tworzenia, powinny:

- uczestniczyć w realizacji zakładanych celów strategicznych,
- czuwać nad tym, aby założenia Strategii były sukcesywnie wdrażane,
- monitorować postępy związane z wdrażaniem dokumentu,
- zgłaszać pomysły, uwagi i propozycje zmian,
- rozpoznawać nowatorskie rozwiązania i pojawiające się szanse na rozwój w otoczeniu,
- rozpoznawać oraz zapobiegać zagrożeniom i przeszkodom, które mogą negatywnie wpływać na rozwój gminy,
- wspierać prorozwojowe inicjatywy społeczne, gospodarcze, kulturalne,

- aktywnie uczestniczyć w pozyskiwaniu środków finansowych na realizację założeń Strategii ze źródeł budżetowych, pozabudżetowych krajowych i zagranicznych, w tym z Unii Europejskiej.

W celu zapoznania lokalnej społeczności z planowanym rozwojem społeczno-gospodarczym niniejszy dokument zostanie jej udostępniony. Upublicznienie zapisów niniejszej Strategii ma zachęcić lokalną społeczność do udziału w realizacji jej zapisów.

W celu upowszechnienia treści Strategii należy przeprowadzić proponowane działania:

- ✓ opracowanie krótkiego materiału przybliżającego mieszkańcom treść Strategii Rozwoju Gminy Herby,
- ✓ umieszczenie do pobrania w wersji elektronicznej na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP) materiału przybliżającego zainteresowanym dokument,
- ✓ przekazanie bibliotekom publicznym oraz szkołom z terenu gminy wydrukowanego egzemplarza tekstu Strategii wraz z nagraniem płytą CD, zawierającym materiał informacyjny.

System monitoringu i ewaluacji Strategii jest niezbędny aby zagwarantować realizację przyjętych postanowień, zapewnić warunki instytucjonalne i organizacyjne do ich wdrożenia oraz weryfikację zapisów dokumentu w odniesieniu do zmieniających się warunków otoczenia społeczno-gospodarczego.

System monitoringu pozwoli na dostarczenie informacji o występujących problemach i rozbieżnościach między realizacją przedsięwzięć a osiągnięciem założonych celów.

12. Spis ilustracji, wykresów, tabel i schematów

Ilustracja 1. Położenie powiatu lublinieckiego na mapie województwa	11
Ilustracja 2. Położenie gminy na tle powiatu lublinieckiego	12
Ilustracja 3. Kościół Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Olszynie	15
Ilustracja 4. Fragment dawnych zabudowań folwarcznych w Hadrze, powiat lubliniecki	16
Ilustracja 5. Budynek magazynu zbożowego w Hadrze, powiat lubliniecki	16
Ilustracja 6. Kaplica św. Anny w Hadrze	17
Ilustracja 7. Kapliczka św. Jana Nepomucena w Lisowie	17
Ilustracja 8. Kapliczka Matki Boskiej Siewnej w Kalinie	17
Ilustracja 9. Herby Nowe. Izba Tradycji Magistrali Węglowej Śląsk-Porty	18
Ilustracja 10. Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Herbach	19
Ilustracja 11. Liczba bezrobotnych i stopa bezrobocia według województw, stan na koniec marca 2015 r.	31
Ilustracja 12. Schemat analizy SWOT	85
Wykres1. Poziomy planowania strategicznego w procesie tworzenia strategii	5
Wykres2. Zestawienie metod i technik wraz z doбором próby	7
Wykres 3. Wskaźnik bonitacji negatywnej [w %]w powiecie lublinieckim	22
Wykres 4. Użytkowanie gruntów w gospodarstwach rolnych	25
Wykres 5. Powierzchnia zasiewów według typu gospodarstwa	26
Wykres 6. Pogłowie zwierząt hodowlanych w sztukach	27
Wykres 7. Ruch naturalny wg płci	29
Wykres 8. Saldo migracji na pobyt stały w gminie Herby	30
Wykres 9. Stopa bezrobocia rejestrowanego dla gminy Herby	32
Wykres 10. Bezrobotni zarejestrowani wg poziomu wykształcenia – powiat lubliniecki	33
Wykres 11. Struktura wiekowa bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Lublińcu	34
Wykres 12. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów własnościowych w gminie Herby	35
Wykres 13. Podmioty gospodarcze wg klas wielkości w gminie Herby	36
Wykres 14. Jednostki wpisane do rejestru REGON wg sekcji PKD 2007 w gminie Herby	37
Wykres 15. Podmioty według sektorów własnościowych w gminie Herby w latach 2010-2014	38
Wykres 16. Mieszkania na terenach wiejskich gminy Herby wyposażone w instalacje – % ogółu mieszkań w latach 2010-2013	41
Wykres 17. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne w gminie Herby w latach 2010-2014 ...	42
Wykres 18. Powierzchnia użytkowa mieszkań	45
Wykres 19. Liczba mieszkań na terenie gminy	46
Wykres 20. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej	49

Wykres 21. Osoby w gospodarstwach korzystające z pomocy społecznej wg kryterium dochodowego na lata 2010-2013	49
Wykres 22. Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci.....	50
Wykres 23. Udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.....	50
Wykres 24. Ludność ogółem w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej) w latach 2010-2014	51
Wykres 25. Struktura płci w badanej próbie.....	65
Wykres 26. Struktura wieku w badanej próbie.....	66
Wykres 27. Struktura próby ze względu na wykształcenie	66
Wykres 28. Aktywność zawodowa badanej próby.....	67
Wykres 29. Ocena poziomu zadowolenia z faktu zamieszkania w gminie [%].....	68
Wykres 30. Stopień rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców przez władze lokalne.....	74
Wykres 31. Ocena działalności gminy na rzecz osób niepełnosprawnych	75
Wykres 32. Budżet gminy na lata 2015-2020 - główne cele	76
Wykres 33. Kluczowe szanse gminy Herby	79
Wykres 34. Zagrożenia dla rozwoju gminy Herby	80
Wykres 35. Opinia dotycząca odnawialnych źródeł energii.....	81
Wykres 36. Źródła informacji o działaniach podejmowanych przez władze.....	82
Tabela 1. Sołectwa gminy Herby	13
Tabela 2. Stężenia zanieczyszczeń wody w punkcie pomiarowym w Bronowie	23
Tabela 3. Ludność wg grup wieku i płci (stan na 31.XII.2014 r.).....	28
Tabela 4. Struktura ludności w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym	29
Tabela 5. Stopień natężenia bezrobocia dla powiatu lublinieckiego	34
Tabela 6. Struktura dróg według rodzaju w gminie Herby.....	40
Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Herby - wskaźniki na lata 2010-2013.....	46
Tabela 8. Powody przyznania pomocy.....	52
Tabela 9. Liczba uczniów w placówkach oświatowych w latach 2010-2014.....	53
Tabela 10. Liczba porad udzielonych przez zakłady podstawowej opieki zdrowotnej w latach 2011-2014.....	54
Tabela 11. Dochody gminy Herby wg kategorii w latach 2010-2014	60
Tabela 12. Wydatki gminy Herby wg kategorii w latach 2010-2014.....	62
Schemat 1. Wizja gminy Herby	88
Schemat 2. Misja rozwoju gminy Herby.....	89
Schemat 3. Struktura celów Strategii Rozwoju Gminy Herby	91
Schemat 4. Powiązanie Strategii Rozwoju Gminy Herby z dokumentami strategicznymi szczebla europejskiego, krajowego, regionalnego i lokalnego	106

13. Bibliografia

Dokumenty:

- Bossowski J.A., Urbański Z., Historia kolei Herby-Częstochowa, Częstochowa 2002,
- Gminny Program Ochrony Środowiska gminy Herby na lata 2008-2013, z perspektywą do 2020 r.,
- dane Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej w Gliwicach,
- Adrianek Z., Skowronek K., Gleby. Stan gleb w województwie śląskim w oparciu o wyniki badań przeprowadzonych przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Gliwicach,
- Wrześniak A., Kopyczok J. (praca zbiorowa), Stan Środowiska w województwie śląskim w 2013 roku, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Katowicach,
- Bezrobocie rejestrowane w Polsce. Raport miesięczny – marzec 2015, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej,
- dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Lublińcu,
- Dane z Urzędu Gminy Herby,
- Sprawozdanie Wójta z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi, 2014, Urząd Gminy Herby.
- Sprawozdania półrocznego i rocznego z udzielonych świadczeń pomocy społecznej w latach 2012- 2014,
- Strategia Europa 2020,
- Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie,
- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego 2020,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego Na Lata 2006-2020,
- Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego Na Lata 2013-2020,
- Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Subregionu Centralnego Województwa Śląskiego Na Lata 2014-2020
- Strategia Na Rzecz Inteligentnego i Zrównoważonego Rozwoju Sprzyjającego Włączeniu Społecznemu.

Strony internetowe:

- www.wikipedia.org
- www.spichlerz.org.pl
- www.map4u.pl
- www.slaskie.fotopolska.eu
- www.przyroda.katowice.pl/pl/przyroda-nieozywiona/klimat/127-klimat
- www.przyroda.katowice.pl/pl/przyroda-nieozywiona/rzezba-terenu/138-rzezba-nizinna
- www.katowice.pios.gov.pl/monitoring/raporty/2005/gleby.pdf
- www.slaskie.travel
- www.stat.gov.pl/bdl/app/strona.html?p_name=indeks
- www.egospodarka.pl
- www.pupublicniec.samorzady.pl/art/2260/informacja_o_lokalnym_rynku_pracy
- www.herby.pl
- katowice.stat.gov.pl